FÖRE ADAM

AV

JACK LONDON

BEMYNDIGAD ÖVERSÄTTNING
AV M. DRANGEL

SJUNDE UPPLAGAN

============

STOCKHOLM
A.-B. BOHLIN & Co.

STOCKHOLM
1918
VICTOR PETTERSSONS BOKINDUSTRIAKTIEBOLAG

Förord till den elektroniska utgåvan

Denna utgåva av *Före Adam (Before Adam, 1907)*, författad av **Jack London** (1876-1916) och översatt 1909 (7:e upplagan 1918) av **Mathilda Drangel** (1847-1931), har digitaliserats i januari 2009 från University of California Libraries av Internet Archive och anpassats för Projekt Runeberg i maj 2012 av Ralph E.

Verket publicerades först som en serie 1906-1907 i *Everybody's Magazine*. Läs om detta och den engelska texten på hemsidan **The World of Jack London** eller på **Internet Archive**!

Boken kan läsas såsom en uppslagen bok i färg på Internet Archive.

FÖRSTA KAPITLET.

Bilder! Bilder! Bilder! Ofta, innan jag fick lära någonting, undrade jag, varifrån den massa bilder som trängdes i mina drömmar kunde komma. Ty de framställde sådana saker som jag aldrig hade sett under vaket tillstånd i mitt verkliga liv. De voro min barndoms plåga, de gjorde mina drömmar till en nattlig mara och övertygade mig längre fram att jag var olik mitt släkte, en abnorm och förbannad varelse.

Endast om dagen njöt jag min andel av lycka. Mina nätter däremot regerades av skräck — och vilken skräck! Jag är nog djärv att påstå, att ingen av alla de människor som samtidigt med mig trampa jordens yta någonsin har lidit av en sådan fruktan. Ty min skräck är forntidens skräck — den fruktan som rådde i den tidigare världen

under dess barndom, med ett ord, den fruktan som var allhärskande under den så kallade mellersta pleistocenperioden.

Vad är det jag menar? Jag inser att en förklaring är nödvändig innan jag kan berätta er innehållet i mina drömmar. I annat fall skulle ni föga förstå betydelsen av saker som jag så väl känner till. Medan jag skriver detta, framstå alla dessa varelser och tilldragelser från en förgången tid inför mina ögon som i ett ofantligt kaleidoskop, och jag vet att för er skulle alltsammans förefalla orimligt och oförnuftigt.

Vad skulle Hängöras vänskap, Snabbfots ömma tjusningsmakt och Rödögas lusta och atavism vara för er? Ett vildt kaos och ingenting mer. Och som ett vildt kaos skulle ni också anse Eldfolkets och Trädfolkets handlingar och hordernas snattrande rådslag. Ty ni känna ej till de svala klipphålornas frid, eller de larmande scenerna vid dricksplatserna när dagen lider mot sitt slut. Ni ha aldrig känt morgonvindens bitande skärpa uppe i trädtopparna, och smaken av ung bark behagar icke er gom.

Det är kanske bäst för er att börja så som jag — med min barndom. Som gosse var jag alldeles lik andra gossar, då jag var vaken. Det var under sömnen jag blev annorlunda. Så långt jag kan minnas tillbaka var min sömn någonting skräckfullt. Det var mycket sällsynt, att mina drömmar hade någon anstrykning av välbefinnande. I regeln voro de fulla av fasor — och av en fruktan så underlig att den icke kan beskrivas i ord. Aldrig har jag i vaket tillstånd känt denna skräck som jag erfor under sömnen. Den var av en art som trotsade allt vad jag varit med om i den vägen.

Jag var till exempel ett stadsbarn, för vilket landsbygden var helt och hållet obekant. Men det oaktat drömde jag aldrig om städer, aldrig såg jag ett hus i mina drömmar. Lika litet trängde någon mänsklig varelse in i dem. Jag, som ej hade sett träd annat än i stadsparker eller illustrerade böcker, vandrade under sömnen genom ofantliga skogar. Och dessa drömträd voro icke dimmiga och otydliga. De voro skarpa och tydliga. Jag var mycket förtrolig med dem;jag såg varje gren, varje kvist, jag såg och kände till varje särskilt löv.

Mycket väl kommer jag ihåg första gången jag i vaket tillstånd såg en ek. Då jag betraktade dess löv, dess grenar och knölar i barken, slog det mig med oroande tydlighet, att jag många otaliga gånger sett samma slags träd under sömnen. Och därför blev jag icke heller förvånad då jag längre fram i livet på samma sätt genast kände igen andra slags träd, så snart jag fick se dem, till exempel granen, björken, idegranen och lagerträdet. Jag hade ju sett dem alla förut varenda natt under sömnen och såg dem fortfarande på samma sätt.

Ni har naturligtvis redan upptäckt att detta är ett brott mot det första lagbudet i fråga om drömmar, nämligen att man i drömmen icke ser annat än vad man har sett i vaket tillstånd eller kombinationer av saker som man har sett i verkligheten. Men alla mina drömmar stodo i strid med denna lag. I mina drömmar såg jag *aldrig någonting* som jag kände till från mitt vakna tillstånd. Mitt drömliv och det liv jag levde som vaken voro två skilda saker, som endast hade *ett* gemensamt, och det var mitt eget jag. Jag var den förenande länken som på sätt och vis levde ett dubbelt liv.

Tidigt i min barndom fick jag veta att nötter kommo från kryddboden och bär från frukthandlaren. Men innan jag hade fått någon undervisning om deras naturliga ursprung, hade jag i mina drömmar plockat nötter från träd eller samlat upp dem från marken under träd för att äta dem, och på samma sätt hade jag ätit bär från buskar och vinrankor, vilket allt helt och hållet låg utom min erfarenhet.

Jag skall aldrig glömma första gången jag såg blåbär serveras vid bordet. Jag hade aldrig sett blåbär förut, och ändå fick jag vid deras första åsyn ett klart och tydligt minne av drömmar varunder jag hade vandrat genom sumpmarker och ätit mig mätt av dem. Min mor ställde framför mig ett tefat med bär. Jag tog skeden full, men innan jag ännu hade fört dem till munnen, visste jag precis hur de skulle smaka. Jag blev icke besviken. Det var alldeles samma egendomliga smak som jag hade känt tusen gånger förut i mina drömmar.

Och ormar? Långt innan jag hade hört talas om att sådana funnos till plågades jag av dem under sömnen. De lurade på mig på öppna platser i skogarna, de hoppade upp och höggo till, då jag trampade på dem, de krälade bort i det torra gräset eller över nakna klippstycken. Eller också förföljde de mig upp i trädtopparna. De slingrade

sina väldiga, glänsande kroppar kring stammarna, jagade mig allt högre och högre upp och drevo mig allt längre och längre ut på sviktande och knakande grenar, tills jag såg marken i ett dimmigt fjärran där nedanför. Ormar med sina kluvna tungor, sina runda ögon och glittrande fjäll, sitt väsande och skallrande ljud — var jag icke redan allt för väl bekant med dem, då jag första gången kom till en cirkusföreställning och såg ormtjusaren lyfta upp dem? De voro gamla bekanta till mig, eller rättare sagt gamla fiender som fyllde mina nätter med fasa.

Å, dessa ändlösa skogar och deras skräckfyllda dunkel! Under vilka evigheter har jag icke strövat igenom dem, en skrämd och jagad varelse som spratttill vid minsta ljud och var rädd för min egen skugga, med varje nerv spänd, ständigt vaksam och redo att på ögonblicket rusa bort i vildaste flykt för att rädda mitt liv. Ty jag var ett rov för alla slags blodtörstiga varelser som dvaldes i skogen, och det var i vanvettig förskräckelse jag flydde för de förföljande odjuren.

När jag var fem år var jag första gången på cirkus. Jag kom hem därifrån sjuk — men icke av nötter och lemonad. Jag skall säga er hur det var. Då vi kommo in i tältet där djuren förvarades, skar ett ilsket rytande genom luften. Jag ryckte häftigt min hand ur min fars och rusade med vild fart tillbaka genom utgången. Jag stötte ihop med folk och föll, och hela tiden gallskrek jag av förskräckelse. Min far tog hand om mig och lugnade mig. Han visade på den stora hopen av åskådare som icke alls frågade efter rytandet, och han uppmuntrade mig med försäkringar att det alls icke var någon fara.

Det var emellertid endast med mycken fruktan och bävan och under oupphörliga uppmuntringar från hans sida som jag slutligen vågade nalkas lejonets bur. Och jag kände genast igen dess innevånare. Det odjuret! Den förfärlige! Inom mig vaknade blixtsnabbt minnen från mina drömmar — middagssolen lyste över högt gräs, den vilda tjuren betade helt lugnt, men så sprasslade det då gräset delade sig och den brungule störtade sig över tjuren, var med ett hopp uppe på hans rygg. Och så blev det ett stönande och bölande, och ett ideligt knastrande av ben som krossas ... Eller också var det en sval och stilla dricksplats, och där stod den vilda hästen ända upp tillknäna i vattnet och drack så förnöjt ... Och så kom den brungule — alltid den brungule! — och gjorde ett språng, och så kom hästens skrän och stampandet i vattnet och det ideliga knastrandet av ben som krossas ... Det kunde också vara dyster skymning och den sorgsna tystnad som råder vid dagens slut, och så höres plötsligt det hemska rytandet som en domsbasun, och i samma ögonblick uppstår ett vanvettigt skrik och snattrande bland träden — och även jag är, skälvande av skräck, en av dem som skrika och snattra så vanvettigt däruppe.

Vid åsynen av den fruktansvärde brungule, hjälplös innanför gallret i sin bur, blev jag alldeles utom mig. Jag skar tänderna åt honom, jag hoppade och dansade, jag skrek osammanhängande gäckande ljud och skymford, och jag förvred mitt ansikte till grimaser. Han besvarade det genom att störta sig mot gallret och ryta åt mig i vanmäktigt raseri. Å, *han* kände nog också igen mig, och de ljud jag uppgav voro forntidens uttryckssätt och fullt begripliga för honom.

Mina föräldrar blevo skrämda av mitt beteende.

»Gossen är sjuk», sade min mor. »Han är hysterisk», sade min far. Jag hade aldrig sagt dem någonting om mina drömmar, och de visste ingenting. Jag hade redan blivit förbehållsam rörande mitt dualistiska tillstånd, denna klyvning av personligheten, som jag anser mig berättigad att kalla det.

Jag såg nu också ormtjusaren, men sedan såg jag icke mera på cirkus den kvällen. Jag fördes hem nervös, och överretad, sjuk efter den plötsliga förbindelsen mellan mitt verkliga liv och mitt drömliv.

Jag nämnde min förbehållsamhet. En enda gångomtalade jag mitt egendomliga tillstånd för en annan. Det var en gosse, min skolkamrat, och vi voro åtta år gamla. Ur mina drömmar skildrade jag för honom den förgångna värld, vari jag tror att jag en gång har levat. Jag berättade för honom om den skräck som rådde där, om Hängöra och de upptåg vi hade för oss, om de snattrande rådslagen och om Eldfolket och de platser, där de sutto nedhukade.

Han skrattade och gjorde narr av mig och började till gengäld berätta historier om spöken och om döda som vanka omkring nattetid. Men för det mesta skrattade han åt min klena fantasi. Jag berättade mera och han

skrattade ännu värre. Jag svor helt allvarsamt på att det förhöll sig så som jag sade, och nu började han betrakta mig med underliga blickar. Han pladdrade också om åtskilligt av vad jag berättat för honom för våra lekkamrater, så att de alla började betrakta mig på samma sätt.

Det var en bitter erfarenhet, men läxan var mig till nytta. Jag var olik mitt släkte. Jag var abnorm på ett sätt som de icke kunde begripa, och om jag talade om det, förorsakade det endast missförstånd. När historier om spöken och andar berättades, satt jag tyst. Jag tänkte på mina skräckfyllda nätter och jag visste att det jag erfor var någonting verkligt — lika verkligt som det levande livet självt — och icke blott glesa dunster och inbillade skuggor.

För mig låg det ingen fasa i tanken på spöken och ondskefulla jättar. Nej — ett fall mellan lövklädda grenar genom den dimmiga rymden; ormar som höggo efter mig, medan jag smygande och snattrande tog vilda hopp för att fly; vilda hundar som jagade migöver öppna platser bort till skogen — detta var verkliga, konkreta fasor, tilldragelser och icke inbillningar, ting av levande kött, av svett och blod. Spöken och jättar och jag skulle ha varit belåtna sängkamrater i jämförelse med de fasor med vilka jag delade bädd i min barndom och som fortfarande hålla mig sällskap under sömnen då jag skriver detta vid framskridna år.

ANDRA KAPITLET.

Jag har sagt att jag i mina drömmar aldrig såg en mänsklig varelse. Om detta faktum blev jag medveten mycket tidigt, och jag kände bittert denna brist på varelser av mitt eget släkte. Redan som helt litet barn hade jag midt under drömmens fasor den känslan att om jag blott kunde finna en enda människa, en mänsklig varelse, så skulle jag vara räddad från mina drömmar, de skulle icke längre hemsöka mig med sin skräck. Denna tanke anfäktade mig varje natt under åratal — om jag endast kunde finna en enda mänsklig varelse och bli räddad!

Jag måste upprepa att jag hade denna tanke midt under det att jag drömde, och jag tar detta som ett bevis för sammansmältningen av mina bägge personligheter — som ett bevis för att det fanns en föreningspunkt mellan mina två skilda delar. Mitt dröm-jag levde i det för längesedan förflutna, innan människan, sådan vi nu känna henne, fanns till, och min andra vakna personlighet inblandade i drömmen sin kunskap om människans existens.

Måhända skola psykologerna anse att jag begått ett fel genom mitt sätt att använda frasen personlighetsklyvning. Jag känner till deras tolkning av denna fras, men jag är nödsakad att använda den på mitt eget sätt i brist på en lämpligare. Jag söker skyddbakom språkets otillräcklighet. Och nu till förklaringen över mitt bruk — eller missbruk — av frasen.

Det var icke förrän jag var en ung man och studerade vid universitetet som jag fann någon ledning till lösningen av mina drömmars betydelse och deras orsak. Ända till denna tid hade de för mig varit meningslösa och utan tänkbar anledning. Men under mina studier träffade jag på evolutionsläran och psykologien, och jag fick nu förklaringen på åtskilliga egendomliga själstillstånd och erfarenheter. Där var till exempel »drömmen om ett fall genom rymden» — denna den allra vanligaste erfarenhet i drömväg, som har upplevats av nästan alla människor.

Min lärare sade mig att denna förnimmelse var ett ras-minne. Den daterar sig från våra avlägsna forntida förfäder som uppehöllo sig i träden. För dem som hade sin bostad däruppe var lättheten att falla en ständigt hotande fara. Många förlorade sitt liv på detta sätt, alla hade varit med om förskräckliga fall, ehuru flera hade räddat sig genom att gripa tag i grenar, innan de nådde marken.

Ett sådant brådstörtat fall, hejdat på ovan anförda sätt, måste framkalla en skakning. Och skakningen åstadkom molekulära förändringar i hjärncellerna. Dessa molekulära förändringar överfördes till de efterkommandes hjärnceller och blevo ras-minnen. Således — när nu ni eller jag, sovande eller inslumrande, tycka oss falla genom rymden och vakna upp med en känsla av förskräckelse just då vi skulle slå mot marken, är detta endast ett minne av vad som hände våra förfäder som bodde i träden — ett minne, som genom hjärnförändringar blivit rasens arvedel.

Det finns ingenting underbart i detta, ingenting underbarare än vad som ligger i en instinkt. En instinkt är ingenting annat än en vana som blivit inpräglad i vår ärvda natur, det är alltsammans. I förbigående bör det anmärkas att i drömmen om fallet, som är så välbekant för er och för mig och oss alla, slå vi aldrig mot marken. Att göra det skulle vara en säker död. De av våra trädbeboende förfäder som icke hejdades i fallet ljöto en ögonblicklig död. Visserligen blev även den stöt de erhöllo orsak till förändring i deras hjärnceller, men de dogo genast innan förändringen hann inympas på efterkommande. Ni och jag äro ättlingar av dem som icke slogo mot marken och detta är orsaken varför ingen av oss någonsin gör det i drömmen.

Och nu komma vi till personlighetsklyvningen. Aldrig ha vi denna förnimmelse av att falla då vi äro fullt vakna. Vår vakna personlighet har ingen erfarenhet i detta avseende. Således — och detta är ett ovedersägligt argument — måste det vara en annan, särskild personlighet som faller medan vi sova, en som har erfarenhet av ett sådant fall — i korthet sagt, en som har minne av rasens erfarenheter under gångna tider, alldeles som vår vakna personlighet har minne av våra dagliga erfarenheter.

Det var då jag kom till denna punkt i mitt resonemang som jag började se en ljusning. Och så bröt ljuset plötsligt fram över mig med bländande klarhet, belysande och förklarande allt som hade varit förvridet och hemskt och onaturligt omöjligt i mina erfarenheter i drömmen. Under sömnen var det icke min dags-personlighet som tog vård om mig; det var enannan, särskild personlighet som ägde ett helt annat, fullkomligt skiljaktigt förråd av erfarenheter, vilka tryckte sin prägel på mina drömmar.

Vad var denna personlighet? När hade den levat ett vaket liv på vår planet och samlat sin skörd av erfarenheter? Dessa frågor besvarades ju av mina drömmar. Han hade levat för länge, länge sedan, när världen var ung, under den mellersta pleistocenperioden. Han föll från trädet, men han slog icke mot marken. Han snattrade av förskräckelse vid lejonets rytande. Han förföljdes av rovdjur, han flydde för livsfarliga ormar. Han höll rådslag med andra av sitt släkte, och han blev illa handterad av Eldfolket då han flydde för dem.

Men, hör jag er invända, hur kommer det sig att ras-minnet icke likaväl har kommit på vår lott, så att vi se att vi ha en hemlighetsfull personlighet som faller genom rymden medan vi sova?

Och jag svarar med en annan fråga: Varför finns det kalvar med två huvud? För min del besvarar jag den frågan med att det är naturens nyck. Och så lyder även svaret på er fråga. Jag har denna andra personlighets fullständiga ras-minnen, därför att jag är en nyck av naturen.

Men jag vill förklara mig närmare. Det vanligast förekommande ras-minnet är drömmen om fallet genom rymden. Den andra personligheten är mycket oklar. Fallandet är så godt som dess enda minne. Men många av oss ha en klarare, mera utpräglad andra personlighet. Så till exempel ha ju många även drömmar om flykt, om förföljande odjur, om växlande färger, om kvävning, om ormar och maskar. Ikorthet sagt den andra personligheten kan spåras hos alla, men hos en del människor är den nästan utplånad, då den däremot är tydligare hos andra. Somliga ha starkare och fullständigare ras-minnen än de övriga.

Alltsammans blir en fråga om olika grad av besittning av den andra personligheten. Hos mig är denna grad uppdriven till det yttersta. Min andra personlighet är nästan lika kraftig som min egen. Och i detta avseende är jag, såsom jag redan förut har sagt, en nyck — en ärftlighetens nyck.

Jag tror att det är besittningen av denna andra personlighet — ehuru icke så kraftigt framträdande som min — som hos en del människor har givit upphov till tron på personliga erfarenheter i fråga om reinkarnation. För dem är detta någonting mycket antagligt, en i högsta grad övertygande hypotes. Då de känna igen platser som de aldrig förut ha sett här i livet och påminna sig handlingar och tilldragelser som ligga långt tillbaka i tiden, blir den enklaste förklaringen därpå att de ha levat förut.

Men de begå det misstaget att ej fästa något avseende vid sin tvåfaldiga personlighet. De urskilja icke sitt andra jag. De tro att den är deras egen personlighet, att de blott ha en enda. Och på sådana grunder kunna de endast komma till den slutsatsen att de ha levat här förut.

Men de ha orätt. Det är icke reinkarnation. Jag ser mig i drömmen ströva omkring i urtidens skogar, och ändå är det icke mig själv jag ser, utan endast en mycket avlägsen del av mig, liksom min far och farfar äro mindre avlägsna delar av mig. Detta mitt andra jag är en min stamfader, förfader till mina förfäderunder mitt släktes tidigaste period och själv ättling av ett släkte som långt före hans tid hade fått fingrar och tår starkt utvecklade och klättrade upp i träden.

Även med risk att trötta måste jag upprepa att jag i detta enda fall måste betraktas som ett undantag. Ty jag äger icke allenast ras-minnet i kolossal utsträckning, jag är i besittning av en särskild, långt avlägsen förfaders minnen. Och ehuru detta visserligen är någonting högst ovanligt, ligger det ändå ingenting särdeles märkvärdigt däri.

Följ mitt resonemang! En instinkt är ett rasminne. Godt! Ni och jag och vi alla ha fått dessa minnen från våra fäder och mödrar, sedan de förut ha fått dem från sina fäder och mödrar. Därför måste det finnas ett medium, varigenom dessa minnen överföras från den ena generationen till den andra. Detta medium är vad Weissmann benämner »groddplasma». Det överför minnena av rasens hela utvecklingshistoria. Dessa minnen äro oklara och förvirrade, och många av dem ha gått förlorade. Men en del groddplasma medför en oerhörd massa minnen — den är, för att tala vetenskapligt, mer atavistisk än en annan; och av denna art är min. Jag är en ärftlighetens nyck, en atavistisk nattmara — ni må kalla mig vad ni vill. Men här är jag i alla fall, levande och verklig, och förtär tre grundliga mål om dagen — och vad är att göra åt den saken?

Och innan jag nu börjar min historia, vill jag på förhand säga några ord till de tvivlande psykologer som äro böjda för hån och som i annat fall helt säkert skulle påstå att innehållet i mina drömmar kan tillskrivas överansträngning vid studier och en omedveteninblandning av min kunskap om evolutionsläran i mina drömmar. Först och främst har jag aldrig varit nitisk i studier. Jag var den siste i min avdelning. Jag hyste vida mera intresse för sport och — det finns intet skäl varför jag inte skulle tillstå det — för biljardspel.

Vidare hade jag ingen kännedom om evolutionsläran förrän jag kom till universitetet, medan jag redan under min barndom och första ungdom hade i drömmen upplevat alla detaljer av det forntidsliv jag nu skall skildra. Jag vill emellertid anmärka att dessa detaljer voro sammanblandade och osammanhängande, tills jag började få insikt i evolutionsläran. Denna vetenskap gav mig nyckeln till gåtan. Den förklarade allt, den gav en förnuftig betydelse åt de scener som framställdes av min atavistiska hjärna, vilken i sitt nutida och normala skick lyssnade tillbaka till ett så avlägset förflutet att det var samtidigt med människosläktets urtillstånd.

Ty under detta förflutna, som jag känner till, fanns människan, sådan vi nu känna henne, icke till. Det var under den period,då hon var i annalkande,som jag måste ha levat och haft min varelse.

TREDJE KAPITLET.

Den vanligaste drömmen jag hade i min tidiga barndom tedde sig ungefär sålunda: Jag tyckte, att jag var mycket liten och att jag låg hopkrupen i ett slags näste av kvistar och grenar. Ibland låg jag på ryggen. I denna ställning tillbragte jag långa .stunder, många timmar, varunder jag betraktade solstrålarnas lek med lövverket ovanför och såg hur bladen sattes i rörelse av vinden. Ofta gungade hela nästet av och an, då blåsten var stark.

Men alltid medan jag låg på detta sätt hade jag en känsla av att det fanns en oerhörd rymd under mig. Jag såg den aldrig, jag tittade aldrig ut över nästets kant för att se efter, men jag visste att så var, och jag var rädd för denna rymd som lurade där nedanför och ständigt hotade mig som gapet av ett allslukande odjur.

Denna dröm, varunder jag låg overksam och som snarare liknade ett tillstånd än en tilldragelse, drömde jag mycket ofta under min tidiga barndom. Men plötsligt kunde den uppblandas med underliga företeelser och hemska händelser med åskans dunder och stormens dån, eller också såg jag främmande landskap som jag aldrig hade sett i vaket tillstånd. Allt var förvirring och förskräckelse. Jag kunde icke förstå någonting av detta, ty det hade intet sammanhang.

20Jag drömde icke i tidsföljd. Det ena ögonblicket var jag en späd varelse under världens unga tid, som låg i mitt näste högt uppe i ett träd. Nästa sekund kunde jag vara en vuxen man från samma tid, inbegripen i strid med den ohyggliga Rödöga, och strax därefter smög jag försiktigt ner till dricksplatsen under dagens hetta. Händelser som under den tiden måste ha tilldragit sig med åratals mellanrum såg jag försiggå inom loppet av minuter och sekunder.

Alltsammans var då ett enda virrvarr, men så skall jag icke framställa det för er. Det var först då jag blev yngling och hade drömt många tusen gånger som allting redde ut sig och blev tydligt och klart. Då fick jag också tiden klar för mig och kunde sammanställa händelser och handlingar i rätt ordning. På detta sätt blev jag i stånd att återge denna försvunna tid, sådan den var då jag levde där — eller då mitt andra jag levde där. Denna åtskillnad har egentligen ingenting att betyda, ty också jag, nutidsmänniskan, har gått tillbaka i tiden och levat forna dagars liv i sällskap med mitt andra jag.

Eftersom detta icke är någon sociologisk avhandling, skall jag för er bekvämlighet ordna de olika tilldragelserna till en begriplig historia. Ty det finns ett visst samband mellan händelserna i alla mina drömmar. Till exempel mitt vänskapsförhållande till Hängöra. Och likaså fiendskapen med Rödöga och kärleken till Snabbfot. Jag är förvissad om att ni skall medge att det hela är en både sammanhängande och intressant historia.

Jag har icke många hågkomster av min mor. Det tidigaste och helt visst det tydligaste minne jag hade

21av henne är följande: Jag tyckte, att jag låg på marken. Jag var något äldre än under den närmast förflutna tiden, men likväl ännu hjälplös. Jag rullade omkring i de torra löven och lekte med dem, och ett på samma gång gnällande och kurrande ljud trängde ur min strupe. Solen sken och värmde, och jag kände mig nöjd och belåten. Jag låg på en liten öppen plats. Rundt omkring på alla sidor växte buskar och orm-bunkslika plantor, och över mitt huvud och överallt såg jag stammar och grenar av väldiga skogsträd.

Plötsligt hörde jag någonting. Jag satte mig upp och lyssnade. Jag satt fullkomligt orörlig. De svaga ljuden i min strupe upphörde och jag satt som förstenad. Ljudet kom närmare. Det liknade ett svins grymtande. Och nu hörde jag också ett ljud som framkallades av att någonting rörde sig bland ormbunkarna. I nästa ögonblick såg jag växterna vaja, där den annalkande gick fram. Så skildes de åt, och jag såg ett par glimmande ögon, ett långt tryne och vita betar.

Det var en vildgalt. Han stirrade nyfiket på mig. Så grymtade han ett par gånger och flyttade sin tyngd från det ena frambenet till det andra, medan han samtidigt rörde på huvudet och satte ormbunkarna i rörelse. Jag satt fortfarande som förstenad och stirrade på galten utan att blinka, medan mitt hjärta gnagdes av fruktan.

Det tycktes, som om min orörlighet och tystnad just var det rätta. Jag skulle icke ge luft åt min förskräckelse. Instinkten bjöd mig att handla som jag gjorde. Och så satt jag där och väntade på jag vet icke vad. Vildgalten sköt undan ormbunkarna och

22steg ut i det fria. Nyfikenheten försvann ur hans ögon, och de lyste i stället av grymhet. Han gjorde ett hotfullt kast med huvudet åt mig och tog ett steg framåt. Detta upprepade han ännu en gång, och så om igen . . .

Nu tjöt jag eller skrek. Jag kan icke beskriva det, men det var ett gällt och ohyggligt skri. Och det tycktes som om även detta på tilldragelsens dåvarande stadium just var vad jag skulle göra. Ty skriet besvarades från nära håll. Mitt vrålande tycktes för ögonblicket förvirra vildgalten, och då han hejdade sig och obeslutsamt vägde över än på den ena foten och än på den andra, störtade min mor över oss.

Hon var lik en stor orang-utang eller en chimpans, och ändå var hon skarpt och avgjort olik bäggedera. Hon var kraftigare byggd och hade mindre hår. Hennes armar voro icke så långa, och hennes ben voro tjockare. Hon hade ingenting på sig utom den naturliga hårbeklädnaden. Och jag kan säga er att hon var en riktig furie, då hon var uppretad.

Likt en furie kom hon störtande. Hon gnisslade med tänderna, gjorde ohyggliga grimaser, snörvlade och uppgav skarpa och ihållande skrik, som läto som »kh-ah! kh-ah!» Hennes uppträdande var så plötsligt och så

fruktansvärdt, att vildgalten ovillkorligt kröp ihop till försvar och reste borst, då hon vände sig emot honom. Sedan rusade hon fram till mig. Hon hade alldeles överrumplat honom. Och jag visste precis vad som ålåg mig att göra då hon kom. Jag tog ett skutt för att möta henne, grep henne om livet och höll mig fast med händer och fötter — ja, även med mina fötter, ty jag kunde hålla mig fast med dem lika

23lätt som med händerna. Och under mitt fasta grepp kände jag håret strama på henne, då hennes hud och muskler rörde sig av ansträngning.

Jag tog som sagt ett skutt för att möta henne, och i nästa sekund gjorde hon ett hopp rakt upp i luften och fattade tag i en nedhängande gren. Ögonblicket därefter rusade vildgalten förbi nedanför med gnisslande betar. Han hade hämtat sig från sin överraskning och rusade fram, i det han uppgav ett skrik som nästan liknade en trumpetstöt. I alla händelser måste det ha inneburit en kallelse, ty nu blev det en rörelse bland buskar och ormbunkar på alla håll.

Och där kommo vildsvin störtande från alla sidor, ett helt tjog. Men min mor kastade sig upp över en tjock gren ungefär tolv fot från marken, och där voro vi i säkerhet. Jag höll mig fortfarande fast vid henne. Hon var mycket uppretad. Hon snattrade och skrek och okvädade ursinnigt den tandgnisslande, borstresande kretsen som samlats nedanför trädet. Jag tittade darrande ner på de ilskna bestarna och gjorde mitt bästa att härma min mors skrik.

På avstånd hördes nu liknande ljud, ehuru djupare och grövre, ett slags brumbas. Dessa ljud blevo allt starkare, och snart såg jag honom nalkas — min far — åtminstone drivs jag av alla tidens tecken att antaga att han var min far.

Han var icke synnerligt intagande som far betraktad. Han tycktes vara halvt människa och halvt apa och ändå varken det ena eller andra. Jag kan inte •beskriva honom ordentligt. I våra dagar finns ingen som liknar honom varken på jorden, under jorden eller i jorden. Han var storväxt för sin tid och

24måste ha vägt drygt hundratrettio skålpund. Ansiktet var bredt och platt, och ögonbrynen hängde ned över ögonen som voro små, lågo djupt och sutto nära intill varandra. Näsa hade han egentligen icke alis. Den var platt och bred, utan någon upphöjning, och näsborrarna voro endast ett par hål i hans ansikte, vilka öppnade sig utåt i stället för nedåt. Pannan sluttade bakåt från ögonen, och håret växte ända nedifrån dem och sedan upp över huvudet. Själva huvudet var orimligt litet, och det uppbars av en lika orimligt kort och tjock hals.

Det rådde en viss elementär sparsamhet i utbildningen av hans kropp såväl som i fråga om våra. Bröstkorgen var stor, det är sant, riktigt en djup håla. Men där fauns inga svällande muskler, inga breda skuldror, inga raka lemmar, inga symmetriska konturer. Min fars kropp representerade styrka, styrka utan skönhet — en vild, ursprunglig styrka, danad för att gripa och klösa, sönderslita och fördärva.

Hans länder voro smala, och de magra och håriga benen voro krokiga och liade seniga muskler. Min fars ben voro egentligen mera lika armar. De voro knotiga och förvridna och hade ingen tillstymmelse till de köttiga vådor, som nu pryda edra ben och mina. Jag kommer ihåg att han icke kunde gå på flatsidan av sin fot. Det kom sig därav att foten var inrättad att gripa med, mera lik en hand än fot. Stortån satt icke i rad med de övriga tårna, utan kunde vändas emot dem som en tumme, och det var detta som gjorde att han kunde gripa om saker med sin fot. Det var också därför han icke kunde gå på flatsidan av foten.

25Men hans utseende var icke mera ovanligt än hans sätt att förflytta sig till min mor och mig, där vi sutto uppflugna högt ovanför de ursinniga vildsvinen. Han kom genom skogen, kastande sig från gren till gren ocli från träd till träd — och han kom med ilande fart. Jag kan se honom framför mig just nu, i vaket tillstånd, under det att jag skriver detta — en fyrhänt, hårbeväxt varelse som svingade sig fram mellan träden, vrålande av raseri och allt emellanåt stannande för att slå sitt bröst med knutna nävar, slungande sig över tio till femton fots mellanrum, gripande om en trädgren med ena handen och kastande sig över ett nytt mellanrum för att gripa tag med sin andra hand och gå vidare — aldrig tvekande, aldrig utan utväg att komma fram på sin färd däruppe mellan träden.

Och medan jag såg honom, kände jag inom mig i mina egna muskler ett häftigt begär att på samma sätt svinga

mig från gren till gren; och jag kände också en viss tillit till den kraft som låg gömd i mina muskler. Och varför skulle jag icke ha haft dessa känslor? Små gossar se sina fäder svänga yxor och fälla träd, och de känna med sig att också de en dag skola svänga yxor och fälla träd. Så var det också med mig. Det liv som fanns inom mig var ägnat att göra efter vad min far gjorde, och det viskade till mig i hemlighet ärelystna tankar på skogsvandringar mellan trädtopparna.

Slutligen kom min far fram till oss. Han var förfärligt ond. Jag kommer ihåg hur han sköt fram sin underkäk medan han stirrade ned på vildsvinen. Han morrade nästan som en ilsken hund, och jag kommer ihåg att hans ögontänder voro stora som betar och att detta imponerade ofantligt på mig.

26Hans beteende tjänade endast till att göra vildsvinen ännu ursinnigare än förut. Han bröt av kvistar och små grenar och kastade dem på våra fiender. Han hängde till och med på en hand midt över dem, men utom räckhåll, vilket beredde dem tantaliska kval, och han hånade dem då de gnisslade med tänderna i vanmäktigt raseri. Men icke nöjd därmed bröt han av en stor gren, och hållande sig fast med ena handen och foten, kittlade han de ilskna bestarna i sidorna och slog dem över trynet. Jag behöver väl icke tillägga att min mor och jag njöto alldeles ofantligt av denna sport.

Men man tröttnar på allt roligt, och slutligen började min far under ett ilsket fnitter anträda återfärden med oss mellan träden. Men nu var det slut med min ärelystnad och jag kände mig endast rädd, höll mig hårdt fast vid min mor, medan hon klängde sig vid grenarna och svingade sig över mellanrummen. Jag kommer ihåg när grenen bröts under hennes tyngd. Hon hade gjort ett långt hopp, och på samma gång jag hörde grenen krascha, överväldigades jag av det fasansfulla medvetandet att vi bägge störtade ner genom rymden. Skogen och solskenet och de prasslande löven försvunno för mina ögon. Jag såg en försvinnande glimt av min far som hastigt stannade för att se på oss, och sedan var allting mörkt omkring mig.

I nästa ögonblick var jag vaken och låg mellan lakanen i min säng, svettande, darrande och full av skräck och vämjelse. Fönstret stod öppet och frisk luft strömmade in i rummet. Nattlampan brann lugnt och stilla. Och därför antar jag att vildsvinen aldrig fingo tag i oss och att vi icke föllo till marken.

27Ty i annat fall skulle jag icke nu sitta här tusen århundraden efteråt och komma ihåg denna händelse.

Och sätt er nu för ett ögonblick i mitt ställe. Följ mig tillbaka till min tidiga barndom, gå till sängs med mig ocli föreställ er att det var ni som drömde dessa obegripliga ohyggligheter. Kom ihåg att jag var ett oerfaret barn. Jag hade aldrig sett ett vildsvin i hela mitt liv, jag hade icke ens sett grisen som husdjur. Det enda jag någonsin hade sett av en sådan var den bräckta skinkan på frukostbordet, i dess puttrande flott. Och ändå såg jag vildsvin komma störtande i mina drömmar, så verkliga som livet självt — och jag och mina fantastiska föräldrar svingade oss fram genom skogen, högt uppe i träden.

Undrar ni över att jag var slagen av skräck för mina ohyggliga nätter? Det var som en förbannelse. Och det allra värsta var att jag var rädd för att tala om det. Jag vet icke varför — om inte för att jag hade en känsla av brottslighet, ehuru jag alis icke visste vad jag hade gjort för ondt. Och därav kom det sig att jag under många och långa år led i tysthet, tills jag blev man och fick lära känna orsaken till mina drömmar.

FJÄRDE KAPITLET

Det är en sak som är brydsam i fråga om mina förhistoriska minnen. Oeli det är ovissheten rörande tiden. Jag vet icke alltid i vilken följd händelserna inträffade, och icke heller kan jag säga om det var ett, två, fyra eller fem år som förflöto mellan den och den tilldragelsen. Den enda ledning jag har vid bedömandet av tidens flykt är förändringarna i mina kamraters utseende och företag.

Jag kan ju också tillämpa händelsernas logik på de olika tilldragelserna. Det kan till exempel icke vara något tvifvel underkastat att min mor och jag blevo jagade upp i träden av vildsvinen och flydde och föllo under tiden före min bekantskap med Häng-öra, som blev så att säga min kamrat under gossåren. Och med lika stor säkerhet

kan jag sluta mig till att jag under tiden mellan dessa bägge perioder måste ha lämnat min mor.

Av min far har jag icke något annat minne än det jag nyss har berättat. Jag såg honom aldrig under de följande åren. Och på grund av min kännedom om förhållandena anser jag att den enda möjliga förklaringen ligger däri att han måste ha omkommit kort efter äventyret med vildsvinen. Att han fick en våldsam död är utom allt tvivel. Han var i sin

29fulla kraft, och hans slut måste ha kommit plötsligt och genom olyckshändelse eller våld. Men jag vet alis icke hur det skedde. Antingen han drunknade i floden eller slukades av en orm eller hamnade i magen på gamle Sabeltand — tigern —- det har jag icke reda på.

Ty ni skall veta, att jag icke kommer ihåg annat än vad jag såg med egna ögon under denna förhistoriska tid. Om min mor visste hur min far hade mist sitt liv, så upplyste hon mig aldrig därom. Jag betvivlar för övrigt att lion liade tillräckligt språkförråd för att kunna meddela en sådan upplysning. Den tidens folk hade ett språk, som kanske inalles bestod av trettio eller fyrtio olika ljud.

Jag kallar det ljud i stället för ord, emedan det ursprungligen icke var någonting annat. Dessa ljud hade inga bestämda värden som kunde höjas eller sänkas genom adjektiv och adverb. Sistnämnda språkmedel voro ännu icke uppfunna. I stället för att närmare bestämma nomina eller verb genom att begagna adjektiv och adverb kvalificerade vi våra ljud genom intonation, genom växlande styrka och tonhöjd, genom långdragna eller hastiga stavelser. Den tidslängd som användes vid uppgivandet av vissa ljud nyanserade deras betydelse.

Vi hade ingen konjugation. Man slöt sig till tidsformen genom sammanhanget. Och vi talade endast konkreta saker därför att vi ej tänkte andra än konkreta. Gester och miner använde vi i hög grad. Den enklaste abstraktion låg faktiskt utom vårt tänkande, och om någon händelsevis råkade få en idé, var han knappast i stånd att meddela den åt sina kamrater.

30Det fanns intet ljud som kunde uttrycka den. Han nödgades då gå utom gränserna för sitt språkförråd. Och om han uppfann n}^a ljud för att förklara vad han menade, så skulle kamraterna icke förstå vad det betydde. Han måste ta sin tillflykt till miner och åtbörder, varigenom han så vidt möjligt var klargjorde sin tanke och på samma gång upprepade det nya ljudet om och om igen.

På detta sätt växte vårt språk. Med de få ljud vi ägde voro vi i stånd att tänka någon smula längre än dessa ljud sträckte sig, och därmed följde behovet att uppfinna nya ljud för att uttrycka nya tankar. Emellanåt kunde det också hända att våra tankar togo ett alltför långt steg framåt före ljuden, att vi rent av kunde få abstrakta idéer, om också dimmiga och oklara, vilka vi omöjligt kunde uttrycka för andra. Språket utvecklades icke fort på den tiden.

Ni kan tro mig då jag säger, att vi voro mycket enfaldiga. Men vi kunde en hel hop saker som man icke förstår sig på i våra dagar. Vi kunde vrida på öronen, spetsa och sänka dem igen efter behag. Och vi kunde lätt krafsa oss på ryggen mellan axlarna. Vi kunde kasta sten med fötterna. Det har jag gjort flerfaldiga gånger. Och för övrigt kunde jag också stå med raka knän, luta överkroppen framåt och beröra marken — icke med mina fingerspetsar, utan med armbågarna. Och i fråga om att plundra fågelbon! Jag önskar bara att det tjugonde århundradets pojkar kunde ha sett oss. Men vi hade inga äggsamlingar. Vi åto upp äggen.

Jag kommer ihåg — men jag går historien i förväg. Först måste jag berätta om Hängöra och om

31vår vänskap. Jag blev mycket tidigt skild från min mor. Möjligen var det därför att lion efter min fars död tog sig en annan man. Jag liar ganska få hågkomster av honom, och de jag har äro ej av bästa slag. Han var en lättsinnig varelse. Det fanns ingen stadighet hos honom. Han var alldeles för pratsam. Hans infernaliska pladder retar mig ännu i denna stund, så snart jag tänker på honom. Och han var för ombytlig till sin natur för att kunna lia bestämda avsikter. Markattor i bur påminna mig alltid om honom. Han var just lik dem. Detta är den bästa beskrivning jag kan ge på honom.

Han hatade mig från början. Och jag lärde mig snart att vara rädd för honom och hans elaka upptåg. Så snart han

kom inom synhåll, kröp jag tätt intill min mor och klängde mig fast vid henne. Men med tiden blev jag större och större, och det var oundvikligt att jag emellanåt avlägsnade mig från henne allt längre och längre. Ocli det var dessa tillfällen som Pladdraren avvaktade. (Här kan det vara så godt att anmärka att vi på den tiden icke hade några namn alis. Men för bekvämlighets skull har jag givit namn åt dem jag kom i närmare beröring med, och »Pladdraren» är den lämpligaste benämning jag kan finna åt min dyre styvfar. För egen del har jag tagit namnet Ivångtand, emedan mina ögontänder voro mycket stora.)

Men för att återkomma till Pladdraren, så tyranniserade han mig ständigt. Han nöp och knuffade mig alltid, och vid somliga tillfällen höll han sig icke ens för god att bitas. Min mor lade sig ofta emellan, och det var ett nöje att se hur lion tufsade till hans päls.

32Men följden av allt detta var ett ihållande familjegräl, vari jag var stridsäpplet.

Nej, mitt hemliv var icke lyckligt. Jag småler för mig själv, då jag nedskriver denna fras. Hemliv! Hem! Jag hade intet hem i detta ords nutida bemärkelse. Mitt hem var en sammanvaro, men icke ett bo. Jag levde i min mors skydd, men icke i ett hem. Och min mor bodde var det föll sig, huvudsaken var att hon befann sig högt över marken, när natten kom.

Min mor höll fast vid gammaldags seder. Hon klättrade ännu i träden. Visserligen fanns det mera framåtskridna medlemmar av vårt släkte som bodde i hålor ovanför floden. Men min mor var misstänksam och konservativ. Träden voro tillräckligt bra åt henne. Vi hade naturligtvis ett särskilt träd där vi vanligen slogo oss ned om nätterna, men ofta hände det också att vi stannade i andra träd, då mörkret överraskade oss. På en lämplig plats i kfyftan mellan ett par tjocka grenar hade vi ett slags plattform av kvistar, grenar och krypväxter. Det hela var mera likt ett kolossalt fågelnäste än någonting annat, ehuru det var tusen gånger simplare hopfogat än något fågelbo. Men det hade någonting som jag aldrig har sett hos ett fågelnäste, nämligen ett tak.

Naturligtvis inte ett sådant tak som nutidsmänniskan förfärdigar! leke ens ett sådant som i våra dagar anordnas av de lägst stående urinnevånarna. Det var oändligt mycket klumpigare än det klumpigaste verk av människor — av människor sådana vi nu känna dem. Taket var sammansatt på ett tillfälligt sätt, huller om buller. Ovanför den förut omtalade

Före Adam. 3

33plattformen där vi brukade vila hade vi ett lager av murkna grenar och torra buskar som vilade på ett slags bjälklag av störar, ungefär en tum i diameter, vilka voro instuckna mellan högre upp belägna kfykor och bildade underlag åt de torra buskarna och grenarna som tycktes vara ditslängda nästan på måfå. Ingen tanke på att få det tätt! Och jag måste tillstå att vårt tak läckte bedrövligt när det regnade starkt.

Men för att återkomma till Pladdraren. Han gjorde vårt hemliv till en börda för både mor och mig — och därmed menar jag nu icke den regndry-pande platsen uppe i trädet, utan det liv som vi tre förde tillsammans. Hans förföljelse mot mig var så ondskefull som möjligt. I detta avseende — men också endast i detta — förmådde han hålla ut med en sak längre än fem minuter. Med tiden blev också min mor mindre energisk i att försvara mig. Jag tror att även hon fattade avsky för mig på grund av det ständiga bråk som Pladdraren ställde till. I alla händelser blev situationen så hastigt förvandlad från svårt till värre, att jag snart skulle av egen drift lämnat »hemmet». Men tillfredsställelsen att utöva en så självständig handling blev mig förnekad. Innan jag blev färdig att gå min väg, blev jag utkastad, bokstavligen utkastad.

Det gynnsamma tillfället kom för Pladdraren en dag då jag var ensam uppe i nästet. Min mor och han hade gått ut tillsammans bortåt blåbärsfältet. Han måste ha planerat alltsammans på förhand, ty jag hörde honom komma ensam tillbaka genom skogen, vrålande av självuppretat raseri under vägen. Liksom alla människor i vår hord — då de voro ilskna

34eller ville hetsa upp sig till ilska — stannade han då och då och hamrade sig på bröstet med knuten näve.

Jag insåg att min belägenhet var hjälplös, och jag kröp darrande ihop i mitt näste. Pladdraren kom rakt på vårt

träd — jag minns mycket väl att det var en ek — och han började klättra dit upp. leke ett ögonblick upphörde han med sitt infernaliska tjut och oväsen. Jag har redan sagt att vårt språk var ytterst fattigt, ocli han använde alla de ljud han hade till sitt förfogande för att säga mig, att han hatade mig ända in i döden och att han nu hade fullt och fast beslutat att göra av med mig på fläcken.

Då han kom upp i nästet, flydde jag ut på en väldig gren som sträckte sig horisontalt ut i luften. Han följde efter, och jag gick allt längre och längre ut. Slutligen var jag ute bland de mindre grenarna och löven. Pladdraren hade alltid varit feg, och hans försiktighet var större än någon vrede han förmådde hetsa upp sig till. Han var rädd för att följa efter mig ut bland löv och kvistar. Och hans större tyngd skulle naturligtvis ha bragt honom på fall mellan lövverket, innan han hade fått tag i mig.

Men det var icke heller nödvändigt för honom att nå mig, och det visste han alltför väl, den skurken! Med ett ondskefullt uttryck i sitt ansikte och de runda ögonen glimmande av grym list började han gunga. Ja, gunga! . . . Och där var jag ända ute på ändan av grenen, klängande mig fast vid kvistarna som oupphörligt brusto. Och marken var tjugu fot nedanför.

Allt häftigare och häftigare gungade han, och under tiden grimaserade han åt mig med ursinnigt hat. Och så kom slutet. Alla mina fyra hållpunkter brusto

35på sanuna gång och jag föll baklänges ner från grenen med ögonen fästade på honom och händer och fötter fulla med avslitna kvistar. Lyckligtvis fanns det inga vildsvin nedanför, och mitt fall hejdades av sega, elastiska buskar.

Vanligen brukar fallet avbryta mina drömmar, den nervösa skakningen är tillräcklig för att på ett ögonblick slå en bro över tusen århundraden och slunga mig klarvaken i min säng, där jag sedan kanske ligger skälvande och badande i svett och hör gökklockan ånge tiden ute i hallen. Men denna dröm, hur jag lämnade mitt hem, har jag haft flera gånger, och ändå aldrig blivit väckt av den. Ständigt störtar jag skrikande ner genom buskarna och faller med en duns till marken.

Skrapad, mörbultad ocli jämrande låg jag där jag hade fallit. Då jag tittade upp mellan buskens grenar, kunde jag se Pladdraren i trädet. Han hade stämt upp en dämonisk jubelsång och fortfor att gunga i takt efter sången. Jag slutade hastigt med min jämmer. Jag befann mig icke längre i säkerhet uppe i träden, och jag visste vilken fara jag utsatte mig för genom att locka dit de jagande rovdjuren med att alltför högljudt ge luft åt min sorg.

Jag kommer ihåg att medan jag kvävde mina snyftningar blev jag intresserad av att ge akt på de underliga ljuseffekter som framkallades därav att jag delvis öppnade och tillslöt mina tårfuktade ögonlock. Därefter började jag undersöka mig själv och fann, att jag icke hade blivit så värst illa skadad vid mitt fall. Jag hade fått hår och hud bortskrapade här och där, och den skarpa och naggade spetsen av en bruten gren

36hade trängt in en dryg tum i min ena arm. Mitt högra lår hade tagit emot den värsta stöten, då jag nådde marken, och det värkte alldeles olidligt. Men på det hela taget voro dessa skador rätt obetydliga. Intet ben var brutet, och på den tiden hade man bättre läkkött än nu. Fallet hade emellertid varit svårt nog, ty jag linkade en dryg vecka efteråt.

Medan jag nu låg där bland buskarna, kom det över mig en känsla av förtvivlan, ett medvetande att jag var utan huld och skydd. Jag föresatte mig emellertid att jag aldrig skulle vända om till min mor och till Pladdraren. Jag skulle bege mig långt in i den ohyggliga skogen och söka ut åt mig ett eget träd till bostad. Vad mat beträffar, visste jag var jag skulle få den. Åtminstone under det sista året hade jag ej varit beroende av min mor angående föda. Allt vad hon givit mig var beskydd och råd. Jag klättrade upp i träden och strövade omkring där uppe timtal, svingande mig från gren till gren utan att vidröra marken. Men jag gick icke i någon bestämd riktning, icke heller var jag ständigt i rörelse. Det låg i min natur såväl som i alla mina stamförvanters att vara obeslutsam. Och för övrigt var jag endast ett barn, och jag stannade oupphörligt för att leka.

Vad som hände mig under vandringen från mitt första hem har alltid stått mycket oklart för mitt minne. Det återkommer icke i mina drömmar. Mycket har mitt andra jag glömt, synnerligast från denna period, och jag har

förgäves sökt plocka tillsammans spridda' drömmar för att kunna fylla det gapande tomrummet mellan den stund då jag vände ryggen åt

37trädet, som dittills varit mitt hem, och min ankomst till hålorna.

Jag påminner mig att jag flera gånger kom till öppna platser. Dessa passerade jag med fruktan och bävan, emedan jag då måste bege mig ner till marken, och jag rusade framåt så fort jag kunde. Jag minns dagar då det regnade, och sedan kom det åter solskensdagar, så att jag måste ha strövat omkring ensam ganska länge. Hur olycklig jag kände mig under regnet, det brukar jag ofta erfara i mina drömmar, och även hur jag led av hunger och hur jag stillade den. Ett mycket starkt intryck kvarlämnade jakten efter små ödlor som jag förföljde på toppen av en bergsplatå. De sprungo in bland stenarna, och de allra flesta kommo undan, men emellanåt hände det att jag vände på stenen och fångade en. Jag blev fördriven från denna bergsplatå av ormar. De förföljde mig icke. De lågo endast och gassade sig i solen på flata hällar. Men min medärvda rädsla för dem var så stor att jag flydde lika brådstörtat som om de hade varit efter mig.

Så gnagde jag av den bittra barken på unga träd. Jag har en dimmig hågkomst av att jag åt en massa nötter, gröna med mjukt omhölje och mjölkhaltig kärna. Och jag kommer mycket tydligt ihåg att jag fick förskräckliga magplågor. Det kom sig kanske av de gröna nötterna — kanske också av ödlorna. Jag vet det icke. Men vad jag vet är att jag hade den lyckan att icke bli uppäten under de många timmar jag låg hopkrupen på marken ocli led av kolik.

FEMTE KAPITLET.

Jag fick se det helt plötsligt, då jag kom ut från skogen. Jag befann mig vid randen av en stor öppen plats. På ena sidan reste sig höga klippor. På den andra låg floden. Höjden sluttade brant nedåt vattnet, men här och där, på flera ställen där jordskred hade ägt rum, fanns det gångstigar. Och dessa användes av hålornas innevånare då de gingo ner för att dricka.

Jag hade råkat på den förnämsta boningsplatsen för vårt folk. Det var, om jag så må säga, deras by. Min mor och Pladdraren och jag jämte några andra enstaka familjer voro vad man skulle kunna kalla förstadsbor. Vi tillhörde samma hord, fastän vi vistades på avstånd från den. Detta avstånd var emellertid helt kort, fastän jag under mina strövtåg väl hade behövt en vecka för att komma dit. Om jag gått rakt fram, så kunde jag ha varit där på mindre än en timme.

Men för att återkomma till vad jag såg. Från skogsbrynet såg jag hålorna i klippväggen, jag såg den öppna platsen och vägarna till drickplatserna. Och på den öppna platsen såg jag många av hålornas innevånare. Jag var ett barn och jag hade strövat omkring ensam i en hel vecka. Under den tiden hade jag

39icke -sett en enda varelse av mitt släkte. Jag hade levat i fruktan och tröstlös enslighet. Och då jag nu fick se mina stamförvanter, blev jag utom mig av glädje och rusade fram i vild fart.

Men nu hände någonting besynnerligt. Någon av horden fick se mig och uppgav ett varnande rop. Och i samma ögonblick flydde de alla under högljudda rop av förskräckelse. Hoppande och klättrande över klippspetsarna störtade de med vild fart mot öppningarna till sina hålor och försvunno genom dem — alla utom en enda, ett litet barn som hade tappats nedanför berget under den vilda flykten. Den lille grät och jämrade sig. Modern kom utrusande, han sprang henne till mötes och höll sig tätt fast vid henne, medan hon klättrade tillbaka upp i hålan.

Där stod jag nu alldeles ensam. Den befolkade, öppna platsen hade plötsligt blivit öde. Jag satte mig ned och gnällde jämmerligt. Detta kunde jag alis icke begripa. Varför hade de sprungit ifrån mig? Längre fram, då jag blev bekant med deras seder, lärde jag mig förstå det. När de sågo mig komma rusande med vild fart inifrån skogen, trodde de att jag förföljdes av något rovdjur. Jag hade förfärat dem genom min brådstörtade ankomst.

Medan jag satt och såg på öppningarna till hålorna, upptäckte jag att deras invånare gåvo akt på mig. Snart stucko de ut sina huvud genom öppningarna, och efter en liten stund ropade de härs och tvärs till varandra. De

tycktes icke alla ha kommit in i sina rätta* hålor under den stora uppståndelsen. Somliga av barnen hade gått vilse. Mödrarna ropade dem icke vid namn, därför att namn ännu voro okända

40bland oss. Alla voro namnlösa. Men mödrarna upp-gåvo missnöjda och oroliga skrik som barnen genast kände igen. Om min mor hade kallat mig på samma sätt, skulle jag ha känt igen hennes röst bland tusen andra mödrars, och likaså skulle hon ha känt igen min bland tusen andra.

Detta ropande av och an fortfor en god stund, men de voro för försiktiga att komma ut ur sina hålor och våga sig ner på marken. Slutligen kom likväl en. Han var bestämd att spela en stor roll i mitt liv, så som han för övrigt redan hade ingripit i alla de övrigas av hans omgivning. Det är honom jag i min historia skall benämna »Rödöga» — på grund av hans blodsprängna ögon med de ständigt inflammerade ögonblocken som gjorde ett så säreget intryck, alldeles som om de vore ett givakt! i fråga om hans ohyggliga vildhet. Färgen på hans själ var röd.

Han var i alla avseenden ett monstrum. Till kroppen var han en jätte. Han måste ha vägt sina hundra sjuttio skålpund. Han var den störste jag någonsin sett av vårt släkte. Aldrig såg jag heller någon så stor som han bland Eldfolket, lika litet som bland Trädfolket. Då jag nu för tiden händelsevis i tidningen ser beskrivningar på våra nutida atleter och yrkesboxare, undrar jag vilka utsikter den förnämste av dem skulle ha haft gent emot Rödöga.

Jag är rädd att det skulle ha varit alis inga. Med ett enda grepp av sina järnfingrar och ett ryck skulle han ha slitit en muskel —- låt oss säga en armmuskel —• med roten ur sin motståndares lekamen. Och med ett slag av sin knutna näve skulle han ha krossat huvudskålar som äggskal. En skrapning med hans

4iohyggliga fötter (eller bakhänder) hade varit nog för att slita ut inälvorna. Med en lätt vrickning skulle han ha brutit nackar, och jag är säker om att han med ett enda bett av sina käkar skulle på samma gång ha genomskurit den stora halsådern framifrån och ryggmärgen bakifrån.

Han kunde ta språng på tjugu fots längd från den plats där han satt. Han var avskyvärdt luden. Det var anledning till stolthet hos oss, om man icke var det. Men han var full av hår över hela sin kropp, på armarnas insida så väl som på utsidan, och till och med inne i öronen. De enda fläckar på honom som icke voro hårbeväxta var flatan av hans händer och fötter och strax nedanför ögonen. Han var hemskt ful; hans vidrigt grimaserande mun och stora nedhängande underläpp passade väl tillsammans med hans ohyggliga ögon.

Sådan var Rödöga. Och nu kröp han ganska försiktigt ut ur sin håla och steg ner på marken. Han frågade icke alis efter mig; han gick ut för att rekognoscera. Han lutade överkroppen framåt då han gick, och det så djupt att han med sina långa armar vid varje steg berörde marken på ömse sidor om sig med knogarna. Han var tafatt i sin halvt upprätta ställning, då han gick, och han stödde sig med knogarna mot marken för att bibehålla jämvikten. Men han kunde minsann springa på alla fyra! Det var eljest någonting som vi redde oss dåligt med. Och det var sällsynt att någon av oss stödde sig med knogarna mot marken då han gick. En sådan individ var en atavism, och Rödöga var detta i ännu högre grad.

42Det var just det han var — en atavism. Vi voro midt inne i processen att övergå från vårt liv i träden till ett liv på marken. Under många generationer hade denna förvandling pågått, och våra gestalter och vårt sätt att gå och föra oss hade så småningom förändrats. Men Rödöga var en återgång till den mera primitiva typen av Trädfolket. Därför att han var född inom vår hord måste han stanna ibland oss; men i själva verket var han en atavism, och hans rätta plats var annorstädes.

Varsamt och snabbt rörde han sig av och an på den öppna platsen, spejade genom öppningarna mellan träden och försökte få syn på rovdjuret som alla trodde ha varit efter mig. Och medan han gjorde detta utan att ta den minsta notis om mig, trängdes de övriga i hålornas mynningar och sågo på.

Till sist kom han tydligen till den bestämda åsikten att det icke lurade någon fara i närheten. Han kom tillbaka från stigens övre ända, varifrån han tagit en överblick över dricksplatsen. Hans väg gick tätt förbi mig, men han låtsade fortfarande icke om att han såg mig. Han fortsatte att gå lugnt, tills han var alldeles bredvid mig. Då lyfte han sin ena hand — och utan föregående varning och med otrolig snabbhet gav han mig en örfil. Jag slungades

bakåt ett drygt dussin fot innan jag åter hamnade på marken, och ehuru jag var halvt bedövad av slaget, hörde jag i samma ögonblick ett vildt utbrott av skrockande och skrikande skratt från hålorna. Det var ett utomordentligt nöje för åskådarna — åtminstone på den tiden. Och de uppskattade det också grundligt.

Det var på detta sätt jag blev mottagen bland

43rnina stamförvanter. Rödöga frågade icke efter mig vidare, och jag kunde få jämra mig och snyfta av hjärtans lust. Flera av kvinnorna samlades nyfiket omkring mig, och jag kände igen dem alla. Jag hade råkat dem året förut, när min mor tog mig med sig till hasseldungarna.

Men kvinnorna lämnade mig hastigt, och jag omgavs i stället av ett dussintal av deras nyfikna och retsamma ättlingar. De ställde sig i ring omkring mig, pekade med fingrarna, gjorde grimaser och nöpo och slogo mig. Jag var uppskrämd och en stund fördrog jag deras beteende. Men så blev jag ilsken och överföll med naglar och tänder den djärvaste av dem — vilket icke var någon annan än själva Hängöra. Jag har kallat honom så, därför att han endast kunde spetsa det ena av sina öron. Det andra hängde alltid orörligt, som förlamat. Musklerna hade blivit skadade genom någon olyckshändelse så att han icke kunde röra det.

Han flög på mig, och vi slogos av hjärtans lust så som små pojkar bruka. Vi klöstes och betos, vi drogo varandra i håret och kramade och kastade omkull varandra. Jag kommer ihåg att jag lyckades få ett särdeles fördelaktigt tag om honom. Men det räckte icke länge. Han lyfte upp sitt ena ben, och med foten (eller bakhanden) gav han mig så ursinniga slag på magen, att det var fara för att den skulle spricka. Jag måste släppa honom för att rädda mig, och sedan rusade vi ihop på nytt.

Hängöra var ett år äldre än jag, men jag var många gånger ilsknare än han, och slutligen måste han ta till flykten. Jag jagade honom tvärs över den öppna

44platsen och utför en av stigarna ner till floden, och han sprang ett stycke utmed vattnet och sedan uppför en annan stig. Därefter rusade han tvärs över den öppna platsen och in genom den rymliga mynningen till en håla.

Innan jag ens visste av det, hade jag rusat efter honom in i mörkret. I nästa ögonblick blev jag förfärligt rädd. Jag hade aldrig förr varit inne i en håla. Jag började gråta och gnälla. Hängöra hånade mig med det ena utropet efter det andra, och han sprang på mig på måfå och slog omkull mig. Men han ville icke riskera ett nytt slagsmål, utan lagade sig undan. Jag befann mig mellan honom och hålans mynning, och han strök icke förbi mig, men han tycktes ändå vara försvunnen. Jag lyssnade, men kunde omöjligt upptäcka var han fanns. Det förbryllade mig, och när jag kom ut igen, satte jag mig ner och väntade.

Han kom aldrig ut genom ingången, det var jag alldeles säker på, men efter en god stunds förlopp hade jag honom skrattande bakom mig. Jag rusade återigen efter honom, och han sprang om igen in i hålan, men den gången stannade jag utanför. Jag drog mig några steg tillbaka och väntade. Han kom icke ut där han gått in, men nu som förra gången hörde jag snart hans skratt bakom mig, och så jagade jag honom för tredje gången in i hålan.

Detta upprepades många gånger. Slutligen följde jag återigen efter honom in i hålan och sökte honom där förgäves. Jag kunde icke begripa, hur han bar sig åt för att komma undan. Han sprang ständigt in i hålan utan att komma ut igen, och ändå hade jag honom oupphörligt gäckande bakom ryggen efter en

45stund. Vår strid hade så småningom förvandlats till ett slags kurragömma.

Vi höllo på därmed hela eftermiddagen med små uppehåll emellanåt, och vår stridslystnad gav rum för en lekfull förtrolighet. Till sist sprang han icke undan för mig, och vi sutto med armarna lindade om varandra. Efter en stund invigde han mig i hålans mysterium. Han tog mig i handen och ledde mig dit in. Genom en smal klyfta stod hålan i förbindelse med en annan, och det var genom denna andra som vi åter kommo ut i fria luften.

Vi voro nu goda vänner. När de andra av våra jämnåriga samlades omkring mig för att retas, hjälpte han mig att tukta dem. Och vi gjorde detta så grundligt att jag snart blev lämnad i fred. Hängöra gjorde mig hemmastadd på platsen. Det var icke mycket han kunde säga mig om seder och bruk — därtill saknade han språkförråd — men

genom att ge akt på hans företag lärde jag mig mycket, och dessutom visade han mig omkring överallt.

Han tog mig med sig ut på den öppna platsen mellan hålorna och floden och in i skogen på andra sidan, där vi på en gräsbevänxt plats mellan träden gjorde oss ett duktigt mål av träaktiga morötter. Därefter drucko vi oss otörstiga vid floden och gingo sedan uppför en av gångarna till hålorna.

Det var där i gången som vi återigen träffade på Rödöga. Jag såg Hängöra vika undan åt ena sidan och krypa tätt intill jordbanken, och jag följde ofrivilligt hans exempel. Först sedan detta var gjort, såg jag mig om efter orsaken till hans förskräckelse. Det var Rödöga som kom lunkande midt i gången med

46ett ilsket och föraktfullt uttryck i sina blodsprängda ögon. Jag lade märke till att alla våra jämnåriga ryggade tillbaka för honom på samma sätt som vi och att de fullväxta betraktade honom med vaksamma ögonkast, då han kom närmare. Alla veko undan så att han skulle få gå midt på vägen.

När skymningen kom, blev den öppna platsen övergiven. Befolkningen sökte skydd i sina hålor. Häng-öra visade vägen till en sovplats. Vi klättrade högt upp, högre än de andra hålorna voro belägna, till en liten klyfta, som icke syntes nedifrån marken. Där trängde Hängöra sig in. Jag följde efter med svårighet, så smal var öppningen, och nu befann jag mig i en liten klipphåla. Där var mycket lågt i taket — endast ett par fot högt — och hålan var möjligen tre à fyra fot lång och bred. Så kröpo vi tillsammans, lindade armarna om varandra och sovo natten över.

SJÄTTE KAPITLET.

Medan de modigare bland barnen sprungo lekande ut och in i hålorna med de stora öppningarna, fick jag snart veta att dessa hålor icke voro bebodda. Ingen sov i dem om nätterna. Det var endast hålor med trånga ingångar — ju trängre, desto bättre — som användes till bostäder. Orsaken därtill var fruktan för kringströvande rovdjur som både dagar och nätter gjorde livet till en börda för oss.

Redan första morgonen, sedan jag hade sovit över natten hos Hängöra, fick jag lära mig inse fördelen av att bo i hålor med trång ingång. Det hade nyss blivit dager när gamle Sabeltand, tigern, kom gående över den öppna patsen. Två av de våra voro redan uppe och ute. De flydde i förfäran. Antingen de voro yra av skrämsel eller han var dem för tätt i hälarna för att de skulle kunna försöka klättra uppför höjden till hålorna med de trånga ingångarna, det vet jag icke, men i alla händelser rusade de i stället in i hålan med den vida öppningen, där Hängöra och jag hade sprungit och lekt föregående eftermiddag.

Vad som tilldrog sig därinne är ej godt att säga, men man kan ju dra den slutsatsen att de bägge jagade trängde sig genom klyftan in i den andra hålan.

48Klyftan var för smal för att Sabeltand skulle kunna följa efter, och han kom ut igen samma väg han hade gått in, missbelåten och uppretad. Det var tydligt att han hade misslyckats under sin nattliga jakt och att han nu ville skaffa sig frukost hos oss. Så fick han se de bägge jagade i öppningen till den andra hålan och störtade genast dit. Naturligtvis begagnade de sig nu av klyftan för att återvända till den första hålan. Tigern kom morrande ut igen ursinnigare än någonsin.

Och nu bröt ett avgrundslikt oväsen ut bland oss övriga. Hela vägen uppåt den höga klippan trängdes vi i alla hålmynningar och på alla avsatser, och alla pladdrade och skreko vi om varandra i tusen olika tonarter. Och alla grimaserade vi alldeles ursinnigt; instinkten drev oss att göra det. Vi voro lika uppretade som Sabeltand, men vår vrede var blandad med fruktan. Jag kommer ihåg att jag väsnades och grimaserade med de värsta. Det var icke allenast det att de föregingo med exempel, utan jag kände inom mig en oemotståndlig drift att göra detsamma som de. Håret reste sig på min kropp och jag skälvde av ett nästan vanvettigt raseri.

En stund fortsatte gamle Sabeltand med att störta in och ut, först i den ena hålan och sedan i den andra. Men de bägge jagade trängde sig oupphörligt in genom den trånga klyftan och kommo undan. Under tiden hade vi övriga uppe i hålorna skridit till handling. Varje gång tigern kom ut bombarderade vi honom med stycken av den spröda

klippan. Först släppte vi endast ner dem på honom, men sedan började vi slunga dem med ali vår styrka.

49

Före Adam. 4Detta bombardemang vände Sabeltands uppmärksamhet mot oss och retade honom till ännu värre raseri. Han upphörde att förfölja de bägge jagade och begav sig uppför sluttningen till oss, högg sig fast med klorna i den skrovliga klippväggen och morrade oavbrutet hela tiden medan han arbetade sig uppåt. Vid denna skräckinjagande syn togo vi alla vår tillflykt längst in i hålorna. Jag vet det, därför att jag tittade ut och såg att icke en levande varelse syntes till mer än Sabeltand som hade förlorat fotfästet och befann sig på resan utför, ömsom glidande och ömsom fallande.

Jag uppgav ett uppmuntrande rop, och i nästa ögonblick vimlade klippbanken återigen av skrikande och skränande varelser som kastade sten ivrigare än någonsin. Sabeltand var alldeles ifrån sig av ilska. Han gjorde oupphörligt nya försök att komma uppför höjden till oss. En gång kom han så långt som till den nedersta bebodda hålan, innan han föll, men han förmådde icke tränga sig dit in. För varje språng han tog uppåt, skälvde vi av förskräckelse. I början rusade vi då alla ögonblickligen tillbaka in i hålorna; men så stannade några utanför för att bombardera honom med klippstycken, och snart blevo vi alla kvar därute för att sköta stenkastningen.

Aldrig har väl en så härsklysten varelse blivit så totalt gäckad i sina bemödanden. Det var ett oerhört slag för hans stolthet att han blev på detta sätt förhånad av en flock små och jämförelsevis svaga varelser. Han stod därnere på marken och tittade upp på oss, piskande med svansen, morrande och huggande efter klippstyckena, som föllo omkring honom. En

50gång slungade jag en sten och i detsamma såg han upp. Stenen träffade honom midt på nosen, och han tog ett hopp rakt upp i luften, vrålande ocli jämrande, både av smärta och överraskning.

Han var slagen, och han förstod det. Med vanlig värdighet skred han majestätiskt sin väg under ett regn av stenar. Midt på den öppna platsen stannade han ocli kastade en hungrig och längtansfull blick tillbaka på oss. Han gick så ogärna sin väg utan frukost, och här fanns ju så mycket kött — i trångmål, men oåtkomligt. Där han nu stod, retade han oss ovillkorligt till skratt. Och vi skrattade alla, hånfullt och skallande. Inga djur tåla att begabbas. Skratt retar dem alltid. Och Sabeltand lät reta sig. Han vände om ocli förnyade sina attacker mot klippväggen. Det var just så vi ville ha det. Striden roade oss, och vi njöto obeskrivligt av att få börja stenkastningen på nytt.

Men hans attack blev denna gång icke långvarig. Han kom snart till besinning igen, och för övrigt voro våra kastvapen icke sena att träffa sitt mål. Jag påminner mig mycket livligt att hans ena öga var nästan igensvullnat efter en hård träff av en av de stenar vi kastat. Ocli en lika livlig hågkomst har jag av honom där han stod invid skogsbrynet, dit han slutligen tog sin reträtt. Han såg sig om på oss med de övre läppflikarna uppdragna högt över de väldiga betarna, raggen reste sig och han piskade ursinnigt med svansen. Så lät han höra ett sista morrande till avsked, varefter han försvann mellan träden.

Och nu blev det ett snattrande bland oss! Vi svär-

51made ut ur våra hålor, och vi beskådade märkena som Sabeltands klor hade gjort i den skrovliga klippau — alla snattrande på en gång. En av de bägge jagade som hade tagit sin tillflykt till dubbelhålan var en halvvuxen yngling. De kommo helt stolta ut från sitt gömställe, och vi samlades omkring dem i beundran. Men den halvvuxnes mor knuffade sig fram mellan oss och kastade sig över honom i ursinnig vrede. Hon gav honom örfil på örfil, slet honom i håret och skrek som en dämon. Hon var en stor och stark varelse, mycket hårig, och den tuktan hon gav sin son väckte hela församlingens förtjusning. Vi tjöto av skratt, vi måste stödja oss på varandra, vi rullade oss på marken av förtjusning.

Oaktat den ständiga fruktan som rådde bland oss voro vi alltid mycket benägna för skratt. Vi hade en stark känsla av humor. Och vår munterhet var gigantisk. Vi lade aldrig band på den. Aldrig någonting halvt i den vägen. Då någonting roade oss, uppskattade vi det genom riktiga konvulsioner av skratt, och de enklaste och simplaste saker voro roande i våra ögon. Vi voro grundliga skrattare, det kan jag säga er.

På samma sätt som vi bemötte Sabeltand behandlade vi alla djur som kommo till byn. Vi bevarade våra vägar och dricksplatser för oss själva genom att göra livet surt för de djur som passerade eller förirrade sig in på vårt närmaste område. Vi kunde icke kämpa som de; vi voro sluga och fega, och det var vår slughet och feghet jämte vår oerhörda benägenhet för rädsla som hjälpte oss att behålla livet oaktat den fruktansvärdt fientliga omgivningen.

52Jag tänker att Hängöra var ungefär ett år äldre än jag. Han kunde inte upplysa mig om sina föregående öden, men eftersom jag aldrig såg hans mor, trodde jag att han var moderlös. Fäder räknades egentligen icke hos oss. Äktenskapet var ännu på en mycket primitiv ståndpunkt, och paren brukade ofta komma i gräl och skiljas. Nutidsmänniskan med sina lagar för äktenskapsskillnad gör detsamma på lagligt manér. Men vi liade inga lagar. Seder och bruk var allt vad vi följde, och våra vanor i detta särskilda fall voro ganska oordentliga.

Och ändå visade vi — som det längre fram skall framgå av denna berättelse — en gryende benägenhet för engiftet, vilket sedermera skulle göra de stammar starka och mäktiga som omfattade det. Till och med vid den tid då jag föddes fanns det flera trofasta par som uppehöllo sig i träden i min mors grannskap. Men att leva i flock alstrar icke engifte. Det var utan tvivel av denna orsak som de trofasta paren flyttade ut och levde för sig själva. Och dessa par levde tillsammans i många år, men då den ena eller den andra parten dog eller blev uppäten, skaffade sig den efterlevande alltid en ny make.

Det var en sak som storligen förvånade mig de första dagarna av min vistelse i byn. Det var en särskild namnlös och obeskrivlig fruktan som fanns hos alla. Och den tycktes ha med ett visst väderstreck att göra. Mina stamförvanter fruktade tydligen nordost. De levde under ständig uppmärksamhet på detta väderstreck. Varenda en av hordens medlemmar tittade ofta och oroligare åt detta håll än åt något annat.

53När Hängöra och jag gingo ut åt nordost för att äta av morötterna, vilka just nu voro som bäst, var han ovanligt rädd av sig. Han nöjde sig hellre med att äta vad andra hade lämnat kvar — stora, sega rötter eller små stackare — än lian vågade sig litet längre bort där ingen hade varit förut. Då jag gick dit, grälade han duktigt på mig. Han lät mig förstå att från det hållet hotade någon förskräcklig fa ra, men vari denna förskräckliga fara bestod, det förmådde han icke uttrycka.

Jag njöt på detta sätt månget godt mål, medan han förgäves grälade och försökte hålla mig tillbaka. Jag kunde inte förstå vad han menade. Jag var ytterligt vaksam, men jag kunde icke se till någon fara. Jag beräknade alltid avståndet mellan mig och närmaste träd, och jag visste att denna tillflykt skulle jag med säkerhet kunna uppnå före den brungule eller före gamle Sabeltand, om någon av dem plötsligt skulle visa sig.

Sent en eftermiddag blev det stor uppståndelse i byn. Hela sällskapet var uteslutande upptaget av en känsla, och denna känsla var fruktan. Klippbranten vimlade av grupper som alla pekade och tittade bortåt nordost. Jag visste icke vad det var, men jag klättrade hela vägen ända upp till min egen säkra lilla håla, innan jag vände inig om för att se.

På andra sidan 0111 floden, bortåt nordost, såg jag nu för första gången mysteriet röken. Det var det största djur jag någonsin hade sett. Jag trodde att det vär en jätteorm som reste sig rakt upp i luften, stack in sitt huvud bland träden och slingrade av och an. Och ändå trodde jag mig av de övrigas beteende

54förstå att själva röken icke var den fara de fruktade. De tycktes vara rädda för den emedan den var ett tecken till någonting annat. Men vad detta »någonting annat» kunde vara, var jag ur stånd att gissa. Och icke heller kunde de säga mig det. Jag skulle emellertid snart få veta det, jag skulle få lära mig, att det fanns någonting mera skräckinjagande än den brungule, än Sabeltand och ormarna, ehuru det tycktes som om ingenting skulle kunna vara mera fruktansvärdt än de.

SJUNDE KAPITLET.

Trastand var en annan ungdom som levde för sig själv. Hans mor bodde i hålorna, men hon hade fått två barn

efter honom, och han hade blivit utkastad för att sörja för sig själv. Vi hade bevittnat denna tilldragelse gång på gång under de föregående dagarna, och den gjorde oss icke ringa nöje. Trastand ville inte gå, och varje gång hans mor lämnade hålan smög han sig tillbaka dit. Då hon sedan kom igen och fann honom där, blev hon så ursinnig att det var en glädje att skåda. Halva befolkningen tog för vana att avvakta denna stund. Först hördes hennes gräl och skrik inifrån hålan. Sedan kunde vi höra hur hon slog och Trastand skrek. Så instämde de bägge yngre barnen. Och slutligen kom Trastand utflygande så hastigt som om han blivit utspydd ur en vulkan.

Efter åtskilliga dagar var hans skilsmässa från hemmet fullbordad. Under minst en halvtimme gav han —• utan att väcka förbarmande hos vederbörande — högljudt luft åt sin sorg midt på den öppna platsen, och sedan slöt han sig till Hängöra och mig. Vår håla var mycket liten, men när vi trängde ihop oss, blev det rum för tre. Jag har icke något minne av att Trastand tillbragte mer än en enda natt hos oss, så

56att den stora händelsen måste ha inträffat strax efteråt.

Det hände midt på dagen. På morgonen hade vi ätit oss mätta av morötter, och efteråt hade vi under lek tanklöst vågat oss ända bort till de väldiga träden på andra sidan. Jag kan icke begripa att Hängöra så glömde sin vanliga försiktighet, men det måste ha berott på leken. Vi hade en lång stund lekt »ta fatt!» — och med vilka språng! Ett skutt på tio eller femton fot var en småsak för oss. Och att släppa oss ner på marken från en höjd på tjugu à tjugufem, det betydde rakt ingenting. Jag vågar nästan inte tala om från vilken höjd vi hoppade. Då vi blevo äldre och tyngre, upptäckte vi att vi måste vara försiktigare med att släppa oss till marken, men vid vår dåvarande ålder voro våra kroppar så smidiga att vi nästan kunde göra vad som helst.

Trastand var synnerligen ivrig under leken. Han »blev» mindre ofta än vi andra, ocli under lekens gång upptäckte han ett svårt sätt att komma undan som varken Hängöra eller jag kunde göra efter. Sanningen att säga voro vi rädda att försöka det.

Så snart någon av oss »var», sprang Trastaud alltid ut på en högt sittande gren i ett visst träd. Från den yttersta ändan av denna gren måste det ha varit ungefär sjuttio fot till marken, och ingenting fanns i vägen som kunde hejda i ett fall. Men omkring tjugu fot längre ned och fulla femton fot åt sidan stack en tjock gren ut från ett annat träd.

Då vi följde efter Trastand ut på grenen, började han gunga. Detta hejdade oss naturligtvis, men hans gungande hade även ett annat ändamål. Han gun-

57gade av och an för att ta sats till ett hopp. Och just då vi nästan hade nått honom, släppte han sitt tag. Den gungande grenen gjorde samma tjänst som en trampolin. Den kastade honom långt ut åt sidan, då han föll ner på rygg. Och under fallet vändes han om i luften så att han föll framstupa över det andra trädets gren. Denna gren sviktade och böjdes djupt ner under Trastands tyngd, och emellanåt knakade det ganska olycksbådande i den; men den brast aldrig, och Trastand grimaserade triumferande åt oss därnere bland löven.

Jag »var» den sista gången Trastand utförde detta vågstycke. Han hade just kommit längst ut på grenen och börjat gunga, och jag var på väg efter honom, då Hängöra plötsligt uppgav ett dämpat, varnande utrop. Jag tittade ner och såg honom krypa tätt intill stammen där de största grenarna delade sig. Jag hukade mig instinktmässigt ner på den tjocka grenen. Trastand upphörde att gunga men grenen ville icke stanna i sina rörelser, och han fortfor att svänga upp och ner bland de prasslande löven.

Jag hörde prasslet av torra kvistar som brötos, och då jag spejade nedåt, såg jag för första gången en av Eldfolket. Han kröp smygande framåt på marken och tittade uppåt trädet. Först trodde jag att han var ett vildt djur, därför att han hade en raggig björnhud kring livet och över axlarna. Men så såg jag hans händer och fötter, och jag urskilde hans anletsdrag tydligare. Han var mycket lik de våra, utom att han var mindre hårig och hans fötter voro mindre lika händer än våra. Sedan fick jag se, att

58han och hans folk voro mycket mindre hårbeväxta än vi, ehuru vi i vår tur voro mycket mindre hårbe-växta än Trädfolket.

Jag visste det ögonblickligen, så snart jag fick se honom — detta var skräcken från nordost som förebådades av den mystiska röken. Men jag kände mig förbryllad. Han såg alis icke farlig ut. Röd-öga eller någon annan av våra starka män skulle med lätthet ha slagit honom. Och därtill var han gammal och skrynklig, håret i hans ansikte var grått, och han linkade svårt på ena benet. Det fanns ju ingen orsak att betvivla att vi kunde springa och klättra raskare än han. Han skulle aldrig kunna hinna upp oss, det var alldeles säkert.

Men han bar någonting i sin hand som jag aldrig hade sett förut. Det var båge och pilar. På den tiden hade emellertid båge och pilar icke den ringaste betydelse för mig. Hur skulle jag kunna veta att döden låg på lur i ett krökt stycke trä? Men Hängöra visste det. Han hade tydligen sett Eldfolk förut och kände till deras vanor. Den nykomne tittade upp till honom och gick rundt omkring trädet. Och rundt omkring trädet gled nu också Hängöra uppe vid förgreningen, så att han alltid hade stammen mellan sig och Eldmannen.

Den senare vände plötsligt om under sin kretsgång. Den överraskade Hängöra gjorde hastigt detsamma, men han hann icke få skydd bakom stammen förrän bågsträngen knäppte till. Jag såg pilen flyga upp förbi Hängöra, studsa mot en gren ocli falla till marken. Jag hoppade och dansade på min upphöjda plats i förtjusning. Det var ju en lek! Eldmannen

59kastade saker på Hängöra, alldelea som vi ibland brukade kasta på varandra.

Leken fortgick ännu en stund, men Hängöra lät icke överraska sig vidare. Då uppgav Eldmaiineu detta försök. Jag lutade mig långt utöver min horisontala gren och snattrade ner till honom. Nu ville jag leka med lionom. Jag ville att han skulle försöka träffa mig med det han kastade. Han såg mig, men utan att bry sig om mig —- han riktade i stället sin uppmärksamhet på Trastand som ännu gungade sakta och ofrivilligt på ändan av grenen.

Den första pilen flög upp. Trastand tjöt av fruktan och smärta. Pilen hade träffat sitt mål.

Detta gav saken en helt ny belysning. Jag hade icke längre någon lust att leka med; jag kröp i stället, darrande av förskräckelse, tätt intill min gren. En andra och en tredje pil skickades upp utan att träffa Trastand; de satte löven i prasslande rörelse, där de

4

flögo fram, beskrevo en bågformig linie i luften och återvände till jorden.

Eldmannen spände åter sin båge. Han bytte ställning, drog sig flera steg tillbaka och bytte om på nytt. Bågsträngen knäppte, pilen flög uppåt, och med ett ohyggligt skrik flög Trastand ner från grenen. Jag-såg honom virvla omkring under fallet —• han föreföll som bara armar och ben — med pilskaftet stickande ut ur bröstet, ömsom synbart och ömsom försvinnande då kroppen virvlade om.

Skrikande föll han från sjuttio fots höjd och slog emot" marken med en duns, studsade upp litet vid stöten och föll på nytt. Han levde likväl ännu, ty han rörde på sig, vred sig ocli klöste omkring sig ined hän-

60der och fötter. Jag kommer ihåg att Eldmannen rusade fram med en sten och slog honom upprepade gånger i huvudet — sedan minns jag ingenting mer.

Under hela min barndom brukade jag alltid vakna upp vid denna punkt av min dröm, skrikande av förskräckelse, ocli jag fann då ofta min mor eller barnflickan bredvid mig, skrämda och oroliga, försökande att lugna mig genom att sakta stryka mitt hår och säga mig att de voro där och att jag icke hade någonting att vara rädd för . . .

Den dröm, som kommer i närmaste ordningsföljd efter denna, börjar alltid med att Hängöra och jag äro stadda på flykt genom skogen. Eldmannen och Trastand och det olycksbringande trädet äro försvunna. Hängöra och jag svinga oss hjärtskrämda och försiktiga från träd till träd. Jag känner en brännande smärta i mitt högra ben, på dess ena sida sticker spetsen och på den andra skaftet av en pil fram ur köttet. Eldmannen har också träffat mig. Smärtan är icke allenast svår, pilen hindrar också mina rörelser; det är mig omöjligt att hinna lika fort som Hängöra.

Slutligen måste jag avbryta min flykt, och jag sökte skydd i klykan av ett träd. Hängöra fortsatte. Jag ropade på

honom — jämmerligt, det kommer jag ihåg. Då vände han om till mig, klättrade in i klykan och undersökte mitt ben. Han försökte dra ut pilen, men på den ena sidan tog hullingen emot och på den andra det fjäderprydda skaftet. Det gjorde också förskräckligt ondt, och jag förmådde honom att låta bli.

Så sutto vi där sammanknipna en stund, jag under sakta jämmer och klagan och Hängöra orolig och iv-

61rig att komma i väg, oupphörligt spejaude åt alla håll. Hängöra var tydligen i stor ångest, och att han ändå stannade kvar hos mig, oaktat sin fruktan, tar jag som ett förebud till den altruism och kamratkänsla som ha bidragit att göra människan till det mäktigaste av alla djur.

Ännu en gång försökte Hängöra dra pilen ur benet, och jag hindrade honom därifrån med vrede. Då lutade han sig ner och började gnaga på pilskaftet med tänderna. Och medan han gjorde det, höll lian pilen stadigt med bägge händerna, så att den icke skulle röra sig i såret, och jag höll armarna om honom. Jag har ofta funderat över denna tilldragelse — två halv-vuxna varelser från släktets barndomstid, och den ena av dem behärskar sin fruktan och sitt själviska begär att fly för att hjälpa och bistå den andre. Och jag tänker på allt vad detta förebådade — jag tycker mig se Damon och Pytias, jag ser livräddande sjömän, Röda korssystrar, martyrer och ledare av äventyrliga företag, fader Damien — ja, jag ser Kristus själv och andra jordens mäktiga gestalter, vilkas styrka kan spåras tillbaka till Hängöra och Trastand och andra jordinvånare under tidernas barndom.

När Hängöra hade gnagt av hullingen, drogs pilen ganska lätt ut ur såret. Jag reste mig för att fortsätta flykten, men nu var det han som hejdade mig. Mitt ben blödde starkt. Antagligen hade några av de mindre ådrorna blivit genomskurna. Hängöra sprang långt ut på en gren och samlade en handfull gröna löv. Och dessa stoppade han in i såret. De fyllde sitt ändamål, ty blödningen upphörde snart. Och sedan fortsatte vi vår flykt tillbaka till våra skyddande hålor.

ÅTTONDE KAPITLET.

Mycket väl påminner jag mig den första vintern sedan jag lämnat hemmet. Jag har långa drömmar, då jag sitter huttrande i kölden. Hängöra och jag sitta tätt intill varandra med armar och ben lindade om varandra, blåa i ansiktet av köld och med skall-rande tänder. Det blev alltid särskilt kallt fram emot morgnarna. Under dessa kalla, tidiga stunder sovo vi högst obetydligt. Vi kröpo intill varandra i stum förtvivlan och väntade att solen skulle komma och göra oss varmare.

Då vi gingo ut, knarrade marken av frost under våra fötter. En morgon funno vi is på ytan av det lugna vattnet i viken där vi hade vår dricksplats, och nil blev det mycket prat om den saken. Gamle Märgben var den äldste i hela hopen, och han hade aldrig förut sett någonting sådant. Jag kommer mycket väl ihåg det trötta och bekymrade uttrycket i hans ögon medan han betraktade isen. (Detta bekymrade uttryck i ögonen fingo vi alltid, så snart det var någonting som. vi icke kunde förstå eller när vi kände oss hetsade av någon oklar önskan som vi icke förmådde uttrycka.) Även Rödöga såg misslynt och bekymrad ut, då han betraktade isen, och han stirrade genast tvärs över floden mot nordost, som 0111 lian på något sätt ställde Eldfolket i samband med vad som nu hade händt.

63Men vi sågo aldrig is mer än denna morgon, ocli det var den kallaste vinter vi någonsin hade. Jag har intet minne av andra vintrar med lika stark köld. Jag har ofta tänkt att denna kalla vinter var ett förebud till de otaliga kalla vintrarna under den kommande tiden, då istäcket från den fjärran Norden bredde sig över landet. Men detta istäcke sågo vi aldrig. Många generationer måste ha kommit och gått innan ättlingarna av vår hord flyttade söderut eller stannade kvar och lämpade sig efter förändrade förhållanden.

Vi levde på måfå, så som slumpen fogade det. Föga blev planerat på förhand, och än mindre blev utfört. Vi åto när vi voro hungriga, drucko när vi voro törstiga, undveko våra blodtörstiga fiender, sökte skydd i våra hålor under natten —• och lekte för övrigt på sätt och vis igenom hela vårt liv. Vi voro förskräckligt nyfikna, lätt roade och fulla av upptåg och knep. Det fanns intet allvar hos oss utom då vi voro i fara eller blevo förargade, men det

ena var snart förgätet och det andra gick snart över.

Vi voro inkonsekventa och utan logik. Vi hade aldrig något bestämt syfte, och det var häri Eldfolket var oss överlägset. De ägde allt detta, som vi så godt som saknade. Undantagsvis kunde det dock hända att vi, i synnerhet på känslornas område, kunde hysa långvariga bestämda syften. Trofastheten hos de engifta paren, som jag förut har nämnt, kan ju förklaras som ett slags vana, men min långvariga längtan efter Snabbfot kan däremot icke förklaras på detta sätt, lika litet som den outplånliga fiendskapen mellan mig och Rödöga.

Men det var vår enfald och vår brist på beräkning

64som i synnerhet bedrövar mig när jag tänker tillbaka på detta forntida liv. En gång hade jag funnit en bräckt kalebasspumpa, som råkade ligga med den rätta sidan uppåt och hade blivit fylld med vatten under regnet. Vattnet var sött, och jag drack det. Jag tog till och med pumpan med mig ner till strömmen och fyllde den med mera vatten, drack en del och kastade det övriga över Hängöra. Men därefter kastade jag bort pumpan. Det föll mig aldrig in att fylla den med vatten och ta den med mig upp till hålan, och ändå var jag ofta törstig om nätterna, i synnerhet sedan jag ätit vild lök och vattenkrasse, och ingen vågade sig ut ur hålorna nattetid för att dricka.

En annan gång fann jag en torr pumpa i vilken kärnorna skramlade. En stund hade jag mycket roligt åt den. Men den var en leksak och ingenting annat. Och ändå dröjde det icke länge förrän det blev ett allmänt bruk bland mina stamförvanter att förvara vatten i kalebasspumpans skal. Men det var icke jag som gjorde uppfinningen. Äran därav tillkommer gamle Märgben, och det är antagligt att hans höga ålder med dess skröpligheter och behov var den nödvändighet som gav upphov åt uppfinningen.

I alla händelser var Märgben den förste i vår hord som använde kalebass. Han försåg sig med ett förråd av dricksvatten i hålan, som egentligen tillhörde hans son Hårlös och där den gamle hade lov att uppehålla sig i ett hörn. Vi brukade se på, medan Märgben fyllde sin kalebass vid dricksplatsen, varefter han försiktigt bar upp den till hålan. Härmningslusten var stor hos oss, och så skaffade sig först en och se-

65

Före Adam. 5dan en annan och en tredje kalebasser till nämnda ändamål, tills det slutligen blev ett allmänt bruk hos oss att hämta vattenförråd.

Ibland hade gamle Märgben anfall av sjukdom och kunde icke gå ut. Då gick Hårlös efter vatten åt honom. Sedan överlät Hårlös detta arbete åt sin son L,ångläpp. Ocli när så Märgben åter blev frisk fortfor Långläpp att bära vatten åt honom. Småningom blev det så att männen aldrig buro något vatten annat än vid ovanliga tillfällen; detta arbete överlämnades åt kvinnorna och de större barnen. Hängöra och jag voro emellertid våra egna herrar. Vi buro endast vatten åt oss själva, och vi hånade ofta 3rngre kamrater som kallades bort från leken för att fylla kalebasser.

Framåtskridandet gick trögt för oss. Vi lekte oss fram genom livet, till och med som fullvuxna och till stor del såsom barn bruka leka. Inga av de andra djuren lekte som vi. Det lilla vi lärde tillägnade vi oss vanligen under lek, och det hade sin grund i vår nyfikenhet och vår förmåga att bedöma sakers värde. Den enda stora upptäckt som gjordes inom horden under den tid jag levde där var användandet av kalebasser. I början förvarade vi blott vatten i dem, så som gamle Märgben.

Men så en dag hade någon av kvinnorna — jag vet icke vilken — fyllt en kalebass med björnbär och burit in dem i sin håla. Och nu dröjde det icke länge förrän alla kvinnorna buro bär och nötter och rötter

kalebasser. Sedan tanken en gång var väckt, fördes den vidare. En annan uppfinning i fråga om bärredskap gjordes också av kvinnorna. Utan tvivel var

66det så att någon av dem hade funnit sin kalebass för liten eller glömt att ta den med sig ut. Vare därmed hur som helst, så hjälpte lion sig emellertid ur trångmålet genom att böja tillsammans ett par gröna blad och fästa ihop dem genom att sticka igenom kvistar —• och så bar lion med sig ett större förråd av bär än hon kunde ha medfört i den rymligaste kalebass.

Därhän kommo vi — men icke längre — i fråga om varutransport under de år jag levde tillsammans med horden. Aldrig kom någon på en tanke att fläta korgar av vide. Det hände emellertid att män och kvinnor lindade sega vinrankor omkring knippor av ormbunkar och grenar, som de buro till hålorna att sova på. Efter tio eller tjugu generationer skulle vi kanske ha arbetat oss upp till att fläta korgar. Och en sak är fullkomligt säker. Hade vi väl kommit därhän att fläta vide till korgar, så skulle nästa framsteg oundvikligen ha blivit att förfärdiga något slags vävnad som användts till kläder. Och i och med skylandet av vår nakenhet skulle blygsamheten lia kommit.

Så försiggick utvecklingen i denna tidiga värld. Men vi saknade fart. Vi hade nyss börjat, ocli vi kunde icke komma långt under en generation. Vi voro utan vapen, utan eld, och vårt språk var det mest primitiva. Uppfinningen att skriva låg så fjärran in i framtiden att jag häpnar vid tanken därpå.

Även jag var en gång nära att göra en stor upptäckt. För att visa huru tillfällig utvecklingen var under denna tid, skall jag berätta för er, att om Hängöra icke hade varit så glupsk, skulle jag troligen ha lyckats göra hunden till husdjur. Och detta var

67någonting som Eldfolket därborta i nordost ännu icke hade uppnått. De voro utan hundar, det visste jag genom egna iakttagelser. Men nu skall jag tala om, hur Hängöras glupskhet möjligen höll tillbaka vår sociala utveckling för många generationer.

Västerut från våra hålor låg ett stort moras, men åt söder fanns en sträcka av låga, klippiga höjder. Dessa besökte vi mycket sällan av två skäl. För det första fanns där ingen föda av det slag som. vi åto; och för det andra voro dessa kullar fulla av hålor, där blodtörstiga djur hade sina bon.

Men en dag gåvo Hängöra och jag oss av till kullarna. Vi skulle aldrig ha gjort det, om vi inte hade retat en tiger. Skratta inte! Det var gamle Sabel-tand själv. Vi voro i fullkomlig säkerhet. Tidigt på morgonen träffade vi händelsevis på honom i skogen, och från vår säkra tillflykt högt uppe i ett träd snattrade och skreko vi ner till honom vårt misshag och vårt hat. Från gren till gren och från träd till träd följde vi efter högt över hans huvud, höllo ett infernaliskt oväsen och varnade alla skogens invånare för att gamle Sabeltand var i annalkande.

I alla händelser förstörde vi totalt jakten för honom. Och vi gjorde honom ilsken så att det förslog. Han morrade åt oss och piskade med svansen, och emellanåt stannade han och tittade helt lugnt upp på oss en god stund, som om han i sitt sinne funderade på något sätt att komma åt oss. Men vi skrattade bara och bombarderade honom med kvistar och smågrenar.

Detta var en vanlig sport inom horden. Ibland kunde halva antalet av dess medlemmar följa efter

6Sen tiger eller ett lejon på detta sätt, om de farliga rovdjuren hade vågat sig ut under dagen. Det var vår hämnd. Ty mer än en av de våra hade överraskats av rovdjuren och hamnat i tigerns eller lejonets buk. Genom sådan tortyr av hjälplöshet och skam lärde vi också de jagande djuren att hålla sig utanför vårt område. Och så nöjet sedan! Det var ju en härlig sport.

Hängöra och jag hade på detta sätt jagat Sabel-tand tre mil genom skogen. Till sist stack han svansen mellan benen och flydde som en piskad hund. Vi

iéJ

gjorde vårt bästa att förfölja honom, men när vi kommo till skogens slut, sågo vi honom endast som en strimma i fjärran.

Jag vet icke vad som lockade oss — såvida det icke var nyfikenhet — men sedan vi hade lekt där en stund, vågade Hängöra och jag oss tvärt över det öppna fältet bort till de klippiga höjderna. Vi gingo icke långt. Kanske voro vi aldrig mer än hundra yards från träden. Då vi vände om ett skarpt hörn av en klippa — vi gingo mycket varsamt, emedan vi icke visste vad vi skulle träffa på — fingo vi se tre valpar som lekte i solskenet.

De sågo oss icke, och vi stodo en stund och betraktade dem. Det var vilda hundar. I klippans vägg fanns en horisontal rämna, och därinne var tydligen boet där deras mor liade lämnat dem och där de skulle ha stannat, om

de hade varit lydiga. Men den växande livskraften, som hade förmått Hängöra och mig att våga oss utanför skogen, hade också drivit valparna ut ur hålan för att leka. Jag vet att

69deras mor skulle lia straffat dem, om hon hade upptäckt deras tilltag.

Men det var Hängöra och jag som överraskade dem i stället. Han såg på mig och så rusade vi fram. Valparna visste icke någon annan tillflykt än sin håla, ocli där spärrade vi vägen för dem. En rusade mellan mina fötter. Jag hukade mig ner och grep honom. Han hög sina vassa små tänder i min arm, och jag släppte honom vid den plötsliga smärtan och överraskningen. I nästa ögonblick hade han kilat in genom rännan.

Hängöra, som var sysselsatt med att fånga en av de andra, rynkade ögonbrynen åt mig och upplyste mig genom en massa olika ljudliga utrop att jag var en dumbom och stympare ocli allt möjligt i den vägen. Detta kom mig att blygas och sporrade mig till oförskräckthet. Jag grep den tredje valpen i svansen. Han bet mig en gång, men jag grep. honom i nackskinnet. Hängöra och jag satte oss ner, lyfte upp valparna, sågo på dem och skrattade.

De morrade, gnällde och skreko. Hängöra spratt plötsligt till. Han trodde att han hade hört någonting. Vi betraktade varandra förskräckta, ty vi hade vår farliga belägenhet klar för oss. Djur förvandlas till rasande dämoner, om man rör deras ungar. Och dessa valpar som förde ett sådant oväsen tillhörde vilda hundar. Vi kände mycket väl till dessa hundar som brukade rusa fram i flock och voro en förskräckelse för de gräsätande djuren. Vi hade sett dem följa hjordar av behornade kreatur och slita sönder både kalvar, åldriga och sjuka. Vi hade själva mer än en gång blivit jagade av dem. Jag hade sett en

70av de våra — en kvinna — bli jagad av dem och tagen, just då hon nådde den skyddande skogen. Hade hon icke varit alldeles förbi efter den vilda jakten, skulle hon ha räddat sig i ett träd. Hon försökte, men misslyckades och föll. Hennes förföljare gjorde processen kort med henne.

Vi stirrade endast ett ögonblick på varandra. Så tryckte vi vårt rov tätt intill oss och satte av bortåt skogen. Då vi väl hade kommit i säkerhet i ett högt träd, lyfte vi återigen upp valparna i nackskinnet och skrattade. Vi måste skratta oss mätta, vad som än skulle hända.

Och nu började ett av de svåraste företag jag någonsin har prövat. Vi begåvo oss av för att ta valparna med till vår håla. I stället för att begagna våra händer vid klättrandet måste vi nu mestadels använda dem för att hålla fast våra sprattlande fångar. En gång försökte vi att gå på marken, men vi kördes åter upp i träden av en eländig hyena, som sedan följde oss ett godt stycke väg där nedanför. Klokt gjort av hyenan!

Så fick Hängöra en idé. Han kom att tänka på hur han brukade binda ihop buntar av löv som han bar hem att ligga på. Han bröt av några sega vin-rankor och band tillsammans fötterna på sin valp, varefter han surrade en annan vinranka om honom, hängde den omkring sin hals och slängde sedan valpen över axeln. På detta sätt fick han händer och fötter lediga för klättrandet. Hängöra jublade. Han väntade icke tills jag hade bundit tillsammans benen på min valp, utan begav sig genast vidare. Saken hade emellertid en svårighet. Valpen ville icke finna sig

7ii att hänga på Hängöras rygg. Han svängde först åt sidan och sedan framåt. Valpens tänder voro icke bundna, och hans nästa tilltag var att hugga dem i Hängöras måge. Hängöra uppgav ett skrik, var nära att falla och grep häftigt om en gren för att rädda sig. I detsamma brast vinrankan omkring hans hals, och valpen föll till marken med benen fortfarande bundna. Hyenan fick sin middag.

Hängöra var misslynt och förargad. Han skällde ut hyenan ordentligt och fortsatte sedan ensam sin färd mellan träden. Jag hade intet medvetet skäl, varför jag skulle lia valpen med mig till hålan, utom att jag ville det, och jag fullföljde mitt företag. Det blev en hel del lättare därigenom att jag hade Hängöras erfarenhet att stödja mig på. Jag baud icke allenast valpens ben, utan jag stack även en pinne mellan hans käftar och band dem säkert tillsammans.

Slutligen kom jag hem med min valp. Jag föreställde mig att jag måste ha varit envisare än vårt folk i genomsnitt, ty eljest skulle det aldrig ha lyckats. De skrattade åt mig, när de sågo mig släpa i väg med valpen upp till min lilla håla, men det frågade jag icke efter. Mina bemödanden hade lyckats, och där hade jag nu min valp. En sådan

leksak hade ingen av de andra. Han var mycket läraktig. När jag lekte med honom och han bet mig, slog jag honom vid örat, och sedan försökte han icke att göra om det på länge.

Jag var alldeles förtjust i honom. Han var någonting nytt, och det var ett utmärkande drag hos oss att tycka om nyheter. Då jag såg att han ej ville äta frukt och grönsaker, fångade jag fåglar, ekorrar och kaniner åt honom. (Vi själva voro både

72köttätare och vegetarianer, och vi voro skickliga i att fånga mindre djur.) Valpen åt med god smak och trivdes. För så vidt jag kan bedöma, måste jag ha haft honom i mer än en vecka. Och när jag så kom tillbaka till hålan en dag med en hel kull fasaner, fann jag att Hängöra hade dödat valpen och just börjat äta på honom. Jag störtade mig över Hängöra — hålan var liten — och vi slogos för brinnande livet.

Med ett slagsmål ändades således ett av de tidigaste försöken att tämja hunden. Vi sleto av varandra hela händer fulla med liår, vi revos och betos och dunkade på varandra. Så upphörde vi att slåss och sutto där och tjurade. Till sist åto vi upp valpen. Rå? Ja visst! Vi hade ännu icke upptäckt elden. Vår utveckling till matlagande djur låg ännu dold inom det tillkommandes tätt slutna insegel.

NIONDE KAPITLET.

Rödöga var en atavism. Han var det stora stridiga elementet inom vår hord. Han var mera primitiv än någon av oss övriga. Han hörde icke egentligen till oss, men vi voro själva ännu så primitiva att vi icke voro i stånd till en gemensam ansträngning av så kraftig art att den kunde ge honom döden eller fördriva honom ur horden. Hur primitiv vår sociala organisation än var, så var han likväl för rå att tillhöra den. Han arbetade ständigt på vårt samhälles förstöring genom sina samhällsvidriga handlingar. Han var verkligen en återgång till en tidigare typ, och hans rätta plats hade varit hos Trädfolket och icke bland oss som stod på övergång att bli människor.

Han var ett monstrum av grymhet, vilket icke vill säga litet i dessa tider. Han slog sina hustrur — jag menar icke att han hade flera hustrur på en gång, men han var gift många gånger. Det var omöjligt för någon kvinna att leva tillsammans med honom, ocli ändå gjorde de det, av tvång. Det fanns ingen möjlighet att sätta sig emot honom. Ingen av våra män var nog stark att kunna mäta sina krafter med lians.

Ofta ser jag bilder från den stilla stunden nyss

74före skymningen. Från dricksplatsen, från morotfältet och blåbärsmarken kommer folket troppande in på den öppna platsen framför hålorna. De våga icke dröja ute längre, ty det hemska mörkret är i antågande, då världen är prisgifven åt de jagande djurens blodtörst ocli människans föregångare gömma sig darrande i sina hålor.

Men det återstår ännu några minuter innan vi klättra dit upp. Vi äro trötta efter dagens lek, och våra rop äro dämpade. Till och med de små, som alltid äro lystna efter muntra upptåg, leka mera stilla. Vinden från havet har lagt sig till ro och skuggorna förlängas, medan solen försvinner bakom synranden. Då höras plötsligt ett vildt skrik och ljudet av slag från Rödögas håla. Han slår sin hustru.

Först sänker sig en förskrämd tystnad över oss alla. Men när slagen och jämmern fortfara, brister där löst ett vanvettigt snattrande av vanmäktigt raseri. Det är tydligt att männen harmas över Rödögas beteende, men de äro rädda för honom. Slagen upphöra, och jämmern dör bort, medan vi snattra med varandra och den dystra skymningen smyger sig över oss.

Vi som eljest nästan hade roligt åt allting skrattade aldrig då Rödöga slog sina hustrur. Vi visste endast alltför väl att det var en sorglig historia. Mer än en morgon hade vi nedanför klippan funnit den döda kroppen av hans senaste hustru. Sedan hon dött, hade han kastat henne dit uppifrån hålan. Han begravde aldrig sina döda. Besväret att föra bort liken, som eljest skulle ha förpestat vår samlingsplats, överlät lian åt de övriga. Vi brukade vanligen kasta dem i floden nedanför den sista dricksplatsen.

75Ocli Rödöga mördade icke allenast sina hustrur. Han mördade också för att få dem. När lian ville ha en ny och

valde en annan mans hustru, slog han genast ihjäl dennas man. Jag bevittnade själv två sådana mord. Och hela horden visste alltsammans, men kuude ingenting göra. Vi hade ännu icke utvecklat någon nämnvärd rättskipning inom horden. Vi hade emellertid vissa seder och bruk, och vi uttömde vår vrede över den olycklige som bröt mot dem. Den som förorenade en dricksplats till exempel blev genast anfallen av vern som såg det, och den som med vett och vilja gjorde falskt alarm blev mycket hårdhändt behandlad av oss. Men Rödöga trampade oförs}rnt alla våra seder och bruk under fötterna, och vi hyste så stor fruktan för honom att vi ej hade en tanke på att slå oss tillsammans för att tukta honom.

Under den sjätte vintern som vi tillbragte i vår håla gjorde Hängöra och jag den upptäckten att vi hade växt. Det hade från början varit besvärligt att tränga sig in genom öppningen. Men detta hade sina fördelar. Det hindrade de vuxna från att ta hålan ifrån oss. Och det var en alldeles ypperlig håla —• den säkraste av alla, emedan den låg högst uppe i den branta klippbanken, och dessutom var den också den varmaste om vintern, därför att den var minst.

För att visa vår hords ståndpunkt i fråga om begreppsutveckling vill jag nämna att det skulle ha varit en simpel sak för några av dem att köra ut oss och utvidga hålans ingång. Men det föll dem aldrig in. Hängöra och jag tänkte icke heller på det, förrän vår tilltagande kroppsstorlek tvingade oss att göra

76rämnan större. Detta tilldrog sig långt fram på sommaren, då vi hade fått bättre hull på grund av rikligare föda. Sedan vi väl hade kommit på den tanken att utvidga mynningen, arbetade vi därpå med ursinnig iver.

Först bearbetade vi den spröda klippan med våra fingrar tills naglarna bräcktes, men så kom jag händelsevis på den tanken att ta ett trästycke till hjälp. Det gick bra. Men det gick också illa. Tidigt en morgon hade vi skrapat löst en hel hop grus ur klippväggen. Och jag sköt ut alltsammans över öppningens rand. I nästa ögonblick hördes ett rasande tjut där nedifrån. Vi behövde alis icke se efter vem det var. Vi kände endast alltför väl igen rösten. Gruset hade träffat Rödöga.

Vi hukade oss bestörta ned i hålan. En minut därefter var han utanför ingången, stirrade in på oss med sina inflammerade ögon och rasade som en dämon. Men han var mycket för stor. Han kunde icke komma in till oss. Plötsligt försvann han från öppningen. Detta var misstänkt. Efter allt vad vi hade oss bekant om vårt folks natur borde han ha stannat och uttömt sin vrede. Jag kröp fram till öppningen och tittade ner. Han stod just i begrepp att klättra upp på nytt. I den ena handen höll han en lång stör. Innan jag kunde gissa mig till vad han ämnade göra, var han tillbaka utanför vår håla och stack ursinnigt efter oss med stören.

Hans stötar voro fruktansvärda. Vi kunde mycket lätt ha blivit av med våra inälvor. Vi klämde oss tätt intill sidoväggarna, där vi voro nästan utom räckhåll. Men han träffade oss då och då med sitt in-

77fernaliska stickande —• ohyggliga stötar med den spetsiga ändan av stören, som skavde bort både liud och hår. Då vi skreko av smärta, vrålade han av belåtenhet och fortsatte så mycket ivrigare.

Nu började jag bli ilsken. Jag hade nog mitt sinne för mig på den tiden, och jag var nu rätt modig också, fastän mitt mod till stor del liknade den i trångmål stadda råttans. Jag grep tag om stören med bägge händerna, men Rödöga var så stark att han ryckte mig med fram emot öppningen. Han sträckte sig efter mig med sin ena långa arm, och han klöste mig djupt in i köttet med sina naglar, just då jag tog ett hopp tillbaka och åter sökte skydd invid sidoväggen.

Så började han stöta igen ocli träffade mig svårt i axeln. Hängöra gjorde ingenting annat än skälvde av fruktan och skrek av smärta när han blev sårad. Jag såg mig oin efter någonting att besvara stötarna med, men jag fann ingenting annat än ett stycke av en gren, en fot lång och en tum tjock. Jag slungade den mot Rödöga. Den gjorde honom ingen skada, men han vrålade i plötsligt ökat raseri, därför att jag vågade slå igen. Han stack och stötte alldeles ursinnigt. Så hittade jag en lossnad bit av klippväggen och kastade den på honom. Nu träffade jag honom midt i bröstet.

Detta gjorde mig djärvare, och för övrigt var jag nu lika ursinnig som han och kände ingen fruktan. Jag bröt löst ett stycke ur väggen, som måste ha vägt två. eller tre skålpund. Med hela min kraft slungade jag det midt i

ansiktet på Rödöga. Det var nära att bli hans död. Han stapplade bakåt, släppte stören och var nära att ramla utför klippan.

78Han såg alldeles ohygglig ut. Ansiktet var överhöljt av blod, ocli han grymtade och skar tänderna som en vildgalt. Han torkade blodet ur ögonen, fick se mig och tjöt av raseri. Stören hade han tappat, och nu började han tycka löst stycken ur den spröda klippan och kasta in dem på mig. Men detta försåg mig med ammunition. Jag gav honom lika godt igen, om icke mera. Ty han var en präktig skottavla, medan han däremot blott kunde uppfånga en och annan skymt av mig, då jag smög mig intill sidoväggen.

Plötsligt försvann han igen. Från hålans öppning såg jag, att lian klättrade utför. Hela horden hade samlats utanför och såg på under skrämd tystnad. Då Rödöga begav sig nedåt, skyndade de räddaste in i sina hålor. Jag såg gamle Märgben stappla i väg så fort han kunde. Rödöga hoppade ut från klippväggen, tog de sista tjugu foten i ett språng. Han kom ned bredvid en mor, som just ämnade sig uppåt. Hon skrek till av förskräckelse och hennes två år gamla barn, som höll sig fast vid henne, släppte sitt tag och rullade framför Rödögas fötter. Både han och modern lutade sig ner, och det var han som fick tag i barnet. I nästa ögonblick hade den späda varelsen virvlat genom luften och krossats mot klippväggen. Modern störtade dit, tog det lilla liket i sina armar och lutade sig gråtande över det.

Rödöga gick för att hämta sin stör. Gamle Märgben kom i hans väg. Rödöga sträckte ut sin stora hand och grep den gamle i nacken. Jag väntade att få se hans kals knäckas. Den gamle sjönk ihop och överlämnade sig åt sitt öde. Rödöga tvekade ett ögonblick, och Märgben böjde häftigt darrande sitt

79huvud och betäckte ausiktet med sina korslagda armar. Så slängde Rödöga honom framstupa till marken. Gamle Märgben gjorde intet motstånd. Han låg där och grät av fruktan för döden. Jag såg Hårlös ute på den öppna platsen — han slog sig för bröstet och såg ursinnig ut, men han vågade icke ta ett enda steg framåt. Och lydande en plötslig nyck av sitt ombytliga sinne lämnade Rödöga den gamle i fred, gick vidare ocli tog sin stör.

Han vände om och började klättra uppför klippväggen. Hängöra hade skälvande stått bredvid mig och sett på, men nu kröp han tillbaka in i hålan. Det var tydligt att Rödöga hade mord i tankarna. Jag var förtvivlad och ond, men på samma gång ganska kallblodig. Jag rusade av och an på de närmaste avsatserna och samlade en hop kastvapen vid hålans ingång. Rödöga var ännu flera yards nedanför mig och doldes för ögonblicket av en utskjutande klippkant. Då han kom längre upp, fick jag sikte på hans huvud, och jag slungade ett av mina kastvapen. Det förfelade sitt mål, slogs emot klippan och krossades. Men det kringflygande stoftet och gruset rök honom i ögonen, och han drog sig tillbaka utom synhåll för mig.

Och nu uppstod ett allmänt skrattande och pladd-rande bland horden, som fortfarande stod där och såg på. Äntligen var det någon av deras stam som vågade resa sig mot Rödöga! När deras gillande utrop höjde sig i luften, fräste Rödöga åt dem, och det kuvade dem till ögonblicklig tystnad. Uppmuntrad av detta bevis på sin makt stack han återigen upp sitt huvud och försökte skrämma mig genom att

80grymta och grimasera och skära tänderna. Han förvred sitt fula ansikte på ett ohyggligt sätt, lade pann-huden i djupa veck, så att håret uppifrån hjässan böjde sig framåt och stod rakt ut över ögonen.

Den hemska synen kom mig att rysa, men jag gjorde våld på min rädsla och hotade honom med ett klippstycke i handen. Han försökte gå vidare. Jag kastade stenen, men träffade ej. Nästa kast hade jag bättre tur. Stenen träffade honom på halsen. Han försvann ur sikte. Innan dess såg jag honom famlande gripa efter klippväggen med ena handen, medan han höll sig om strupen med den andra. Stören föll med en smäll till marken.

Jag kunde icke se honom längre, men jag hörde honom harkla och hosta och kippa efter andan. Bland åskådarna rådde dödstystnad. Jag satt nedhukad vid hålans mynning och väntade. Hostandet och harklandet dog bort, och jag hörde honom blott en och annan gång klara sin strupe. Efter en liten stund började han ge sig av nedåt. Han gick mycket sakta och stannade oupphörligt för att sträcka på halsen och känna på den med handen.

Då han började nedstigandet, flydde hela horden under vilda skrik och tjut bortåt skogen. Gamle Märgben följde stapplande och linkande efter de övriga. Rödöga tog emellertid ingen notis om de flyende. Då han nådde marken,

följde han klippväggen ett stycke och klättrade sedan in i sin egen håla.

Han såg sig icke tillbaka en enda gång.

Jag såg på Hängöra och lian besvarade min blick. Vi förstodo varandra. Vi började genast att så sakta och försiktigt som möjligt klättra vidare uppför klip-

81

Färe Adam. 6pan. Då vi kommo till toppen, sågo vi oss 0111. Samlingsplatsen därnere var tom och öde. Rödöga hade tydligen stannat i sin håla och de övriga hade försvunnit i skogens djup.

Vi vände oss om och togo till fötterna. Vi rusade över öppna platser och utför sluttningar, utan att fråga efter att där kunde finnas ormar i gräset, ända tills vi nådde skogen. Och nu bar det av upp i träden, och vi svingade oss från det ena till det andra i vild flykt, tills vi hade flera mil mellan oss och hålorna. Då, men först då, stannade vi, slogo oss till ro i en stor trädklyka, sågo på varandra och började skratta. Vi höllo i varandra med armar och ben, tårarna strömmade ur våra ögon, och det värkte i våra kroppar, men vi skrattade och skrattade och skrattade.

TIONDE KAPITLET.

När vi hade skrattat ut, gjorde Hängöra och jag en omväg tillbaka och frukosterade på blåbärsfältet. Det var samma ställe dit jag för åratal sedan hade gjort mina första utflykter här i världen i sällskap med min mor. Jag hade sett henne mycket sällan den sista tiden. Då hon kom på besök till sina stamförvanter i hålorna, var jag vanligen ute i skogen. En eller ett par gånger hade jag sett en skymt av Pladdraren därnere på den öppna platsen, och jag hade haft det nöjet att göra grimaser åt honom och förarga honom uppifrån öppningen till min håla. Förutom dessa behagligheter hade jag lämnat familjen i ostörd ro. Jag hyste icke mycket intresse för den, och jag skötte mig mycket bra på egen hand.

Sedan vi ätit oss mätta på bär och som dessert svälj t ett par kullar halvruvade vaktelägg, togo Hängöra och jag en ny omväg genom skogen bortåt floden. Där stod mitt gamla hemträd, varifrån jag hade blivit utkastad av Pladdraren. Boet var fortfarande upptaget. Familjen hade förökats. En helt liten unge höll sig tätt intill min mor. Där fanns dessutom en halvväxt flicka, som försiktigt betraktade oss från en av de lägre grenarna. Hon var tydligen syster till mig, eller rättare sagt halvsyster.

83Min nior kände igen mig, men hon gav mig en var nande vink, då jag ville klättra upp till henne. Hängöra som var mycket försiktigare än jag tog till reträtten, och jag kunde omöjligt förmå honom att vända om. Längre fram på dagen kom emellertid min syster ned på marken, och sedan klättrade vi och lekte i de närstående träden hela eftermiddagen. Men så blev det ledsamheter av. Hon var min syster, men det hindrade henne icke från att bemöta mig på ett avskyvärdt sätt, ty hon hade ärvt sin fader Pladdra-rens elakhet. Hon vände sig plötsligt emot mig nästan ilsket, klöste mig, slet mig i håret och högg sina skarpa små tänder djupt i min arm. Då blev jag ond. Jag gjorde henne ingen skada, men nog gav jag henne den grundligaste tuktan hon hade fått i hela sin tid.

Hon skrek och gastade. Pladdraren, som hade varit borta hela dagen och först nu kom tillbaka, hörde henne skrika och kom ditstörtande. Detsamma gjorde min mor, men Pladdraren kom först. Hängöra och jag inväntade icke hans ankomst. Vi satte i väg därifrån, och Pladdraren jagade oss för brinnande livet genom skogen.

Sedan jakten var över och Hängöra och jag hade skrattat oss mätta, upptäckte vi att skymningen var inne. Här kom nu natten med alla dess fasor över oss, och vi kunde ej ha en tanke på att återvända till hålorna. Rödögas därvaro gjorde det till en omöjlighet. Vi togo vår tillflykt till ett träd som stod på något avstånd från de andra, och vi tillbragte natten högt uppe i en klyka. Det var en bedrövlig natt. Under de första timmarna föll ett stridt regn, sedan

84blev det kallt, och det började blåsa. Genomvåta, med skälvande kroppar och skallrande tänder sutto vi tätt slutna i varandras armar. Vi saknade djupt den torra, trevliga hålan, som så fort uppvärmdes genom hettan från

våra kroppar.

På morgonen voro vi olyckliga men beslutsamma. Vi ville icke uthärda en sådan natt till. Vi påminde oss de skyddande nästena hos våra föräldrar, och vi började genast uppföra ett dylikt. Först lade vi en botten och sedan stucko vi en hop störar genom grenklykorna högre upp för att få underlag till taket. Så gick solen upp, och i dess välgörande värme glömde vi nattens obehag och gingo ut för att skaffa oss frukost. Efter frukosten började vi leka — så tanklös var man på den tiden. Vi behövde säkert en hel månads oavbrutet arbete för att få vårt bo i trädet i ordning — och när det så väl var färdigt, begagnade vi det ej.

Men jag går berättelsen i förväg. Då vi började leka efter frukosten den andra dagen efter vår flykt från hålorna, lockade Hängöra mig att jaga honom från träd till träd nedåt floden. Vi kommo fram till den på ett ställe, där ett träsk mynnade ut från ett blå-bärsmoras. Mynningen av detta träsk var ganska bred och själva träsket var totalt utan strömdrag. I dödvattnet, alldeles innanför mynningen, låg en oredig massa trädstammar. Somliga av dem hade genom nötning och gnagning av flodvattnet och genom att under långa somrar ha legat strandade på sandbankar blivit härdade och torra och förlorat sina grenar. De flöto högt upp på vattnet cch vippade upp och ned eller rullade över, när vi trampade på dem med hela vår tyngd.

85Här och där mellan stammarna tittade vattnet fram, och där sågo vi hela stim av småfisk rusa fram och tillbaka. Hängöra och jag började genast fiska. Vi lade oss framstupa på trädstammarna och höllo oss fullkomligt stilla, väntade tills fisken kom i närheten och ströko då hastigt genom vattnet med händerna. Vår fångst åts med detsamma, sprattlande och drypande våt. Vi hade ingen tanke på att vi saknade salt.

Träskets mynning blev vår käraste lekplats. Här tillbragte vi många timmar om dagen med att fånga fisk och leka på trädstammarna, och här fingo vi en dag vår första läxa i navigation. Stammen, på vilken Hängöra låg, råkade i drift. Han låg på sidan hopkrupen och sov. En lätt vindpust drev stammen långsamt från stranden, och när jag upptäckte hans belägenhet, var avståndet redan för långt för att han skulle kunna hoppa över det.

I början tyckte jag endast att det var lustigt. Men när en obestämd känsla av fruktan, helt vanlig under denna den ständiga osäkerhetens tid, vaknade hos mig, kände jag mig plötsligt slagen av min egen ensamhet. Jag fick hastigt ögonen öppnade för att Hängöra var fjärran ifrån mig därute på det främmande elementet, ehuru lian endast befann sig på några fots avstånd. Jag skrek högt ett varnande rop till honom. Han vaknade förskräckt och vände sig hastigt om på stammen. Den välvde över och han kom under. Detta upprepades tre gånger under hans försök att komma upp. Slutligen lyckades han, och nu satt han där hopkrupen och snattrande av förskräckelse.

Jag kunde ingenting göra. Och icke heller han.

86Att simma var någonting vi icke alis kände till. Vi hade redan avlägsnat oss alltför långt från de lägre livsformerna för att ha kvar instinkten för simning, och vi hade ännu icke blivit tillräckligt människolika för att föresätta oss det som lösningen av ett problem. Jag vankade förtvivlad av och an utmed stranden, och jag höll mig så nära intill Hängöra som möjligt under hans ofrivilliga färd, medan han skrek och jämrade så himmelshögt, att det var ett under att han ej lockade dit vartenda rovdjur.

Timmar förflöto. Solen nådde sin höjdpunkt och började sänka sig mot väster. Den lätta vinden lade sig till ro och lämnade Hängöra flytande på sin stock omkring hundra fot från stranden. Men nu — jag-vet inte hur det kom sig — gjorde Hängöra en stor upptäckt. Han började paddla med händerna. Först gick det endast trögt och ojämnt framåt. Men så sträckte han ut sig ocli paddlade ivrigt allt närmare och närmare. Jag kunde inte begripa det. Jag satte mig ned och såg på och väntade tills han uppnådde stranden.

Men han hade emellertid lärt sig någonting, och det var mer än vad jag hade gjort. Senare på eftermiddagen paddlade han helt lugnt ut från stranden på sin stock. Efter en stund övertalade han mig att följa med, och nu lärde också jag mig konsten att ro. Under de närmaste dagarna kunde vi icke slita oss ifrån denna plats. Vi voro så upptagna av vår nya lek att vi nästan glömde att äta. Vi tillbragte våra nätter i närmaste träd. Och vi glömde helt och hållet att Rödöga fanns till.

Vi prövade oupphörligt nya stockar och vi upptäckte

87även, att ju mindre de voro, desto fortare kunde vi få dem att gå. Vi funno också att ju mindre stocken var, desto mera benägen var den att rulla över och förskaffa oss en doppning. Men vi skulle få lära ännu mera angående de små stockarna. En dag paddlade vi våra stockar jämsides med varandra. Och då upptäckte vi, helt och hållet av en händelse, under lekens gång, att då vi med ena handen och foten höllo fast i varandras stock, gingo de stadigare och välte icke över. Vi lade oss på detta sätt sida vid sida, och vi hade nu var sin hand och fot lediga att paddla med. Vår sista upptäckt var att vi genom denna anordning kunde använda ännu mindre stockar och på detta sätt färdas fortare. Men därmed var det slut med våra upptäckter. Vi hade emellertid uppfunnit den mest primitiva catamaran*, ehuru vi icke hade förstånd nog att begripa det. leke heller föll det oss in att binda samman våra stockar med sega vinran-kor eller långa rötter. Vi voro fullt belåtna med att hålla dem tätt tillsammans med våra händer och fötter.

Det var icke förrän vi övervunnit den första vurmen för navigation och började återvända till vårt näste i trädet för att sova där om nätterna, som vi träffade på Snabbfot. Första gången jag såg henne var lion upptagen av att samla ollon från grenarna på en ek i närheten av vårt träd. Hon var mycket skygg. Först höll hon sig mycket stilla; men då hon såg att hon var upptäckt, släppte hon sig till marken och rusade bort i vild fart. Dag efter dag sågo vi en och annan skymt av henne, och vi började titta efter henne, då

* Ett slags koster varav infödingarna på kusten av Koroman -del etc. begagna sig.

88vi färdades av och an mellan vårt träd och träskets mynning.

Och så en dag sprang hon icke undan för oss. Hon inväntade vår ankomst och uppgav milda och fridsamma ljud. Men vi kunde icke komma henne nära. Då hon tyckte, att vi närmade oss för mycket, rusade hon plötsligt i väg, och först då hon befann sig på ett säkert avstånd, lät hon åter höra de milda utropen. Så fortgick det i några dagar. Det tog lång tid att bli bekant med henne, men slutligen var det gjort, och hon deltog emellanåt i våra lekar.

Jag tyckte om henne från början, hon hade ett högst behagligt yttre. Och hon var mycket mild. Hennes ögon voro de mildaste jag någonsin har sett. Häri var hon fullkomligt olik alla övriga, både unga och gamla kvinnor bland horden, ty de voro riktiga furier till sin natur. Aldrig uppgav hon några häftiga och ilskna skrik, och det tycktes ligga i hennes natur att hellre fly för obehag än stanna och slåss.

Mildheten, som jag nyss nämnde, tycktes utströmma från hela hennes varelse. Detta kom sig av hennes behagliga utseende, såväl till ansikte som gestalt. Hennes: ögon voro större än hos de flesta andra av hennes släkt, och de lågo icke så djupt; ögonhåren voro längre och mera regelbunda. Och näsan var icke så platt och så tjock. Den hade rent av en upphöjning på midten och näsborrarna öppnade sig nedåt. Hennes framtänder voro icke stora, ej heller var hennes överläpp lång och nedhängande eller hennes underläpp framskjutande. Hon var icke mycket hårig, utom på utsidan av armarna och benen och över ax-

89larna; hon var smal över höfterna och hennes ben voro varken vridna eller knotiga.

Jag har ofta undrat däröver. Då jag från det tjugonde århundradet ser tillbaka på henne genom mina drömmar, har jag ofta förvånat mig över henne och kommit att tänka på att hon möjligen kunde vara släkt med Eldfolket. Hennes far eller mor kunde mycket väl ha härstammat från denna högre ras. Sådana förhållanden voro visserligen icke vanliga, inen de inträffade likväl någon gång, och jag har sett prov därpå med egna ögon — till och med att medlemmar av vår hord blevo desertörer och sällade sig till Trädfolket.

Det hör emellertid icke hit. Snabbfot var som sagt totalt olik alla de kvinnliga varelserna i vår hord och jag tyckte om henne från början. Hennes mildhet och saktmod verkade tilldragande på mig. Hon var aldrig ilsken, och hon slogs aldrig. Hon sprang bara sin väg, och här är rätta stället att ge skäl för den benämning jag ger henne. Hon klättrade bättre än både Hängöra och jag. När vi lekte »ta fatt», kunde vi aldrig fånga henne annat än av en slump, då hon däremot kunde fånga oss när helst hon ville. Hon var alldeles märkvärdigt snabb i alla sina rörelser, och hennes skicklighet att bedöma avstånd var lika stor som hennes djärvhet. Utomordentligt lättskrämd i alla andra avseenden hyste hon icke den ringaste fruktan, så snart det gällde att klättra eller att svinga sig mellan

träden, och Hängöra och jag voro tafatta, drumliga och fega i jämförelse med henne.

Hon var utan föräldrar. Vi sågo henne aldrig tillsammans med någon, och ingen vet hur länge hon varit

90ensam i världen. Hon måste under sin hjälplösa barndom tidigt ha lärt sig att den enda säkerheten låg i flykten. Hon var mycket klok och förbehållsam. Det blev ett slags sport för Hängöra och mig att försöka leta ut var lion bodde. Det var fullkomligt säkert att hon hade ett trädnäste någonstädes och det icke synnerligen långt borta, men hur ivrigt vi än följde hennes spår, kunde vi omöjligt upptäcka var det fanns. Hon var ganska villig att komma ocli leka med oss om dagarna, men var hon hade sin bostad, det bevarade hon sorgfälligt som en djup hemlighet.

ELFTE KAPITLET.

Man måste komma ihåg, att den beskrivning jag nu har givit på Snabbfot alis icke är densamma som mitt dröm-jag, min förhistoriska stamfar, skulle ha gjort. Det är genom mina drömmars förmedling som jag, nutidsmänniskan, ser och skådar med Långtands ögon.

Och så är det med mycket av det jag berättar om tilldragelserna under denna avlägsna tid. Det råder en dualitet i fråga om mina intryck som vore alltför förvirrande att bjuda mina läsare. Jag skall endast här göra ett uppehåll i min berättelse för att antyda denna dualitet, denna förvirrande personlighetsbland-ning. Det är jag, nutidsmänniskan, som skådar tillbaka genom århundraden och väger och analyserar de sinnesrörelser och motiv som funnos hos Långtand, mitt andra jag. Han besvärade sig alis icke med att väga och analysera. Han var själva enfalden. Han genomlevde händelser utan att någonsin fundera över varför han genomlevde dem på detta säregna och ofta excentriska sätt.

Då jag — mitt verkliga jag — blev äldre, fick jag allt-klarare inblick i mina drömmars verkliga natur. Man kan drömma och midt under drömmen veta att man drömmer — och om drömmen är plågsam, kan man trösta sig med tanken att alltsammans är en

92dröm. Detta är en vaulig erfarenhet för oss alla. Och så gick det också till att jag, nutidsmänniskan, ofta kom med i drömmen, och som en egendomlig dualistisk personlighet var jag då på samma gång både den handlande och den åskådande parten. Ganska ofta har jag, nutidsmänniskan, varit förvånad och förtretad över den dårskap, den brist på logik, den slö-liet och den genomgående förbluffande dumhet som utmärkte mitt primitiva jag.

Och ännu en sak, innan jag slutar denna utvikning från min egentliga historia. Har ni någonsin drömt att ni drömt? Hundar drömma, hästar drömma, alla djur drömma. På Långtands tid drömde halvmänniskorna, ocli när deras drömmar voro behagliga, tjöto de i sömnen. Och jag, nutidsmänniskan, har sovit som Långtand ocli drömt hans drömmar.

Detta går nästan utom förnuftets fattningsförmåga, jag vet det. Men jag vet att jag har gjort som jag-sade. Och jag kan säga er att Långtands drömmar om att han flög genom luften eller krälade på marken voro lika livliga som när ni drömmer att ni faller genom rymden.

Ty Långtand hade också ett andra jag, och då ban sov, drömde sig detta andra jag tillbaka till sitt förflutna — tillbaka till bevingade reptiler och till strider och anfall av drakar, och ännu längre tillbaka till de små däggdjurens kringströvande liv, som liknade gnagarnas — ja, kanske ännu längre, ända till strandslemmet vid urtidens hav. Jag kan icke, jag vågar icke säga mera. Alltsammans är för oklart, för invecklat och skräckinjagande. Jag kan endast antyda dessa stora och skrämmande syner, genom vilka jag

93oklart har skådat livets utveckling — icke allenast från apan till människan, utan ända från masken . . .

Och nu skall jag återtaga min berättelse. Jag, Långtand, hade ingen uppfattning av Snabbfot som en varelse med vackrare anletsdrag och mera symmetrisk gestalt, med långa ögonfransar, upphöjd näsa och näsborrar som tendera åt skönhet. Jag såg i henne endast en mildögd ung hona som uppgav vänliga ljud och icke slogs. Jag tyckte om att leka med henne, utan att jag visste varför; jag tyckte om att söka föda i hennes sällskap och att

plundra fågelbon tillsammans med henne. Jag måste tillstå att hon lärde inig åtskilligt i fråga om att klättra i träden. Hon var mycket klok, ni3Tcket stark, och hon hade inga kjolar, som hindrade hennes rörelser.

Det var vid denna tid som Hängöra gjorde sig skyldig till en viss glömska av vänskapens plikter. Han tog sig för att oupphörligt promenera i väg åt det håll där trädet stod, vari min mor hade sin bostad. Han hade fattat tycke för min elaka syster, och det befanns att Pladdraren fördrog honom. Där fanns också en mängd andra ungdomar, ättlingar av de engifta paren i grannskapet, och Hängöra lekte med dem.

Jag kunde aldrig förmå Snabbfot att sälla sig till dem. Om jag gick dit, höll hon sig efter och var snart försvunnen. Jag kommer ihåg att jag en gång gjorde ett kraftigt försök att övertala henne. Men hon ryggade tillbaka med ängslig uppsyn, flydde sin väg och ropade till mig från ett träd. Så gick det till att jag icke tog för vana att följa med Hängöra, då lian besökte sina nya vänner. Snabbfot och jag voro goda kamrater, men hur jag än bemödade mig, kunde jag

94aldrig upptäcka hennes hemvist. Om någonting hade händt, skulle vi utan tvivel snart ha förenat oss, ty vår tillgivenhet var ömsesidig. Men det kom någonting i vägen.

En morgon, innan Snabbfot ännu hade synts till, voro Hängöra och jag nere vid träsket och lekte på stockarna. Vi hade knappt hunnit ut på vattnet förrän vi skrämdes av ett ilsket tjut. Det var Rödöga. Han kröp ut på de inklämda stockarna och tjöt ut sitt hat mot oss. Vi blevo ytterligt förskräckta, ty här hade vi ingen håla med trång ingång att ta vår tillflykt till. Men vi hade en vattenyta på tjugu fots längd mellan oss och honom, och det gjorde att vi fattade mod.

Rödöga reste sig upp och började hamra på sitt håriga bröst med knuten näve. Våra stockar lågo tätt intill varandra, och vi sutto på dem och skrattade åt honom. Först var vårt skratt litet dämpat av fruktan, men då vi kände oss övertygade om hans vanmakt blevo vi högljudda. Han rasade och stormade och skar tänderna i hjälplöst ursinne. Och i vår inbillade säkerhet hånade vi honom gång på gång. Vi voro alltid kortsynta, vi medlemmar av horden.

Rödöga upphörde hastigt med att dunka sig på bröstet och skära tänderna och sprang över stockarna tillbaka till stranden. Och lika hastigt förvandlades vår munterhet till förskräckelse. Rödöga var icke den som så lätt avstod från att hämnas. Med fruktan och bävan väntade vi på vad som nu skulle ske. Det föll oss aldrig in att paddla bort. Så kom han tillbaka med stora språng över stockarna, och i sin ena väldiga hand höll han runda, av vattnet slipade kisel-

95stenar. Jag är glad över, att han icke kunde få tag i större kastvapen — till exempel stenar som vägde två eller tre skålpund — ty vi befunno oss endast på tjugu fots avstånd, ocli i så fall skulle han säkert ha dödat oss.

Till och med som det nu var, voro vi i icke ringa fara. Srrr! En liten kiselsten flög förbi oss nästan lika fort som en kula. Hängöra och jag började padd-la av alla krafter. Srrr pang! Hängöra uppgav ett häftigt ångestskrik. Kiselstenen hade träffat honom mellan axlarna. Så blev jag träffad och gallskrek. Det enda som räddade oss var att Rödögas ammunition tog slut. Han rusade åter upp på stranden, och Hängöra ocli jag paddlade i väg det fortaste vi kunde.

Så småningom kommo vi utom skotthåll, men Rödöga fortfor att hämta ny ammunition, och kiselste-narna fortforo att vina omkring oss. Midt i träsket gick ett litet strömdrag, och i vårt upprörda tillstånd märkte vi icke, att det drog oss in åt floden. Vi paddlade framåt, och Rödöga höll sig så nära han kunde genom att följa efter utmed stranden. Så fann han större stenar. Därmed ökades hans räckvidd. Han slungade efter oss en sten som säkert vägde dryga fem skålpund, och den träffade stocken nära intill mig. Stöten var så stark att ett tjog splittror trängde in i mitt ben som glödande nålar. Om stenen träffat mig, hade det blivit min död.

Och nu fick strömmen makt med oss. Vi paddlade med så ursinnig iver att Rödöga var den förste som'märkte vår belägenhet, och den första varning vi fingo var hans triumferande tjut. Där strömmen skar genom träskvattnet fanns en hel serie små virvlar.

96Det var dessa som nu grepo våra klumpiga stockar och surrade dem upp och ned, av och an och rundt omkring. Vi upphörde att paddla och måste ägna hela vår energi åt att hålla stockarna tillsammans. Och under tiden fortsatte Rödöga att bombardera oss; stenar slogo oupphörligt ned omkring oss, sköljde vatten över oss och hotade vårt liv, medan han slukade oss med ögonen och tjöt av raseri.

Det råkade vara en skarp krök på floden just vid den punkt där träsket mynnade ut, och flodens hela huvudström vek av åt andra sidan. Och mot denna andra strand — den norra — drevo vi snabbt, medan vi på samma gång gingo utför strömmen. Därigenom fördes vi hastigt ur skotthåll för Rödöga, och det sista vi sågo av honom var att han långt ute på en udde hoppade upp och ned i förtjusning, vrålande en segersång.

Utom att hålla våra stockar tillsammans gjorde Hängöra och jag ingenting. Vi underkastade oss vårt öde, ocli vi voro resignerade ända tills vi vaknade till insikt av att vi drevo mot den norra stranden, som icke var hundra fot avlägsen. Vi började nu att paddla ditåt. Just här kastades flodens huvudström tillbaka mot den södra stranden, och följden av vårt paddlande var att vi kommo över strömmen där den var smalast och snabbast. Innan vi ens märkte det, voro vi ute ur strömdraget och i lungt vatten.

Våra stockar drevo nu långsamt framåt, och slutligen stötte de sakta mot stranden. Hängöra och jag kröpo i land. Så drevo stockarna ut igen och fattades snart åter av strömmen. Vi sågo på varandra, men skrattade ej. Vi befunno oss i ett främmande

Före Adam. 7land, och det föll oss aldrig in att vi skulle återvända till vår hembygd på samma sätt som vi hade lämnat den.

Vi hade lärt oss, lrur man skall färdas över en flod, men det visste vi icke. Och detta var någonting som ingen av vårt folk någonsin förut hade gjort. Vi voro de första av de våra som satte foten på den norra flodstranden —• och jag tror för övrigt att vi även voro de sista. Att de andra skulle ha gjort det under kommande tider, kan man icke betvivla. Men Eldfolkets utvandring och den därmed följande utvandringen av vårt folk hejdade vår utveckling i århundraden.

Man kan verkligen icke redogöra för de olycksbrin-gande följderna av Eldfolkets utvandring. Jag för min del är böjd för att tro att den förorsakade hela vårt folks undergång — att vi, som stodo på en lägre nivå men voro på övergång till det mänskliga, helt enkelt blevo utrotade och omkommo i de rytande bränningarna, där floden faller ut i havet. Under sådana förhållanden återstår att göra reda för hur jag själv kunde bli vid liv. Men jag går min berättelse i förväg. Denna redogörelse skall komma innan historien tar slut.

TOLFTE KAPITLET.

Jag har ingen föreställning om hur länge Hängöra och jag strövade omkring i landet norr om floden. Vi liknade skeppsbrutna sjömän på en öde ö, åtminstone i fråga om sannolikheten att vi skulle kunna komma tillbaka hem. Vi vände ryggen åt floden, och i veckor och månader förde vi ett äventyrligt liv i denna vildmark, där det ej fanns några av de våra. Det är mycket svårt för mig att minnas denna färd och rent av omöjligt att skildra den dag för dag. Det mesta ligger för mig dimmigt och otydligt, ehuru uppblandat med en eller annan livlig hågkomst av saker som hände.

Särskilt kommer jag ihåg den hunger, som vi plågades av på bergen mellan ett par sjöar, och kalven som vi överraskade sovande i ett snår. Vidare kommer jag ihåg Trädfolket som bodde i skogen mellan den Långa sjön och bergen. Det var de som jagade oss inåt bergen och tvingade oss att fortsätta till den andra sjön.

Först då vi hade vändt ryggen åt floden strövade vi västerut, tills vi kommo till en liten ström som flöt fram genom kärrtrakten. Där vände vi oss mot norr, höllo oss intill randen av sumpmarken, och efter flera dagars vandring kommo vi till den första sjön, som jag

99kallar Långsjön. Vi tillbragte någon tid vid sjöns övre ända, där vi funno rikligt med föda. Men så en dag stötte vi i skogen på den traktens Trädfolk. De voro ingenting annat än vilda apor. Och ändå voro de icke mycket olika oss. Visserligen voro de mera håriga, deras ben voro något mera vridna ocli knotiga, deras ögon litet mindre, deras halsar litet kortare och tjockare, och deras näsborrar litet mera lika hål i en insjunken yta. Men de hade intet hår i sina ansikten och ej heller på flatsidan av sina händer och fötter, ocli de hade ungefär samma språkljud som våra, med nästan samma betydelse. På det hela taget voro Trädfolket och de våra icke mycket olika.

Jag upptäckte honom först — en liten skrumpen och förtorkad gammal stackare, skrynklig, surögd och ömklig. Det var naturligt att vi skulle anfalla honom. I vår värld fanns det ingen sympati mellan olika arter, och han var icke av samma art som vi. Han var Trädman, och han var mycket gammal. Han satt vid foten av ett träd — det var tydligen hans, ty vi sågo ett illa medfaret näste däruppe bland grenarna, där han antagligen sov om nätterna.

Jag visade Hängöra på honom, och vi störtade dit. Han reste sig för att klättra upp i trädet, men han var för långsam i vändningarna. Jag fick tag i hans ben och drog ner honom igen. Och sedan fingo vi roligt. Vi nöpo honom, drogo honom i håret, klämde hans öron ocli stucko honom med störar, skrattande med 'full hals så att tårarna strömmade ur våra ögon. Hans vanmäktiga vrede var så j^tterligt löjlig. Det var verkligen komiskt att se honom bemöda sig att blåsa eld i sin ungdoms kallnade aska, att återupp-

iooväcka en styrka som för länge sedan var utsliten och död Han gjorde bedrövliga grimaser i stället för grymma, han försökte skära sina utnötta tänder och slog sina kraftlösa knytnävar mot sitt magra bröst.

Han hostade också, och han harklade och flämtade ocli spottade oupphörligt. Så snart han försökte klättra upp i trädet, drogo vi ner honom igen, tills han slutligen gav vika för sin svaghet och icke gjorde annat än satt och grät. Och Hängöra och jag satte oss bredvid med armarna om varandra och skrattade åt hans ynkedom.

Hans gråt övergick till gnäll och gnället till högljudd jämmer, och slutligen uppgav han ett skrik. Det gjorde oss oroliga, men ju mera vi försökte förmå honom att tiga, desto värre skrek han. Och det dröjde icke länge, förrän ett »Goek! Goek!» hördes till svar inifrån skogen. Detta skrik åtföljdes av flera liknande, och långt bortifrån hördes en kraftig basröst brumma sitt »Goek! Goek! Goek!» varjämte ett skallande »Hoho!» genljöd rundt omkring.

Och så kom hetsjakten. Det såg ut som om denna aldrig skulle ta slut. De jagade oss från träd till träd, hela stammen, och det var nära att de hade fångat oss. Vi voro tvungna att ge oss av ner på marken, och där fingo vi försprång, ty de voro ett äkta Trädfolk och klättrade bättre än vi, medan vi däremot sprungo fortare än de. Vi rusade i väg mot norr med hela den tjutande stammen efter oss. På de öppna platserna kommo vi lätt undan, men i snåren hunno de upp oss, och mer än en gång regnade hugg och slag över oss. Medan denna jakt pågick, kommo vi emellertid till full insikt av att vi alis icke voro av samma släkt som

IOIde och att förbindelserna oss emellan voro allt annat

än vänskapliga.

De jagade oss i timtal. Skogen tycktes vara ändlös. Vi höllo oss så mycket som möjligt till de öppna platserna, men bortom dem stötte vi alltid på ännu tätare skog. Ibland trodde vi oss ha kommit undan våra förföljare och satte oss för att vila. Men innan vi hunnit hämta andan, hörde vi återigen det förhatliga »Ho-ho!» och det förskräckliga »Goek! Goek! Goek!» Det sista slutade i ett vildt »Ha-ha-ha-ha-ha, h a!»

På detta sätt jagades vi genom skogen av det ursinniga Trädfolket. Slutligen, mitt på eftermiddagen, började höjderna bli allt högre och högre och träden allt mindre. Så kommo vi ut på en gräsbeväxt sida av berget. Här fingo vi snart försprång, och Trädfolket uppgav jakten och vände om till sin skog.

Men bergen voro kusliga och ogästvänliga, och tre gånger på samma eftermiddag försökte vi återvända till skogarna. Men Trädfolket låg på vakt och drev oss tillbaka. Hängöra och jag sovo den natten i ett dvärjträd som icke var mycket högre än en buske. Denna sovplats erbjöd ingen säkerhet, och hade något rovdjur händelsevis gått den vägen, så hade det i oss funnit ett lätt fångat byte.

På morgonen förmåddes vi av vår nyförvärvade respekt för Trädfolket att styra kurs inåt bergen. Att vi icke hade någon bestämd plan eller ens en tanke på vart vi gingo, därom är jag övertygad. Vi drevos endast framåt av den fara vi hade undgått. Av våra vandringar bland bergen har jag endast oklara minnen. Vi uppehöllo oss i dessa dystra trakter flera dagar, och vi utstodo många lidanden, synnerligast genom

102fruktan, emedan allt var så nytt för oss och så främmande. Vi ledo också av köld ocli senare även av hunger.

Det var ett ödsligt land fullt av klippor och skummande strömmar och dånande vattenfall. Vi klängde upp och ned genom väldiga hålvägar ocli klyftor, men aldrig sågo vi annat än kedja efter kedja av bergstoppar. Nätterna tillbragte vi i hålor ocli rämnor, och en kall natt sutto vi högt uppe på en smal bergspets som nästan liknade ett träd.

Äntligen en dag under middagshetten uppnådde vi, nästan yra av hunger, toppen av denna väldiga bergsträcka, som kunde betraktas som en jordens ryggrad. Och därifrån upptäckte vi norrut, bortom bergstoppar med avtagande höjd, en glimt av en avlägsen sjö. Solen lyste på den, och omkring den lågo jämna, vidsträckta grässlätter. I öster sågo vi den mörka randen av en långsträckt skog.

Vi behövde två dagar för att komma till sjön, och vi voro utmattade av hunger. Men vid stranden funno vi en halvvuxen kalv sovande helt förnöjd i ett snår. Han gjorde oss ganska mycket besvär, ty vi kände icke till något annat sätt att döda än med våra händer. Då vi hade ätit oss mätta, buro vi det återstående köttet bort till skogen i öster och gömde det i ett träd. Men vi återvände aldrig till detta träd, emedan stranden av floden som utgjorde sjöns utlopp var fullpackad med lax, som hade gått upp från havet för att leka.

Västerut från sjön sträckte sig grässlätterna, och där fanns massor av bisonoxar och vild boskap. Där sågo vi också många flockar av vilda hundar, ocli då

103där icke fanns några träd, var det ingen säker uppehållsort för oss. Vi följde flodstranden norrut i flera dagar. Men så — varför, det vet jag icke —• lämnade vi plötsligt floden och togo av först åt öster och sedan åt sydost genom en stor skog. Jag skall icke trötta er med att närmare beskriva vår färd. Jag omtalar den endast för att visa hur vi slutligen anlände till Eldfolkets land.

Vi kommo ut på floden, men vi visste icke att det var vår egen. Vi hade irrat omkring så länge, att \i nu betraktade vår belägenhet som vilsegångna som en vana. Då jag tänker tillbaka, inser jag tydligt att vårt liv och våra öden bestämmas av en ren slump. Vi visste icke att detta var vår egen flod — hur skulle vi ha kunnat veta det? Och om vi inte hade gått över den, skulle vi antagligen aldrig ha kommit tillbaka t1'11 horden —• och jag, nutidsmänniskan, som skulle födas efter tusen århundraden, hade aldrig kommit till världen.

Och ändå längtade Hängöra och jag ivrigt tillbaka till vår hembygd. Vi hade under våra strövtåg erfarit vad hemsjuka vill säga — denna trånande längtan efter ens eget land och ens eget folk. Och jag tänkte också ofta på Snabbfot, den unga honan som hade en så mild stämma och var så snäll att vara tillsammans med, och som bodde för sig själv, ingen visste var. Så snart jag tänkte på henne, hade jag en viss förnimmelse av hunger — och den kunde komma då jag alis icke var hungrig, utan nyss hade ätit.

Men för att återkomma till floden. Föda fanns där i överflöd, i synnerhet bär och saftiga rötter, och vi lekte vid stranden och uppehöllo oss där i flera

104dagar. Så fick Hängöra en idé. Det var en synbar process. Jag såg den komma. Uttrycket i hans ögon blev klagande och misslynt, och han var mycket upprörd. Men så blev blicken dimmig, som om han hade förlorat greppet på den gryende tanken. Efter en stund fingo ögonen tillbaka det misslynta och klagande uttrycket; idén gjorde sig åter förnimbar, och han grep den på nytt. Han såg först på mig, så på floden och den avlägsna stranden. Han försökte tala, men han hade inga ljud för att uttrycka sin tanke. Resultatet blev ett snatter som narrade mig att skratta. Detta förargade honom, och han grep plötsligt tag i mig och kastade mig baklänges. Vi slogos naturligtvis, och till sist jagade jag honom upp i ett träd, där han bröt av en lång gren och stack mig med den, §å snart jag sökte komma åt lionom.

Idén hade lyst och försvunnit. Jag visste ingenting och han hade glömt den. Men morgonen därpå vaknade den inom honom på nytt. Det var kanske hans hemlängtan som höll idén vid liv. I alla händelser fanns den till, klarare än förut. Han tog mig med sig ner till vattnet, där en stock hade drivit in bredvid stranden. Jag trodde att han ville leka som vi brukade vid träskets mynning. Och jag ändrade icke åsikt, då jag såg honom bogsera upp en och annan stock längre nedifrån stranden.

leke förrän vi befunno oss ute på stockorna, sida vid sida, och höllo dem tillsammans och paddlade ute på floden, förstod jag hans avsikt. Han stannade och pekade bortåt den avlägsna stranden, började sedan paddla igen och uppgav samtidigt högljudda uppmuntrande rop. Nu förstod jag, och vi paddlade

105båda av alla krafter. Strömmen tog oss och kastade oss mot södra stranden, men innan vi kunde lägga i land, kastades vi tillbaka prot den norra.

Nu uppstod en meningsskiljaktighet. Då jag såg den norra stranden så nära, började jag paddla ditåt. Hängöra försökte paddla åt motsatt håll. Stockarna svängde rundt och vi kommo icke åt någotdera hållet, men hela tiden sågo vi skogen ila förbi oss, medan vi drevo med strömmen. Slåss kunde vi icke. Vi. visste bättre än att släppa greppen med händer och fötter, varigenom stockarna höllos tillsammans. Men vi snattrade och trätte på varandra hela tiden, tills strömmen återigen kastade oss mot södra stranden. Denna strand var nu vårt närmaste inål, och vi paddlade dit helt vänskapligt, gingo i land och klättrade genast upp i ett träd för att rekognoscera.

TRETTONDE KAPITLET.

Icke förr än på kvällen av vår första dag på flodens södra strand upptäckte vi Eldfolket. Det måste lia varit en trupp kringströvande jägare, som slogo läger icke långt ifrån trädet, där Hängöra och j ag hade valt vår sovplats för natten. Först skrämdes vi av Eldfolkets röster, men sedan när mörkret kom kände vi oss lockade av eldskenet. Vi smögo tyst och försiktigt från träd till träd, tills vi kunde bekvämt ge akt på vad som försiggick.

På en öppen plats bland träden, nära floden, flammade elden. Omkring den sutto ett halvt dussintal Eldmän. Hängöra grep häftigt tag i mig, och jag kände att han darrade. Jag skärpte min blick och upptäckte bland de övriga den gamle skrumpne lille jägaren som hade skjutit ned Trastand ur trädet flera år förut. Då han steg upp ocli gick omkring för ^att lägga mera ved på elden, såg jag att han haltade på ena benet. Vad han än hade för ondt i det, måste det vara en kronisk åkomma. Han föreföll mera skrumpen och förtorkad än någonsin, och håret i hans ansikte var alldeles grått.

De andra jägarna voro unga. Jag såg deras bågar och pilar ligga bredvid dem på marken, och jag visste vartill dessa saker dugde. Eldmännen buro djurhu-

107dar kring livet och över axlarna. Men deras armar och ben voro obetäckta, och de hade ingen fotbeklädnad. Jag har redan förut omtalat att de icke voro fullt så håriga som vi. De hade icke stora huvud, och det var föga skillnad mellan dem och oss i fråga om pannans lutning bakåt från ögonen.

De höllo sig mindre framåtlutade än vi, och de voro mindre smidiga i sina rörelser. Deras ryggrad, höfter och knäleder tycktes vara styvare. Deras armar voro icke heller så långa som våra, och jag såg aldrig att de under gåendet stödde sig genom att vidröra marken med sina händer. Deras muskler voro mera rundade och symmetriska än våra, och deras anletsdrag voro behagligare. Näsborrarna öppnade sig nedåt och näsans rygg var mera utvecklad, så att den icke såg så platt och nedtryckt ut som hos oss. Läpparna voro mindre slappa och hängande, och deras ögontänder liknade icke betar. Men de voro lika smala över höfterna som vi och vägde säkert icke mycket mer. På det hela taget var det mindre skillnad mellan dem och oss än mellan oss och Trädfolket. Helt visst voro alla tre arterna besläktade med varandra och det på icke särdeles långt håll.

Elden, kring vilken de hade slagit sig ned, var någonting synnerligen tilldragande. Hängöra och jag sutto i timtal och betraktade flammorna och röken. Det var alldeles hänförande, då nytt bränsle lades på och en hel skur av gnistor yrde upp. Jag skulle så gärna ha gått närmare och sett på elden, men det var ingen möjlighet att göra det.

Vi sutto hopkrupna i en förgrening i ett träd, som stod vid utkanten av

108den öppna platsen, och vi vågade icke riskera att bli upptäckta.

Eldmännen sutto nedhukade omkring elden och sovo med huvudet lutat mot knäna. Meii de sovo icke djupt. Deras öron spetsades under sömnen, och de hade ingen ro. Allt emellanåt steg någon av dem upp och kastade mera ved på elden. Utanför den ljuskrets som elden spred utåt skogen ströko rovdjur omkring i mörkret. Hängöra och jag kände igen dem på deras ljud. Vi hörde vilda hundar och en hyena, och en stund höllo de ett sådant oväsen att det ögonblickligen väckte alla de sovande kring elden.

En gång stannade ett lejonpar under vårt träd och stirrade dit bort med rest ragg och blinkande ögon. Hanen slickade sig om käften och kunde knappt hålla sig stilla; det såg ut som om han hade den allra största lust att gå fram och göra sig ett godt mål. Men honan var mera försiktig. Det var hon som upptäckte oss, och det brungula paret stod en stund och tittade upp på oss, tysta och med vädrande näsborrar. Men så mullrade de dovt, stirrade ännu en gång bortåt elden och tassade av inåt skogen.

Hängöra och jag sutto mycket länge på vakt. Då och då hörde vi tunga kroppar bana sig väg genom snår och mellan buskar, och i mörkret på andra sidan om ljuskretsen kunde vi se ögon glimma mot eldskenet. Långt borta hördes ett lejons rytande, och från fjärran ljöd skriet av ett sårat djur, som plumsade och plaskade vid en dricksplats. Från floden lät en noshörning höra sin grova stämma.

När vi vaknade på morgonen, smögo vi oss till elden. Den glödde ännu, och jägarna voro försvunna.

109Vi gjorde först en rond i skogen för säkerhets skull, och sedan skyndade vi fram till elden. Jag ville undersöka den närmare och tog ett glödande kol mellan tummen och pekfingret. Jag skrek till av smärta och förskräckelse i detsamma som jag släppte det, mitt skrik skrämde Hängöra upp i trädet, och hans flykt skrämde mig till att följa efter honom.

Nästa gång voro vi mera försiktiga och undveko att röra de glödande kolen. Vi härmade Eldmännens beteende. Vi satte oss på huk invid elden, lutade huvudet mot knäna och låtsade sova. Därefter härmade vi deras språk, talade till varandra på deras sätt och höllo ett förfärligt snattrande. Så kom jag ihåg att jag hade sett den skrumpne gamle jägaren röra i elden med en käpp. Och nu gjorde jag på samma sätt, varvid jag rörde upp massor av brinnande kol och hela moln av vit aska. Detta var ju en rolig lek, och snart var hela vår kropp vit av aska.

Det var ju oundvikligt att vi skulle efterhärma Eldmännens sätt att underhålla elden. Först försökte vi sned mindre kvistar. Det gick ypperligt. Elden flammade upp omkring dem, det sprakade, och vi dansade och snattrade av förtjusning. Så började vi kasta på större grenar. Vi lade på mer och mer, så att vi fingo en ståtlig brasa. Vi rusade ivrigt av och an och släpade dit torra små och stora grenar från skogen. Lågorna stego allt högre och högre, och röken virvlade högt över träden. Det blev ett förskräckligt smattrande och knastrande och dånande. Det var det ståtligaste vi någonsin hade åstadkommit med våra händer, och vi voro icke litet stolta däröver.

noNu voro vi Eldmän vi också, tänkte vi, medan vi dansade omkring som vita troll i eldskenet.

Det torra gräset ocli buskarna i närheten fattade eld, men det märkte vi icke. Plötsligt slogo flammorna ut kring ett stort träd som stod vid den öppna platsens utkant. Vi betraktade denna syn med häpnad. Den starka hettan drev oss på avstånd. Så antändes ett träd till och ännu ett — i nästa sekund stod ett halvt dussin i ljus låga. Nu blevo vi rädda. Elden var som ett lössläppt vilddjur. Vi kröpo ihop i förskräckelse, medan elden spred sig rundt omkring och ville omsluta oss. Hängöras ögon hade det klagande uttryck som de alltid fingo, när det var någonting obegripligt å bane, och jag vet att samma uttryck måste ha funnits i mina. Vi sutto där hopkrupna med armarna om varandra, tills hettan började komma oss så nära att vi kände lukten av svedt hår i våra näsborrar. Då rusade vi upp och flydde huvudstupa västerut genom skogen. Och vi sågo oss tillbaka och skrattade under flykten.

Ungefär mitt på dagen kommo vi till ett långt och smalt stycke land som, efter vad vi sedermera upptäckte, hade

fått denna form därigenom att floden här gick i en stor kurva som nästan beskrev en cirkel. Tvärs över detta näs sträckte sig en sammangyttrad massa av låga, delvis skogbeväxta kullar, över dessa klättrade vi, då och då kastande en blick tillbaka på skogen som nu var förvandlad till ett eldhav, vilket spred sig österut för en tilltagande blåst. Vi fortsatte mot väster utmed flodstranden, och innan vi hade en aning därom, befunno vi oss inne på Eldfolkets boningsplats.

inDen var ypperligt väld i strategiskt hänseende. Det var en halvö, skyddad på tre sidor av den krökande floden. På ett enda håll var den tillgänglig från landsidan, det vill säga från det smala näset vid halvöns landfäste, och där utgjorde de många låga kullarna ett naturligt skydd. Faktiskt isolerat från den övriga världen måste Eldfolket där ha levat och blomstrat i lång tid. Jag antar att det just var deras blomstring som förorsakade den sedermera företagna utvandringen, vilken medförde så mycket ofärd för de våra. Eldfolket måste ha tillväxt i antal, tills de kände det obehagligt trångt inom sin orts gränser. Därför måste dessa gränser utvidgas, och så drevo de undan de våra och inkräktade deras hålor — slogo under sig det område som förut hade hört oss till.

Men Hängöra och jag hade ingen tanke på detta, då vi nu befunno oss på Eldfolkets boningsplats. Vi tänkte blott på ett, och det var att så fort som möjligt laga oss i väg därifrån, ehuru vi icke kunde underlåta att tillfredsställa vår nyfikenhet genom att titta en smula på byn. För första gången sågo vi nu kvinnor och barn av Eldfolkets stam. Barnen sprungo mestadels nakna, men kvinnorna buro djurhudar.

Eldfolket bodde i hålor alldeles som vi. Den öppna platsen framför hålorna sluttade nedåt floden, och på denna plats brann en hel mängd små eldar. Huruvida Eldfolket brukade koka sin mat eller ej, vet jag icke. Hängöra och jag sågo dem icke göra det. Men det är min tanke, att de säkert måste ha haft något slags primitiv matlagning. De hämtade vatten från floden i kalebasser alldeles som vi. Där rådde ett liv-

112ligt kommande och gående, och kvinnor och barn ropade och skreko över varandra. Barnen lekte och gjorde grimaser alldeles på samma sätt som hos oss; i allmänhet liknade de mera sina jämnåriga i vår hord än de vuxna bland Eldfolket liknade våra vuxna.

Hängöra och jag dröjde där icke länge. Vi sågo några av de halwuxna gossarna skjuta med pil och båge, och vi smögo oss tillbaka till den tätare skogen och sedan ner till floden. Där funno vi en catamaran, en riktig catamaran, tydligen förfärdigad av någon Eldrnan. De bägge stockarna voro smäckra och raka och sammanfogade med sega rötter och tvärslåar.

Den gången fingo vi samtidigt en och samma tanke. Vi ville ju försöka komma från Eldfolkets område. Och vad kunde vi då göra bättre än att färdas över floden på dessa stockar? Vi klängde oss ombord och sköto ut från land. Men plötsligt var det någonting som grep tag i catamaran och slungade den våldsamt mot stranden, nedåt strömmen. Den stannade så häftigt, att vi så när hade störtat i vattnet. Cata-maranen hade varit bunden vid ett träd med ett rep av sammantvinnade! rötter. Vi gjorde farkosten loss, innan vi sköto ut den igen.

När vi hade paddlat ett godt stycke ut på strömmen, hade vi också drivit så långt nedåt den, att vi hade Eldfolkets boningsplats tydligt i sikte. Vi voro så upptagna av vårt paddlande och höllo ögonen så ivrigt fästade på den motsatta stranden, att vi icke märkte någonting förrän vi ryckte till vid ett häftigt tjut från stranden. Vi sågo oss om. Där var en hel massa Eldfolk som sågo på oss och pekade på oss, och flera kommo utkrypande ur hålorna. Vi satte

113

Fore Adam. 8oss upp för att ge akt på dem, och vi glömde alldeles bort att paddla. Det var ett förskräckligt oväsen på stranden. Somliga av Eldmännen sköto av sina pilar mot oss, och några av dessa föllo i vattnet helt nära vår farkost, men avståndet var för stort för att de skulle kunna träffa oss.

Det var en stor dag för Hängöra och mig. österut var halva rymden full av rök från den av oss tända branden. Och här sutto vi i fullkomlig säkerhet mitt ute på floden, som nästan omslöt Eldfolkets område. Vi sutto och skrattade åt dem, medan vi drevo framåt, först söderut, sedan sydost och ostligt, därefter åt nordost och så återigen åt öster, sydost och söder, så rundt om åt väster — i en stor dubbel kurva, varigenom floden nästan slog en knut på sig

själv.

Då vi drevo mot väster och hade lämnat Eldfolket långt bakom oss, möttes våra ögon av en välbekant syn. Det var den stora dricksplatsen, dit vi hade gått ett par gånger för att se på djuren när de kommo dit för att dricka. Där bakom låg morotfältet, det visste vi — och bortom det lågo hålorna och vår hords stora boningsplats. Vi började nu paddla mot stranden, som gled hastigt förbi oss, och inom kort voro vi framme vid våra egna dricksplatser. Där var fullt med kvinnor och barn och en hel massa vattenbärare som fyllde sina kalebasser. När de fingo syn på oss, rusade de med vild fart uppför stigarna och lämnade efter sig en hel mängd kalebasser, som de hade släppt i förskräckelsen.

Vi gingo i land, och naturligtvis underläto vi att fastgöra catamaranen, varför den drev vidare nedåt floden. Vi kröpo ganska försiktigt uppför en avstigarna. Alla hordens medlemmar hade försvunnit i sina hålor, och här och där kunde vi se ett ansikte som tittade ut på oss. Rödöga syntes icke till. Vi voro hemma igen. Och den natten sovo vi åter i vår egen lilla håla högt uppe i klippväggen. Men först måste vi vräka ut ett par stridslystna ungdomar som hade tagit den i besittning.

FJORTONDE KAPITLET.

Månader kommo och gingo. Framtidens annalkande drama och tragedi hörde ännu till det okända, och under tiden knäckte vi nötter och levde vårt vanliga liv. Jag minns att det var ett godt nötår. Vi brukade plocka våra kalebasser fulla med nötter och bära dem till knäckningsplatserna. Vi lade nötterna i fördjupningar i klippan, och med ett litet klippstycke till hjälp knäckte vi dem sedan och åto allt efter som vi knäckte.

Det var höst då Hängöra och jag kommo tillbaka från vår långa och äventyrliga färd, och vintern efteråt var mild. Jag gjorde ofta små utflykter till närheten av mitt forna hemträd, och jag genomströvade upprepade gånger hela området mellan blåbärsmoraset och träskvattnets mynning, där Hängöra och jag hade lärt oss navigation, men jag kunde omöjligt finna något spår av Snabbfot. Hon var försvunnen. Och jag ville nödvändigt ha rätt på henne. Jag drevs därtill av den förut nämnda hungern, som var så lik den fysiska, ehuru den ofta kom på mig då magen var full. Men alla mina spaningar voro lönlösa.

Livet i hålorna var emellertid alis icke enformigt. Vi hade Rödöga att akta oss för. Hängöra och jag hade icke ett ögonblicks ro, utom då vi befunno oss i

116vår egen lilla håla. Oaktat de utvidgningar vi hade gjort vid ingången, måste vi fortfarande tränga oss in. Och ehuru vi då och då måste fortsätta att göra öppningen större, var den ännu för liten för Rödögas jättelika kropp. Men han stormade aldrig mera vår bostad. Han hade icke glömt den läxa han fått förra gången, och han hade en stor knöl på halsen, där jag hade träffat honom med stenen. Denna knöl gick aldrig bort, och den var så stor att den syntes på långt håll. Jag njöt ofta av att betrakta detta bevis på min träffsäkerhet; och emellanåt, när jag visste mig vara i fullkomlig säkerhet, skrattade jag åt det med full hals.

Eftersom de övriga av horden icke skulle ha kommit oss till hjälp, kunde Rödöga ha slitit Hängöra och mig i stycken inför deras ögon, ehuru de höllo med oss. Kanske var det icke sympati, utan endast ett uttryck för deras hat mot Rödöga. I alla händelser varnade de oss alltid, så snart han kom i närheten. Såväl i skogen som vid dricksplatserna och på den öppna platsen framför hålorna voro de alltid färdiga att varna oss i tid. ^ På detta sätt hade vi fördelen av att se med många ögon i vår fejd mot Rödöga, den förkroppsligade atavismen.

En gång var han nära att få mig fast. Det var tidigt på morgonen, och de våra voro ännu icke uppe. överrumplingen var fullständig. Jag var avskuren från vägen upp till min håla. Hastigt som blixten störtade jag in i dubbelhålan, där Hängöra sprang undan för mig för många år sedan och där gamle Sabeltand hade kommit till korta, då han förföljde ett par av de våra. När jag hade gått igenom den trånga

117klyftan mellan de bägge hålorna, upptäckte jag att Rödöga icke hade följt efter mig. I nästa ögonblick rusade han utifrån in där jag var. Men jag gled tillbaka in genom klyftan, och så störtade han ut igen och sprang omkring

för att överraska mig på det andra hållet. Jag trängde mig gång på gång genom klyftan.

Han höll mig kvar där halva dagen, innan han uppgav försöket att fånga mig. Men efter detta brydde Hängöra och jag oss aldrig om att ta reträtten till oss, då Rödöga uppträdde på skådeplatsen, så vida vi voro säkra om att hinna undan till dubbelhålan. Allt vad vi gjorde var att hålla ett öga på honom och se till att han icke avskar vår reträtt.

Det var under denna vinter som Rödöga tog livet av sin senaste hustru genom upprepade misshandlingar. Jag har kallat honom en atavism, men i detta avseende var han värre än så, ty hannarna inom den lägre djurvärlden misshandla och mörda aldrig sina honor. I detta fall antar jag att Rödöga, trots sina utpräglat atavistiska tendenser, var ett förebud till människan, ty det är endast hannarna av släktet homo som ta livet av sina honor.

Som man kunde vänta, började Rödöga se sig om efter en ny hustru, sedan han hade gjort sig av med den förra. Han bestämde sig för Sångerskan. Hon var sondotter till gamle Märgben och dotter till Hårlös. Hon var helt ung, mycket benägen för att sitta och sjunga i öppningen till sin håla i skymningen, och hon hade nyss förenat sig med Krokben. Han var en lugn och stilla varelse, som icke ofredade någon och aldrig grälade med sina kamrater. I alla händelser

118var han ingen slagskämpe. Han var liten och mager och icke så snabbfotad som vi andra.

Aldrig begick Rödöga en grövre våldsgärning. Det var under den stilla stunden mot slutet av dagen, då vi började samlas på den öppna platsen, innan vi klättrade in i våra hålor. Plötsligt kom Sångerskan rusande uppför en stig från en dricksplats, förföljd av Rödöga. Hon sökte skydd hos sin man. Den stackars lille Krokben blev hj ärtskrämd. Men han var en hjälte. Han visste att döden väntade honom, men han sprang icke sin väg. Han steg upp, håret reste sig på honom, och han snattrade och visade tänderna.

Rödöga vrålade av raseri. Det var ju en förolämpning att någon av horden kunde våga sätta sig emot honom. Han sträckte häftigt ut sin hand och grep Krokben i nacken. Krokben högg sina tänder i Röd-ögas arm, men i nästa sekund låg Krokben sprattlande på marken med bruten nacke. Sångerskan skrek och snattrade. Rödöga grep tag i hennes huvudhår och släpade henne med sig bortåt sin håla. Då han började klättra dit upp, handskades han mycket hård-händt med henne och släpade och ryckte henne med sig upp till hålan.

Vi voro förfärligt ilskna, rasade i vanvettig, högljudd vrede. Vi slöto oss tillsammans i vårt raseri, håret reste sig på oss, vi slogo oss för bröstet med knutna händer och skuro tänderna. Vi kände en ansats till hjordinstinkten, en böjelse att sluta oss samman liksom för att handla gemensamt, en impuls som tenderade mot samverkan. På ett oklart sätt skymtade nödvändigheten av gemensam handling för oss. Men det fanns ingen utväg att åstadkomma någon-

119ting dylikt, emedan vi saknade medel att uttrycka våra förnimmelser. Vi kastade oss icke gemensamt över Rödöga och dödade honom, därför att vi saknade språkförråd. Vi hade dimmiga tankar, för vilka vi ej hade något uttryckssätt. Detta tankeuttryck var någonting som först långsamt och med svårighet skulle uppfinnas.

Vi försökte att med ljud återge de oklara tankar som likt skuggor skymtade genom vårt medvetande. Hårlös började snattra mycket högt. Därigenom uttryckte han sin ilska mot Rödöga och sin önskan att skada honom. Så till vida lyckades han uttrycka sig, att vi förstodo honom. Men när han försökte ge uttryck åt den kooperativa impuls som rörde sig inom honom, blev alltsammans ett obegripligt snattrande. Så började Bredkäk på samma sätt med pannhuden lagd i djupa veck och under upprepade slag på bröstet. Den ene efter den andre av oss högg in i den ursinniga kören; till och med gamle Märgben mumlade och sladdrade med sin spruckna stämma och sina skrumpna läppar. Så tog någon en käpp och började slå med den mot en stock. Och han slog i en viss takt. Det hade en lugnande inverkan på oss. Inom en kort stund var vårt raseri glömt och vi voro mitt inne i ett muntert sångmöte.

Detta är ett ypperligt bevis på vårt folks oförmåga att fullfölja en tanke. Här hade vi nu slutit oss tillsamman i gemensam vrede och med en medveten drift till samverkan, och så blir alltsammans glömt vid ljudet av en simpel rytm. Vi voro sällskapliga till vår natur, och dessa muntra sångmöten roade oss. På sätt och vis voro våra

hihihimöten en skugg-

120bild av de primitiva människornas rådplägningar, och även av senare tiders stora nationalförsamlingar och internationella kongresser. Men vi, den yngre världens folk, hade intet språk, och när vi samlades, ställde vi till ett Babel, varur det höjde sig en enhällig rytm, som i sig innebar elementen till en vardande konst. Det var konsten i dess första gryning.

De rytmer vi uppfunno hade aldrig lång varaktighet. En rytm gick snart förlorad, och sedan rådde uteslutande ett helvetiskt oväsen, tills vi åter fingo tag i den förlorade rytmen eller funno en ny. Ibland ljöd ett halvt dussin olika rytmer samtidigt, var och en åstadkommen av en grupp som ivrigt bemödade sig att överrösta de övriga.

Och under de tillfälliga pauserna i detta oväsen snattrade, väsnades, skränade, skrek och dansade var och en på sitt håll, uppfylld av egna tankar och egen vilja, med uteslutande av alla andras —• ett veritabelt världscentrum, för tillfället skilt från ali gemensamhet med de övriga världscentra som hoppade och tjöto omkring honom. Men så hördes plötsligt en rytm — det klappades i händerna eller man slog med en käpp mot en stock. Eller också var det någon som hoppade på ett särskilt uppseendeväckande sätt, vilket manade till efterföljd, eller någon började sjunga regelmässigt och explosivt med ömsom höjd och sänkt ton: »A-bang,a-bang! A-bang,a-bang!» Den ene efter den andre av de självtillräckliga rycktes så småningom med, tills alla dansade eller sjöngo i korus. »Ha-ah, ha-ah, ha-ha-ha!» var en av våra favoritkörer, och en annan lydde: »Eh-wah, eh-wah, eh-wah-hah.»

121Under vanvettiga grimaser, hoppande, snurrande och kullbytterande dansade och sjöngo vi på detta sätt i den primitiva världens dystra skymning, framkallade glömska, alstrade sämja och hetsade upp oss till en vanvettig sinnesyra. Och så blev vårt raseri mot Rödöga hejdat av konsten, och vi skreko våra vilda körer under hi-hi-hi-mötet ända tills natten kom med en varning för sina fasor och vi kröpo in i våra klipphålor under dämpade rop till varandra, medan stjärnorna trädde fram och mörkret sänkte sig.

Det var endast mörkret vi fruktade. Vi hade ingen tillstymmelse till religion, ingen idé om en osynlig värld. Vi kände ingen annan värld än verklighetens, och vad vi fruktade var verkliga ting, konkreta faror, rovdjur av kött och blod. Det var de soin kommo oss att hysa fruktan för mörkret, därför att mörkret var rovdjurens jakttid. Det var då de kommo ut ur sina lyor och störtade sig över en i mörkret, där de lågo osynliga på lur.

Möjligen var det ur denna fruktan för mörkrets verkliga kringströvare som rädslan för de overkliga sedan skulle utveckla sig, kulminerande i föreställning om en hel mäktig och osynlig värld. Då inbillningskraften växte, är det antagligt att fruktan för döden tilltog, så att efterföljande generationer fyllde mörkret med denna dödsfruktan och befolkade det med andar. Jag tänker att redan Eldfolket hade börjat hysa detta slags fruktan för mörkret. Men orsaken till .att vår hord avbröt våra hihihimöten och flydde in i hålorna var ingen annan än gamle Sabeltand, lejon, schakaler, vilda hundar, vargar och alla andra hungriga, köttätande varelser.

FEMTONDE KAPITLET.

Hängöra tog sig hustru. Det inträffade andra vintern efter vår äventyrliga färd, och det kom högst oväntat. Han gav mig ingen antydan på förhand. Det första jag fick veta därom erfor jag en kväll i skymningen, då jag klättrade upp till vår håla. Jag trängde mig in i öppningen, men där måste jag hejda mig. Det fanns intet utrymme för mig. Hängöra och hans hustru hade satt sig i besittning av hålan, och hon var ingen annan än min syster, dotter till min styvfar Pladdraren.

Jag försökte tränga mig in med våld. Men där fanns endast plats för två, och dessa platser voro redan upptagna. De bägge andra hade också endast olägenhet av mig, och efter de klösningar och luggar jag fick var jag glad att få vända om. Den natten — och många andra —• sov jag i klyftan mellan de bägge hålorna. Jag visste av erfarenhet att denna plats var säker. Två av oss hade ju en gång därinne gäckat gamle Sabeltand, och jag hade redt mig där mot Rödöga, så att jag trodde naturligtvis att jag skulle kunna undkomma alla rovdjur genom att gå av och an mellan de bägge hålorna.

Jag hade glömt de vilda hundarna. De voro tillräckligt små för att kunna gå fram överallt där jag

123kunde tränga mig igenom. En natt vädrade de upp mig. Hade de trängt in i bägge hålorna samtidigt så hade de tagit mig. Men nu förföljdes jag av en flock av dem genom den trånga gången, och jag rusade ut genom den andra hålans öppning. Utanför väntade de övriga hundarna. De satte av efter mig, då jag störtade fram till klippväggen och började klättra upp. En av dem, ett magert och utsvultet odjur, högg mig mitt under språnget. Hans tänder borrade sig djupt in i min ena länd, och hän var nära att dra mig baklänges. Han höll sig fast, men jag gjorde intet försök att bli av med honom, utan ägnade alla mina bemödanden åt att klättra vidare utom räckhåll för de övriga odjuren.

Först sedan jag kunde vara lugn för dem, vände jag min uppmärksamhet till den levande pinan i mitt lår. Där stod jag nu ett dussintal fot ovanför den gläfsande och morrande flocken, som hoppade och klöste i klippväggen och oupphörligt föll tillbaka — och jag grep hunden om strupen och kvävde honom så småningom. Det tog lång tid. Han klöste och skrapade av hud och hår på mig med sina bakben, i det han slängde och ryckte med hela sin tyngd för att draga mig ner från klippväggen.

Slutligen skildes hans tänder åt, och han släppte sitt grepp i mitt sargade kött. Jag tog hans döda kropp med mig uppför klippan, och jag tillbragte natten i själva öppningen till min forna håla där Hängöra och min syster bodde. Men först måste jag uthärda en hel skur ovett från mina stamförvanter, som hade blivit störda i sin sömn, därför att jag var orsaken till uppståndelsen. Jag underlät icke att hämnas. Så snart hundarnas

124oväsen tycktes avtaga kastade jag ner stenar på dem, och strax började de väsnas på nytt. Horden blev ursinnig och skällde av alla krafter. På morgonen delade jag hunden med Hängöra och hans hustru, och under flera dagar var ingen av oss tre vegetarian eller fruktätare.

Hängöras äktenskap var alis icke lyckligt, ocli den enda trösten är att det icke blev långvarigt. Varken han eller jag voro riktigt belåtna under denna tid. Jag var ju så ensam. Jag plågades av obehaget att vara utkörd från min lilla säkra håla, och hur det än kom sig, slog jag mig icke tillsammans med någon annan av mina unga kamrater. Jag förmodar att mitt långa kamratskap med Hängöra hade övergått till en vana.

Jag skulle ha kunnat ta mig en hustru, det är sant. Och jag hade utan tvivel gjort det, om det icke varit så ondt om kvinnor inom horden. Denna brist kan man med skäl tillskriva Rödögas omättliga begär, och detta bevisar vilken fara han var för vårt folks bestånd. Och så var det också det att jag icke hade glömt Snabbfot. . .

I alla händelser var det nu så, att jag under hela Hängöras äktenskap strök omkring än här och än där, i ständig fara under sömnen och utan ali trevnad. Så dog en av våra män, och hans änka flyttade in i en annan håla. Jag tog den övergivna hålan för min räkning, men dess mynning var stor, och sedan Rödöga en dag hade varit nära att fånga mig i den, tillbragte jag åter mina nätter i dubbelhålans mellangång. Sommartiden brukade jag emellertid stanna

125borta från hålorna i veckotal. Jag sov då i ett trädnäste som jag gjort mig nära träskets mynning.

Jag har redan sagt att Hängöra icke var lycklig. Min syster var dotter till Pladdraren, och hon gjorde livet surt för Hängöra. I ingen håla var det ett sådant bjäbb och gräl som i deras. Var Rödöga en Blåskägg, så stod Hängöra däremot under toffeln, och jag inbillar mig att Rödöga varj för slug att någonsin vända sin håg till Hängöras nustru.

Lyckligt nog för Hängöra blev hon snart dödens rov. Det inträffade någonting ovanligt den sommaren. Långt fram, nästan mot slutet av den varma årstiden, växte där upp en andra skörd av morötterna. Denna oväntade nya rotskörd var späd, saftig och mör, och en tid bortåt var rotfältet hordens mest omtyckta matställe. Tidigt en morgon voro de där i tjogtal för att äta frukost. På ena sidan om mig gick Hårlös, bakom honom hans far och son —• gamle Märgben och Långläpp — och på min andra sida hade jag min syster och Hängöra; hon gick närmast mig.

Intet varnande förebud! Plötsligt gjorde både Hårlös och min syster ett hopp och uppgåvo ett gällt skrik. I samma

stund hade jag hört surret av pilarna som genomborrade dem. Och i nästa sekund lågo de bägge sprattlande och flämtande på marken, och vi andra voro stadda på flykt bortåt träden. En pil susade förbi mig och trängde in i marken; dess fjäderprydda skaft skakade och vibrerade efter stöten då pilens flykt plötsligt hejdades. Jag kommer mycket tydligt ihåg, hur jag vek av vägen för att komma förbi den, då jag; flydde! — en onödigt lång krok. Jag måste ha ryggat tillbaka för den, ungefär som

126en häst skyggar för ett föremål som inger honom fruktan.

Hängöra sprang bredvid mig, och han störtade plötsligt till marken. En pil hade trängt igenom nedre delen av hans smalben. Han försökte fortsätta sitt lopp, men han snubblade och störtade omkull för andra gången. Han satte sig upp, kröp ihop, darrande av förskräckelse, och ropade bönfallande på mig. Jag sprang tillbaka. Han visade på pilen. Jag grep tag i den för att dra ut den, inen det gjorde så ondt att han fattade min hand och hejdade mig. I detsamma susade en pil fram emellan oss. En annan träffade en sten, splittrades och föll till marken. Det var mer än man kunde stå ut med. Jag ryckte plötsligt i pilen med hela min styrka. Hängöra gallskrek, när pilen gick ut, och han slog till mig i vrede. Men nästa ögonblick voro vi åter stadda på flykt.

Jag såg mig tillbaka. Gamle Märgben. ensam och långt efter de andra, stapplade tyst framåt i sin kapplöpning med döden. Ibland var han nära att falla, och en gång föll han. Men det kom inga pilar mer. Han reste sig vacklande. Årens börda vilade tungt över honom, men han ville icke dö. De tre Eldmännen, som nu rusade fram ur sitt bakhåll i skogen, skulle mycket lätt ha kunnat taga honom, men de försökte det icke. Han var kanske för gammal och seg. Men Hårlös och min syster ville de däremot ha; då jag såg mig tillbaka från träden, såg jag eldmännen krossa deras huvud med stenar. En av eldmännen var den skrumpne gamle jägaren som haltade.

Vi svingade oss nu från träd till träd bortåt hålorna —• en upphetsad, oordnad flock, som drev framför

127sig alla skogens mindre varelser till deras nästen och kom nötskrikorna att hålla ett skamlöst oväsen. Nu, sedan det icke längre var någon omedelbar fara för handen, inväntade Långläpp sin farfar, gamle Märgben.

Så gick det till att Hängöra åter blev ungkarl. Den natten sov jag hos honom i vår gamla håla, och så började vårt forna kamratliv på nytt. Förlusten av hustrun tycktes icke göra honom någon sorg. Åtminstone visade han inga tecken därtill och icke heller någon saknad. Men såret i hans ben tycktes plåga honom, och det gick en hel vecka innan han åter fick sin vanliga vighet.

Märgben var den ende åldrige medlemmen av vår hord. Emellanåt, när jag tänker tillbaka på honom och ser honom tydligt inför mig, finner jag en slående likhet mellan honom och fadern till min fars trädgårdsmästare. Trädgårdsmästarens far var mycket gammal, mycket skrynklig och skrumpen, och när han plirade med sina små skumma ögon och mumlade med sin tandlösa mun, var han verkligen alldeles märkvärdigt lik gamle Märgben. Den där likheten skrämde mig då jag var barn. Jag sprang alltid så snart jag fick se den gamle komma stapplande, stödd på sina bägge käppar. Gamle Märgben hade till och med ett tunt och strävt vitt skägg, som starkt påminde om den andres polisonger.

Som sagt, Märgben var den ende åldringen inom horden. Han var ett undantag. Vårt folk uppnådde eljest aldrig någon hög ålder. Till och med medelåldern var sällsynt. En våldsam död var det vanliga slutet. De dogo så som min far hade dött, som Tras-

128tand hade dött, så som min syster och Hårlös hade dött — plötsligt och genom våld i full besittning av sina krafter, mitt under livets sus och brus. Naturlig död? En våldsam död var just det naturliga sättet att dö i dessa tider.

Ingen bland vårt folk dog av ålder. Jag vet ingen enda som gjorde det. leke ens gamle Märgben dog sotdöden, och under min generation var han den ende som kunde lia haft utsikt att göra det. Dödsfallen bland oss skedde nästan i regel utan vittnen. Medlemmar av horden försvunno helt enkelt. De lämnade kanske sina hålor på morgonen, och de kommo aldrig tillbaka. De voro försvunna —• i rovdjurens hungriga magar.

Eldfolkets fientliga överfall vid morotfältet var begynnelsen till slutet, ehuru vi icke visste det. Med tiden

började deras jägare visa sig allt oftare. De kommo två eller tre i sänder, smögo tyst genom skogarna, och med sina flygande pilar voro de i stånd att utplåna långa avstånd och skaffa byte från toppen av det högsta träd utan att de själva behövde klättra dit upp. Bågen och pilen kunde anses för en kolossal utveckling av deras muskler, så att de bokstavligen kunde nå och döda på hundra fots avstånd eller mer. Detta gjorde dem mera skräckinjagande än själva Sa-beltand. Mycket kloka voro de också. De hade ett språk som satte dem i stånd att utbyta tankar, och de förstodo sig också på samverkan.

Vi hade emellertid blivit mycket försiktiga, då vi uppehöllo oss i skogen. Vi voro mera på vår vakt, mera uppmärksamma, mera rädda. Träden voro ej längre ett tillförlitligt skydd. Vi kunde icke längre

Före Adam, 9slå oss ned uppe på en gren och skratta åt våra blodtörstiga fiender nere på marken. Eldfolket var blodtörstigt; de voro köttätare med hundra fot långa klor och huggtänder, de farligaste av alla rovdjur som funnos i den primitiva världen.

En morgon, innan vi hade givit oss av utåt skogen, blev det panik bland vattenbärarna och bland dem som hade gått ner till floden för att dricka. Hela horden störtade in i hålorna. Det var alltid vår vana vid sådana tillfällen att först fly och sedan undersöka vad som var på färde. Efter en stund kom en Eldman försiktigt fram på den öppna platsen. Det var den skrumpne gamle jägaren. Han stod en lång stund och vaktade på oss, betraktande öppningarna till våra hålor och hela klippväggen mycket noga. Så gick han utför en av stigarna till en dricksplats och kom efter några minuter tillbaka en annan väg.

Sedan stod han åter igen och vaktade på oss en lång stund. Slutligen vände han sig om och linkade inåt skogen, medan vi sände förbittrade och klagande rop till varandra från våra hålor.

SEXTONDE KAPITLET.

Jag träffade på henne i grannskapet av blåbärsmo-raset, nära platsen där min mor bodde och där Hängöra och jag hade byggt vårt första trädnäste. Det skedde alldeles oväntat. Då jag kom under trädet, hörde jag en välbekant mild röst och såg genast upp. Och där satt hon nu, Snabbfot, på en gren och gungade av och an, medan hon såg på mig.

Jag stod stilla en stund. Det hade gjort mig mycket glad att få se henne. Men så började oro och plåga blanda sig med min lycka. Jag skyndade att klättra upp i trädet efter henne, och hon drog sig långsamt längre ut på grenen. Just då jag sträckte ut armen efter henne, tog hon ett hopp genom luften och hamnade bland grenarna i ett annat träd. Men mellan de prasslande löven tittade hon fram på mig och lät höra sina milda ljud. Jag tog ett språng över till henne, och efter en hetsande jakt utåt grenarna upprepades situationen om igen — ty där satt hon nu i ett tredje träd och lät höra sin milda röst och tittade fram mellan löven.

Det gick upp för mig att det icke var på alldeles samma sätt nu som i forna dagar, innan Hängöra och jag varit ute på vår äventyrliga färd. Jag ville ha henne, och jag visste det. Och hon visste det

131också. l)et var därför hon icke ville låta mig komma henne nära. Jag glömde att hon gjorde skäl för sitt namn och att hon varit min lärare i fråga om att klättra. Jag följde efter henne från träd till träd, men hon undvek mig beständigt, ehuru hon såg tillbaka på mig med vänliga ögon, uppgav milda ljud och dansade, hoppade och gungade framför mig nätt och jämnt utom räckhåll. Ju mera hon undvek mig, desto ivrigare blev min önskan att fånga henne —• och skuggorna började förlängas på eftermiddagen, men mina ansträngningar voro fortfarande lönlösa.

Medan jag förföljde henne eller också vilade en stund i nästa träd och betraktade henne, märkte jag att hon liade förändrats. Hon var större än förut, fylligare, mera fullväxt. Hennes konturer voro rundare, hennes muskler mera utvecklade, och det fanns hos henne en viss mogenhet som var ny och sporrade mig. Tre år liade hon varit borta, minst tre år, och den förändring hon undergått var märkbar. Jag säger tre år —- det är så pass nära som jag kan

mäta tiden. Ett fjärde år kan möjligen också ha förflutit sedan hennes försvinnande, och jag kan ha sammanblandat det årets tilldragelser med vad som hände under de tre. Ju mera jag tänker därpå, desto mera övertygad känner jag mig att hon måste ha varit borta i fyra år.

Vart hon då tog vägen, varför hon försvann och vad som hände henne under den tiden, det vet jag icke.. Det fanns ingen utväg för henne att kunna meddela mig det, lika litet som det fanns någon utväg för Hängöra och mig att meddela de våra vad vi hade sett medan vi voro borta. Antagligen hade hon lik-

132som vi givit sig ut på en äventyrlig färd alldeles ensam. Å andra sidan är det också en möjlighet att Rödöga kunde vara orsaken till hennes flykt. Det är fullkomligt säkert att lian måste ha träffat på henne då och då ute i skogarna. Och 0111 han då tog sig för att förfölja henne, naturligtvis hade detta varit nog för att förmå henne att ta till flykten. Av vad som sedermera hände har jag kommit på den tanken att hon måste ha färdats långt söderut, tvärs över en bergskedja och utför stränderna av en främmande flod, skild från liela sitt släkte. Där fanns många Trädfolk, och jag tänkte att det måste ha varit de som slutligen drevo henne tillbaka till horden och till mig. Jag skall sedan framlägga skälen för min tro.

Skuggorna förlängdes, och jag blev ivrigare än någonsin i min förföljelse, men jag kunde omöjligt fånga henne. Hon tycktes göra de mest förtvivlade ansträngningar att fly undan mig, men hela tiden lagade hon så att hon endast nätt och jämnt var utom räckhåll. Jag glömde allt annat — jag glömde tiden, nattens annalkande och mina köttätande fiender. Jag var alldeles vanvettig av kärlek till henne och även av vrede över att hon ej ville låta mig hinna upp henne. Underligt nog tycktes denna vrede utgöra en del av mitt begär efter henne.

Jag glömde som sagt allt annat. Då jag rusade över en öppen plats, sprang jag rakt på en koloni av ormar. Det skrämde mig icke. Jag var som vansinnig. Reptilerna höggo efter mig, men jag hukade mig ner, smög åt sidan och störtade vidare. Sedan träffade jag på en pythonorm, vars åsyn under vanliga förhållanden skulle ha drivit mig skrikande upp i

133en trädtopp. Han jagade mig också nu upp i ett träd, men Snabbfot var nära att försvinna ur sikte, och jag tog ett hopp tillbaka ner på marken och sprang vidare. Det var med nöd jag kom undan min förföljare. Så kom min gamla fiende hyenan. Mitt beteende hade övertygat henne om att någonting skulle komma att hända, och lion följde efter mig en timmes tid. En gång störde vi en flock vildsvin, ocli de satte av efter oss. Snabbfot tog ett djärvt språng från ett träd till ett annat, men det var för långt för mig. Jag måste ner på marken. Där voro de uppretade svinen. Men det frågade jag icke efter. Jag nådde marken knappt en yard från den närmaste av dem. De höllo sig tätt intill mig under mitt lopp och jagade mig upp i två särskilda träd som stodo ett godt stycke åt sidan från den riktning jag måste ta för att förfölja Snabbfot. Jag vågade mig åter ner på marken och störtade över en stor öppen plats med hela vildsvinsflocken i hälarna på mig — med rest borst, grymtande och gnisslande med tänderna.

Om jag hade snavat eller stapplat på denna öppna plats, så hade det icke funnits någon räddning för mig. Men det gjorde jag icke. Och jag frågade icke heller efter om jag gjorde det eller ej. Jag var i ett sådant tillstånd att jag skulle ha kunnat rusa på själva gamle Sabeltand eller ett tjog pilskjutande Eldmän. Så vanvettig var kärleken hos mig. Det var helt olika med Snabbfot. Hon var mycket klok. Hon. utsatte sig icke för någon verklig fara, och då jag ser tillbaka genom århundraden på denna vilda kärleksjakt, påminner jag mig att hon icke flydde med någon synnerlig brådska, medan jag var uppehållen

34av svinen, utan hon väntade snarare på att jag skulle fortsätta förföljelsen. Det var också hon som ledde reträtten, ty hon gick ständigt åt det håll dit hon ville.

Slutligen blev det mörkt. Hon förde mig rundt om en mossig klippvägg som sköt fram bland träden. Sedan trängde vi oss igenom ett tätt snår, där jag fick många skrapsår och revor. På henne rubbades icke ett hårstrå. Hon kände till vägen. Mitt i snåret stod en stor ek. Jag var henne tätt i hälarna, då hon klättrade dit upp, och där ibland grenarna — i hennes näste, som jag så länge hade sökt förgäves —• fick jag äntligen tag i henne.

Hyenan hade följt våra spår, och nu satt hon där nedanför och klagade sin hunger. Men det frågade vi icke efter;

vi skrattade bägge, då hon förargad vände tillbaka genom snåret. Det var vår, och många olika ljud hördes nattetid. Som vanligt under denna tid på året rådde mycken ofrid bland djuren. Från nästet däruppe i trädet kunde vi höra de vilda hästarnas gälla skri och gnäggande, elefanternas trumpetande och lejonets rytande. Men månen kom fram och luften var varm, och vi skrattade och kände ingen fruktan.

Jag kommer ihåg att vi morgonen därpå träffade på ett par uppruggade fågelhannar som slogos så ursinnigt att jag kunde gå rakt på dem och gripa dem om nacken. På det sättet fingo Snabbfot och jag vår bröllopsfrukost. Den smakade ypperligt. Det var alltid lätt att ta fåglar om våren. En natt sågo Snabbfot och jag ett par älgar slåss nere i månskenet, och ett lejonpar smög sig obemärkt över dem och dödade dem mitt under deras strid.

135Det är omöjligt att säga hur länge vi uppehöllo oss i Snabbfots trädnäste. Men en dag, medan vi voro ute, hade trädet träffats av blixten. Stora grenar hade splittrats och nästet var illa åtgånget. Jag ville reparera det, men nu ville Snabbfot icke ha någonting att göra med platsen vidare. Jag förstod sedan att lion var ytterligt rädd för åskan, och jag kunde omöjligt förmå henne att återvända upp i trädet. Så kom det sig att vi, sedan smekmånaden var över, begåvo oss till hålorna för att bosätta oss där. Liksom Hängöra hade vräkt ut mig ur vår håla, då han gifte sig, så vräkte jag nu ut honom, och Snabbfot och jag slogo oss ned därinne, medan han fick tillbringa sina nätter i klyftan mellan de bägge hålorna.

Men med vår flyttning till horden följde bekymmer. Rödöga hade haft jag vet icke huru många hustrur efter Sångerskan. Hon hade naturligtvis gått samma väg som de andra. För närvarande hade han en liten mild och enfaldig varelse som ständigt gnällde och grät, antingen han slog henne eller ej, och hennes död kunde ej vara långt avlägsen. Men redan före hennes bortgång hade Rödöga kastat sina ögon på Snabbfot, och så snart den stackars gråterskan var död, började han förfölja min hustru.

Det var sannerligen godt för henne att hon var så snabb och så förvånande skicklig i att svinga sig mellan träden. Hon behövde ali sin klokhet och djärvhet för att undgå att falla i Rödögas klor. Jag kunde ingenting göra för att hjälpa henne. Han var så ohyggligt stark att han genast skulle ha slitit mig i stycken. Ända till min död bar jag emellertid ett märke av hans klor i min av honom illa tilltygade

136axel, som alltid värkte och blev förlamad i regnväder.

Snabbfot var sjuk då jag fick denna skada. Det var antagligen ett anfall av malarian som emellanåt plågade oss, men vad det än var, så gjorde det henne slö och tung. Hennes muskler voro icke så spänstiga som vanligt, och hon var verkligen i en eländig kondition till flykt, då Rödöga bragte henne i trångmål i närheten av de vilda hundarnas läger flera mil söder om hålorna. I sitt vanliga tillstånd skulle hon ha beskrivit en cirkel omkring honom och sedan rusat raka vägen hem, säker att hinna undan och finna skydd i vår lilla håla med dess trånga ingång. Men nu gick det icke för henne att komma omkring honom. Hon var slö och för litet spänstig. Han drev henne ständigt tillbaka, tills hon övergav försöket och uteslutande satte in hela sin energi på att undgå hans klor.

Hade hon icke varit sjuk, skulle det ha varit en småsak för henne att komma undan; men som det nu var, togs ali hennes slughet och varsamhet i anspråk. Hou hade den fördelen att hon kunde begagna sig av smalare grenar än han och göra längre hopp. Dessutom ägde hon ett ofelbart omdöme i fråga om att bedöma avstånd och en aldrig svikande instinkt angående hållbarheten och bärkraften hos kvistar, grenar och murkna stammar.

Det blev en jakt som räckte i oändlighet. Rundt och rundt, fram och tillbaka långa sträckor genom skogen flögo de fram. Det blev stor uppståndelse inom horden. Ett ursinnigt snattrande begynte, som var högljuddast när Rödöga befann sig på avstånd och saktade av då jakten förde honom närmare. Alla

137voro vanmäktiga åskådare. Kvinnorna skreko och snattrade, och männen dunkade sig på bröstet i van-mäktigt raseri. Bredkäk var särskilt uppretad, och lian kvävde visserligen yttringarna av sin vrede, när Rödöga nalkades, men icke i samma grad som de andra.

Vad mig beträffar spelade jag ingen modig roll. Jag vet att jag alis icke var någon hjälte. Och vad skulle det för övrigt ha tjänat till, om jag hade givit mig in i en strid med Rödöga? Han var ett mäktigt odjur, en djävulsk dämon, och det fanns ingen möjlighet för mig att mäta mina krafter med hans. Han skulle genast ha dödat mig,

och situationen hade varit oförändrad. Snabbfot skulle han ha fångat innan hon uppnådde hålan. Jag kunde således icke heller göra annat än se på i hjälplöst raseri —• och för övrigt hålla mig ur vägen och läggа band på min vrede, då han kom i närheten.

Timmar gingo. Det blev sent på eftermiddagen. Och jakten fortgick beständigt. Rödöga tycktes ha bestämt sig för att trötta ut det byte han förföljde. Han hetsade henne med berått mod till döds. Efter långa timmars jäktad flykt började hon tröttna, hon förmådde icke längre hålla ut lika ihärdigt som förut. Det var då hon började gå ut på de smalaste grenarna, dit han icke kunde följa efter. På detta sätt skulle hon ha kunnat få andrum, men Rödöga var djävulskt slug. Han kunde icke följa efter henne, men han jagade henne vidare genom att skaka ned henne. Med hela sin tyngd och styrka gungade han grenen av och an, tills han slungade henne därifrån, så som man slänger en fluga från en pisksnärt. Första gången

138räddades hon därigenom att hon hamnade på grenar längre ner. En annan gång hejdade sådana grenar henne i fallet, ehuru de icke höllo henne kvar. Tredje gången slungade han henne från grenen med så våldsam häftighet att lion flög tvärs över mellanrummet till ett annat träd. Det var märkvärdigt hur hon kunde gripa tag och rädda sitt liv. Endast då hon var tvungen tog hon sin tillflykt till de smala grenarna. Men lion var så uttröttad att hon icke förmådde komma undan på annat sätt, och emellanåt var hon nödsakad att ge sig ut på dessa grenar.

Alltjämt fortgick jakten, och alltjämt fortforo de våra att slå sig för bröstet och skära tänderna. Så kom slutet. Det började skymma. Darrande, flämtande och kämpande efter luft klängde sig Snabbfot ängsligt fast vid en smal gren högt uppe i ett träd. Det var trettio fot mellan denna gren och marken, och ingenting fanns nedanför som kunde hejda ett fall. Rödöga gungade av och an på grenen, närmare stammen. Grenen svängde som en pendel och gjorde allt vidlyftigare svängningar vid varje ryck av hans tunga kropp. Så knyckte han plötsligt till mitt under en svängning. Snabbfot släppte sitt grepp om grenen och störtade med ett gällt skri till marken.

Men hon rätade upp sig under fallet och kom ned på fötterna. Under vanliga förhållanden skulle hon ha mildrat stöten mot marken genom att böja på benen. Men nu var hon uttröttad. Hon förmådde icke utföra denna rörelse. Benen veko sig under lienne, hon störtade omkull och blev liggande på sidan. Det visade sig dock, att detta icke gjorde henne någon vidare skada än att hämma hennes andhämt-

139ning. Hon låg där hjälplös och kämpande för att få luft.

Rödöga rusade ner och grep tag i henne. Med sina knotiga fingrar omlindade med hennes hår reste han sig upp och tjöt i segerglädje och trots åt våra hj ärtskrämda stamförvanter, som sågo på från träden. I denna stund nådde| mitt raseri höjdpunkten. Ali försiktighet var som bortblåst, jag glömde till och med självbevarelsedriften. Medan Rödöga uppgav sitt tjut, störtade jag mig över honom bakifrån. Mitt anfall kom så oväntat att jag drog omkull honom, och jag slingrade mina armar och ben omkring honom och försökte hålla honom kvar på marken. Det skulle aldrig ha lyckats mig, om han icke hade hållit Snabbfot fast med sin ena hand.

Uppmuntrad av mitt exempel kom Bredkäk plötsligt till min hjälp. Han rusade fram till oss, högg sina tänder i Rödögas arm och klöste och nöp honom i ansiktet. Nu borde även de övriga ha gripit in. Det var ett tillfälle att göra sig av med Rödöga för evärdeliga tider. Men de stannade förskrämda kvar i träden.

Det var oundvikligt att Rödöga måste gå som segrare ur en strid mot endast två av oss. Orsaken varför han icke genast dödade oss var den att Snabbfot hindrade hans rörelser. Hon hade återfått bruket av sina lungor och började göra motstånd. Han ville icke släppa sitt grepp i hennes hår, och det var honom till-hinder. Han fick emellertid tag i min ena arm. Detta var så godt som början till slutet för mig. Han började draga mig intill sig så att han skulle kunna hugga sina tänder i min strupe. Hans mun var öp-

140pen och han grinade ilsket emot mig. Och han vrickade min axel så att jag hade men av det under hela mitt återstående liv.

I samma ögonblick inträffade någonting. Utan föregående varning. En stor kropp slog ned på oss fyra, där vi lågo sammansnärjda. Vi skilj des åt och rullade omkring, och överraskningen gjorde att vi släppte våra grepp i varandra. I samma ögonblick som stöten kom uppgav Bredkäk ett ohyggligt skrik. Jag visste icke vad som hade

hänt, men det luktade tiger, och jag såg en skymt av en strimmig hud då jag rusade i väg till ett träd.

Det var gamle Sabeltand. Han hade blivit väckt av vårt larm och smugit sig över oss obemärkt. Snabbfot flydde upp i trädet närmast mitt, och jag var icke sen att flytta över till henne. Jag lade mina armar omkring henne och höll henne tätt intill mig, och hon grät och gnällde tyst. Nedifrån marken hördes ett långdraget morrande och ett ideligt kraschande av ben. Det var Sabeltand som åt sin kvällsvard av Bredkäks kvarlevor. Längre bort satt Rödöga i ett träd och tittade ner med sina inflammerade ögon. Här var nu ett odjur som var mäktigare än han. Snabbfot och jag vände oss om och begåvo oss sakta och varligt genom träden hem till hålan, medan de övriga sutto kvar och utöste sin vrede över sin gamle fiende, i det de bombarderade honom med grenar och kvistar. Han piskade med svansen ocli morrade, men fortfor att äta.

På detta sätt blevo vi räddade. Det var en slump — en ren slump. I annat fall skulle jag ha låtit mitt liv i Rödögas klor, ocli det skulle icke ha funnitsnågon brygga mellan tiden för tusen århundraden sedan och dess avkomma som läser tidningar och far i elektriska spårvagnar — ja, och skriver berättelser om vad som hände i forna tider, just så som jag nu håller på att göra.

SJUTTONDE KAPITLET.

Det var tidigt på hösten följande år som det hände. Efter sitt misslyckade försök att bemäktiga sig Snabbfot hade Rödöga tagit sig en hustru, och märkvärdigt nog var hon ännu vid liv. Ännu märkvärdigare var att de hade ett några månader gammalt barn, Röd-ögas första ättling. Hans föregående hustrur hade aldrig levat så länge att de hunnit föda barn. Det gångna året hade varit godt för oss alla. Vädret hade varit ovanligt blidt, och vi hade haft föda i överflöd. Jag påminner mig särskilt det årets rovor. Nötskörden var också riklig, och de vilda plommonen voro större och sötare än vanligt.

Det var med ett ord en gyllene tid. Och just då hände det. Tidigt en morgon överraskades vi i våra hålor. I gryningen vaknade de flesta av oss för att möta döden. Snabbfot och jag väcktes av ett helvetiskt skrik och snattrande. Vår håla var ju den högst upp belägna av alla, och vi kröpo fram till öppningen och tittade ner. Hela den öppna platsen var full med Eldfolk. Deras tjut och skrik ökade larmet, men de uppträdde med plan och ordning, vilket vi totalt saknade. Var och en av oss slogs och handlade på egen hand, och ingen av oss insåg vidden av den olycka som var över oss.

143Då vi började stenkastningen, hade Eldfolket samlat sig i en tät hop nedanför klippan. Vår första salva måste ha krossat ett och annat huvud, ty när de drogo sig tillbaka från klippan, lågo tre av dem kvar på marken. De stretade och sprattlade, och en av dem försökte krypa sin väg. Men vi tvingade dem att vara stilla. Vi tjöto av raseri, och vi slungade klippstycken på de tre männen som lågo därnere. Några av deras kamrater vände tillbaka för att släpa dem i säkerhet, men vi drevo undsättningen tillbaka med våra stenar.

Eldmännen blevo ursinniga. Och på samma gång-försiktiga. Oaktat sitt ilskna tjut höllo de sig på avstånd och skickade hela skurar av pilar mot oss. Det gjorde slut på stenkastningen. Sedan ett halvt dussin av oss blivit dödade och ett tjogtal sårade, togo vi övriga reträtten in i våra hålor. Jag var icke utom skotthåll i min högt belägna håla, men avståndet var stort nog att förtaga styrkan av träffarna, och Eldfolket förspillde icke många pilar på mig. Och för övrigt var jag nyfiken. Jag ville se vad som hände. Medan Snabbfot stannade längst in i hålan, darrande av förskräckelse och sakta jämrande därför att jag icke ville komma in, satt jag hopkrupen vid öppningen och höll utkik.

Striden hade upphört att rasa oavbrutet, det var ett slags vapenvila. Vi befunno oss i hålorna, och frågan var hur Eldfolket skulle få oss ut därifrån. De vågade sig icke in till oss, och vi ville icke utsätta oss för deras pilar. Om en av dem närmade sig klippans fot, var alltid någon av de våra färdig att slunga ett klippstycke på honom. Men till gengäld blev han

144genomborrad av ett halvt dussin pilar. Denna list lyckades för dem en stund bortåt, men därefter blevo de

våra mera försiktiga i fråga om att blottställa sig. Nu var vapenvilan fullständigt.

Bakom det övriga Eldfolket såg jag den skrumpne lille jägaren som ledde det hela. De lydde honom alla och gingo hit och dit på hans befallningar. Några av dem begåvo sig in i skogen och kommo tillbaka med hela bördor av torr ved, löv och gräs. Så ryckte hela hopen närmare. Medan de flesta av dem stodo färdiga att med pil och båge skjuta ned den förste av oss som visade sig, stoppade de övriga in högar av torrt gräs och ved i öppningarna på de längst ned belägna hålorna. Och ur dessa högar frambesvuro de det odjur vi fruktade — ELD. Först trängde virvlar av rök ut och ringlade sig uppåt klippan. Sedan kunde jag se hur de rödtungade flammorna kilade in och ut mellan trädstyckena liksom små ormar. Röken blev ali tjockare och tjockare och insvepte emellanåt hela klippväggen. Men jag satt högst uppe, och det plågade mig icke så mycket, fastän det sved i mina ögon så att jag måste gnugga dem med kno-garna.

Gamle Märgben var den förste som blev utrökt. En vindfläkt drev röken åt sidan just då, så att jag såg alltsammans mycket tydligt. Han stapplade ut genom röken, trampade på ett brinnande kol, skrek till vid den plötsliga smärtan och försökte klättra längre uppför klippan. En skur av pilar susade omkring honom. Han stannade på en avsats, grep efter ett utsprång i klippan för att få stöd, flämtade efter luft, fnös och skakade på huvudet. De fjäderprydda

skaften på ett dussin pilar stucko ut ur lians kropp. Han var en gammal man, men lian ville icke dö. Han vacklade allt mer och mer, knäna veko sig under honom, och hans jämmer var skärande. Så släppte han sitt tag, sviktade och föll. Hans gamla ben måste ha blivit bedrövligt brutna. Han jämrade och gjorde ett svagt försök att resa sig, men då rusade en av Eldmännen fram och krossade hans huvudskål med en klubba.

Och så som det gick med gamle Märgben, så gick det med många av vårt folk. Ur stånd att uthärda den kvävande röken rusade de ut och föllo för fiendernas pilar. En del av kvinnorna och barnen stannade kvar i hålorna och kvävdes, men de flesta dödades utanför.

Sedan Eldmännen på detta sätt hade utrymt den första raden av hålor, började de göra sina anstalter för att upprepa samma förfaringssätt med den andre i ordningen. Det var medan de klättrade dit upp med sitt gräs och sin ved som Rödöga, åtföljd av sin hustru med barnet tätt slutet intill sig, lyckades fly uppåt klippan. Eldmännen måste ha tagit för avgjort att vi skulle stanna kvar i våra hålor under pauserna mellan deras utrökningsprocesser. De voro icke beredda på motsatsen, och deras pilar började icke flyga genom luften förrän Rödöga och han hustru hade kommit långt uppåt klippväggen. Då han kom till toppen, vände han sig om och stirrade hotfullt ner på våra angripare, medan lian ursinnigt tjutande slog sig för bröstet. Nu avsköts en mängd pilar mot honom, men han blev icke träffad utan fortsatte sin flykt.

Jag såg den tredje och fjärde raden av hålor rökas ut. Några av de våra lyckades fly uppför klippan, men de flesta skötos ned under klättringen. Jag kommer ihåg Långläpps öde. Han kom så långt som till avsatsen utanför min håla, klagande och jämrande. En pil hade trängt mitt igenom honom; det fjäderprydda skaftet stack ut i ryggen och hullingen fram på bröstet. Han hade blivit skjuten bakifrån under klättringen. Han sjönk ned på min avsats och en ström av blod forsade ur hans mun. Vid den tiden började de övre hålraderna hastigt utrymmas. Nästan alla av vårt folk, som ännu icke voro utrökta, flydde på en gång uppför klippan. Det blev mångas räddning. Eldfolket kunde icke skjuta tillräckligt fort. Luften var full av susande pilar, och tjogtals sårade störtade utför, men det var ändå några som nådde klippans topp och kommo undan.

Begäret att fly hade nu tagit överhand hos mig, det var starkare än nyfikenheten. Pilarna hade upphört att susa genom luften. De sista av horden tycktes ha lämnat klippan, ehuru möjligen en och annan ännu var gömd i de översta hålorna. Snabbfot och jag störtade ut och började klättra upp till klippans topp. Vid vår åsyn uppgåvo Eldmännen ett högljudt skri. Detta gällde icke mig, utan Snabbfot. De pladdrade ivrigt med varandra och pekade på henne. Ingen försökte döda henne. leke eu enda pil avsköts. I stället började de ropa med milda ocli vänliga röster. Jag stannade och såg dit ner. Men hon var rädd och gnällde och nödgade mig att fortsätta. Och så flydde

vi över klippans högsta spets och vidare in bland träden.

147Denna sista tilldragelse har ofta väckt min undran. Om hon verkligen var av deras släkte, måste hon ha förvillat sig från dem redan då hon var för späd att minnas någonting, ty eljest skulle hon icke ha varit rädd för dem. Å andra sidan skulle det m}rcket väl kunna förhålla sig så att hon var av deras släkt, men ändå aldrig hade förvillat sig från dem. Hon kunde vara född ute i vilda skogen, långt från deras uppehållsorter; hennes far kunde vara en mot sitt släkte otrogen Eldnian och hennes mor månhända en av mitt folk. Vem kan veta det? Detta ligger utom området för min kunskap, ocli Snabbfot visste icke mera om saken än jag.

Vi genomlevde nu en fasans dag. De flesta av våra överlevande flydde bortåt blåbärsmoraset och sökte sin tillflykt i skogen och i dess närhet. Och hela dagen strövade jagande Eldniän fram och tillbaka och dödade oss så snart de kommo åt. Det måste ha varit en på förhand uppgjord plan. Sedan de hade förökats så mycket att deras eget område blev dem för trångt, hade de beslutat erövra vårt. En bedrövlig kamp! Vi liade ju inga utsikter att kunna försvara oss mot dem. Det var helt enkelt ett slaktande, ett hänsynslöst slaktande, ty de sparade ingen, utan dödade gamla och unga — utrotade oss faktiskt från trakten.

Det hela var för oss som världens sista dag. Vi flydde till träden under ett sista räddningsförsök, men. endast för att bli omringade och dödade par efter par. Vi sågo mycket i den vägen under dagens lopp, och jag ville ju se vad som försiggick. Snabbfot och jag stannade aldrig länge i något träd, och därige-

148nom undgingo vi att bli omringade. Men där fanns ju ingenstädes att gå. Eldmännen svärmade omkring överallt, ivriga i sitt utrotningsarbete. Vart vi vände oss, stötte vi på dem, och därför sågo vi också mycket av vad de företogo sig.

Jag såg aldrig vad det blev av min mor, men jag såg när Pladdraren sköts ned ur mitt gamla hemträd. Och jag är rädd att jag vid denna syn icke kunde låta bli att gunga av glädje på grenen där jag satt. Innan jag avslutar denna del av min historia, måste jag berätta om Rödöga. Han och hans hustru överrumplades i ett träd nere vid blåbärsmoraset. Snabbfot och jag hejdade oss i vår flykt för att se på. Eldmännen voro för ivrigt upptagna av sitt förehavande för att lägga märke till oss, ocli dessutom voro vi väl gömda i snåret där vi hade krupit in.

Ett drygt tjog jägare voro samlade under trädet och sköto dit upp med sina pilar. När dessa föllo tillbaka till marken, togo jägarna alltid upp dem igen. Jag kunde icke se Rödöga, men jag hörde honom tjuta någonstädes uppe i trädet. Efter en kort stund blev tjutet dämpat. Han måste ha krupit in i någon hålighet i stammen. Men lians hustru hade icke fått samma skydd. Hon träffades av en pil och föll till marken. Ocli hon måste lia blivit svårt sårad, ty hon gjorde ej något försök att komma undan. Hon kröp skyddande ihop över sitt barn (som höll sig tätt fast vid henne), ocli lion uppgav bönfallande ljud och gjorde bedjande åtbörder inför Eldmännen. De samlade sig omkring henne —• och skrattade åt henne, alldeles som Hängöra och jag hade skrattat åt den gamle Trädmannen. Och så som vi liade stuckit honom med

149grenar och störar, så gjorde nu också Eldmännen med Rödögas hustru. De stucko henne med bågspetsarna och kittlade henne mellan revbenen. Men deras skämt var bortkastat. Hon ville icke försvara sig. Hon blev icke ens ond. Hon låg fortfarande över sitt barn och bönföll med miner och ljud. En av Eldmännen gick fram till henne. I handen bar han en klubba. Hon såg och förstod, men hon fortfor att bönfalla ända tills slaget föll.

Rödöga var i säkerhet för pilarna, där han satt inne i stammen. Eldmännen rådslogo en stund, och sedan klättrade en av dem upp i trädet. Vad som tilldrog sig däruppe kan jag icke omtala, men jag hörde honom uppge ett gällt skri och såg dem som stodo nedanför bli oroliga. Efter några minuter föll han tungt till marken. Han rörde sig icke. De sågo på honom och lyfte upp hans huvud, men det föll genast tillbaka, då de släppte det. Rödöga hade gjort upp sin räkning med honom. 5 Eldmännen voro mycket uppretade. Det fanns en hålighet i stammen nära marken. Och nu samlade de ihop torra grenar och gräs och gjorde eld. Snabbfot och jag sutto med armarna om varandra i snåret och väntade och gåvo akt på vad som hände. Emellanåt kastade de friska grenar med många löv på elden, och då blev röken mycket tjock.

Så sågo vi dem plötsligt rygga tillbaka • från trädet. Men det skedde icke tillräckligt fort. Rödöga susade genom

luften och hamnade mitt ibland dem. Han var i ett fruktansvärdt raseri och slog omkring sig till höger och vänster med sina långa armar. På en slet han bort ansiktet, slet bokstavligen bort det med sina

150knotiga fingrar och sin oerhörda muskelkraft. En annan bet han tvärs igenom halsen med sina ohyggliga tänder. Eldmännen drogo sig först tillbaka under vilda tjut, men så kastade de sig över honom. Nu lyckades han få tag i en klubba och började krossa huvudskålar som äggskal. Han var dem för svår, och de nödgades återigen dra sig tillbaka. Han begagnade sig av tillfället, vände ryggen åt sina fiender och sprang vrålande av ilska. Några pilar skickades efter honom, men han dök in i ett snår och försvann.

Snabbfot och jag smögo oss nu varsamt vidare, men det dröjde icke länge förrän vi råkade ut för en annan trupp Eldmän. De jagade oss in i blåbärsmo-raset, men vi kände till vägar genom träden över de längre bort belägna sumpmarkerna, där de icke kunde följa oss nedanför vår luftiga stråt, och på det sättet kommo vi undan. På andra sidan kommo vi ut till en smal skogsdunge, som skilde blåbärsmoraset från de stora sumpmarkerna västerut. Där träffade vi på Hängöra. Hur han hade räddat sig har jag ingen aning om, såvida han icke hade tillbragt natten på annat håll än i hålorna.

Där i skogsdungen skulle vi ha kunnat bygga oss trädnästen och slå oss till ro, men Eldfolket gjorde utrotningsprocessen grundlig. På eftermiddagen kommo Hårkind och hans hustru svingande bland träden i öster, skyndade förbi oss och försvunno. De flydde tyst och snabbt med ängslig uppsyn. I den riktning varifrån de hade kommit hörde vi jägarnas rop och tjut jämte vilda skrik från några av de våra. Eldfolket hade upptäckt deras väg över moraset.

151Snabbfot, Hängöra och jag följde nu efter Hårkind och hans hustru. Då vi kommo till randen av den stora sumpmarken, stannade vi betänksamt. Vi kände icke vägarna över den. Den låg utanför vårt område, och de våra hade alltid undvikit den. Ingen av oss hade någonsin begivit sig dit, åtminstone icke för att komma tillbaka. För oss framstod hela denna sumpmark som ett fruktansvärdt mysterium, den representerade det stora okända. Som sagt, vi stannade vid sumpmarkens rand. Vi voro rädda. Eldmännens skrik kommo allt närmare. Vi sågo på varandra. Hårkind sprang ut på det gungande moraset och fick fast fot på en grästuva ungefär tolv yards från oss. Hans hustru följde icke efter. Hon försökte göra det, men hon ryggade tillbaka för den osäkra marken och hukade sig ned i stället.

Snabbfot brydde sig icke om att vänta på mig, och hon hejdade icke sitt lopp förrän hon var hundra yards på andra sidan om Hårkind och kom till en mycket större grästuva. Just då Hängöra och jag hunno fram till henne, började Eldmännen skymta fram mellan träden. Hårkinds hustru greps av en panisk förskräckelse vid deras annalkande, och hon störtade efter oss. Men hon rusade blindt framåt utan någon varsamhet, och marken sjönk under hennes fötter. Vi vände oss om och tittade efter henne, och vi sågo Eldmännen genomborra henne med sina pilar, medan hon sjönk ner i dyn. Nu började också pilarna susa omkring oss. Hårkind hade emellertid hunnit upp oss, och vi fyra strävade framåt utan att veta vart, allt längre och längre inåt sumpmarken.

ADERTONDE KAPITLET.

Om våra vandringar genom den vidsträckta sumpmarken har jag intet klart begrepp. Då jag försöker tänka tillbaka därpå, stormar ett helt kaos av orediga intryck utan tidsföljd över mig. Jag har ingen idé om hur länge vi uppehöllo oss på denna ofantliga, öppna plats, men det måste ha varit i veckotal. Mina minnen av vad som hände där tar ständigt formen av en mardröm. Genom otaliga mansåldrar medför jag, tryckt av en mångskiftande fruktan, förnimmelsen av denna vandring, en ändlös vandring genom en dyster och vattendränkt vildmark, där giftiga ormar höggo efter oss och andra djur tjöto rundt omkring och där dyn gungade under oss och skvalpade om våra hälar . . .

Jag vet att vi oräkneliga gånger måste ändra kosa, därför att vi råkade på strömmar och sjöar och gyttjiga pölar. Och så kommo stormar och tillfällen, då vattnet svämmade över stora sträckor av lågland. Och det blev perioder av hungersnöd och elände, då vi sutto som fångar dag efter dag uppe i träden, kvarhållna av översvämningarna.

En bild står mycket livligt för mitt minne. Vi äro omgivna av väldiga träd, och från deras grenar hänga gråa mosstappar, ofantliga slingerväxter linda

153sig som stora ormar kring stammarna och trassla in sig med varandra i luften. Och rundt omkring och överallt ligger dy, pösande dy, som utsänder gaser och häver sig och suckar av jäsning. Mitt i allt detta ser jag ett dussin av de våra. Vi äro magra och eländiga, och benstommen avtecknar sig tydligt under huden. Vi sjunga icke längre, vi snattra och skratta icke heller. Vi ha inga upptåg för oss. Vår flyktiga och livskraftiga natur tycks vara kuvad. Vi uppge klagande och misslynta läten, vi se på varandra och tränga oss tätt tillsammans. Det är som om en handfull överlevande skulle ha samlats efter världens undergång.

Denna bild är utan något sammanhang med andra tilldragelser under vår vandring genom sumpmarken. Hur vi någonsin kommo över den, det vet jag icke, men slutligen kommo vi ut på en plats, där en rad av låga höjder sträckte sig ner till stranden av en flod. Det var vår egen flod, vilken, liksom vi själva, strävade att komma ut ur den stora sumpmarken. På södra stranden, där floden hade banat sig väg mellan höjderna, funno vi en mängd sandstenshålor. Där bortom, mot väster, hördes oceanens vatten slå mot banken utanför flodens mynning. Och här, i hålorna, togo vi nu vår bostad invid havet.

Vi voro icke många. Så småningom infunno sig flera av vårt folk. De hade släpat sig över sumpmarken en och en eller två och tre i sällskap, mera döda än levande, mest liknande vandrande skelett. Slutligen voro vi trettio. Sedan kom ingen mera från sumpmarken, och Rödöga var icke med. Det var

154anmärkningsvärdt att inga barn hade överlevat den fruktansvärda färden.

Jag skall icke göra någon detaljerad skildring av de år vi uppehöllo oss vid havet. Det var ingen god uppehållsort. Luften var kall och fuktig, och vi plågades ständigt av hosta och förkylning. Vårt folk kunde omöjligt behålla livet i en sådan omgivning. Vi fingo visserligen barn, men de hade föga livskraft och dogo tidigt, och de vuxnas antal minskades fortare av döden än de hunno ersättas av nyfödda. Vi flevo allt färre och färre.

Den genomgående förändringen i vår diet var icke heller nyttig för oss. Där fanns högst obetydligt med vegetabilier och frukt, och vi blevo fiskätare. Vi hade musslor och snäckor och bergsostron och stora havskrabbor som kastades upp på stränderna under stormigt väder. Vi funno också flera slags sjögräs som smakade gott att äta. Men dietförändringen satte våra magar i obestånd, och ingen av oss fetmade, utan vi voro alla magra ocli tärda. Det var under fångst av de stora snäckorna som Hängöra fann sin död. En av dem hade slutit sitt skal om hans fingrar under ebbtiden, och så kom floden och dränkte honom. Dagen därpå funno vi hans döda kropp, och det blev en läxa för oss alla. Aldrig mer blev någon av oss fångad av en jättesnäcka.

Snabb fot och jag lyckades få ett barn att leva, åtminstone i flera år. Men jag är fullkomligt övertygad om, att gossen aldrig i längden skulle ha uthärdat detta förskräckliga klimat. Så en dag uppenbarade sig Eldfolket på nytt. De hade kommit utför floden, icke på en catamaran, utan på en primitiv kanot.

155Tre Eldinän paddlade farkosten framåt, ocli en av dem var den skrumpne lille jägaren. De landade vid vår strand, och han linkade upp över sanden och undersökte våra hålor.

De begåvo sig bort efter några minuter, men Snabbfot var förskräckligt upprörd. Alla voro vi skrämda, men ingen till den grad som hon. Hela natten gnällde hon och grät och var utan rast eller ro. Strax på morgonen tog hon den lille i sina armar, och genom gälla skrik, genom åtbörder och exempel, manade lion mig till uppbrott för en ny, lång flykt. Av de våra funnos nu endast åtta kvar utom vi, och dessa åtta stannade kvar i hålorna. För dem fanns det ej något hopp. Även om Eldfolket icke kom tillbaka, måste de i alla fall snart ha förgåtts. Det var ett dåligt klimat därnere vid havet.

Vi begåvo oss söderut. I flera dagar färdades vi utmed den stora sumpmarken, men vi vågade oss aldrig dit in. En gång vände vi tillbaka åt väster, gingo över en bergsträcka ocli kommo ner till kusten. Men det var ingen lämplig plats för oss. Där fanns inga träd. Ingenting annat än kala uddar, dånande bränningar och starka vindar, som aldrig tycktes ha någon ro. Vi vände tillbaka över bergen och drogo åt öster och söder, tills vi åter träffade på den

stora sumpmarken.

Snart kommo vi till södra ändan därav, ocli vi fortsatte åt söder och öster. Det var ett behagligt land.- Luften var varm, och vi hade nu åter skog omkring oss. Längre fram gingo vi över en sträcka av låga kullar och befunno oss i en ännu rikare skogstrakt. Ju längre vi avlägsnade oss från kusten, ju

156varmare var det, ocli vi fortsatte tills vi kommo till en stor flod, som Snabbfot tycktes känna till mycket väl. Det var antagligen där hon måste ha uppehållit sig under de fyra år hon var borta från vårt grannskap. Vi färdades över floden på stockar och landade på motsatta sidan nedanför en hög klippa. Högt uppe i denna klippa funno vi vårt nya hem — en håla, som var mycket otillgänglig och fullkomligt dold för alla blickar nedifrån.

Och nu har jag föga mer att berätta. Snabbfot och jag stannade på denna plats och uppfödde där våra barn. Här sluta mina hågkomster. Vi gjorde aldrig mera någon utvandring. Mina drömmar sträcka sig aldrig längre än till vistelsen i vår otillgängliga håla. Där måste även det barn ha blivit fött som fick stoffet till mina drömmar i arv, som fick inpräglade hos sig alla mina livsintryck eller rättare sagt Lång-tands —• denna varelse, som är mitt andra jag och icke mitt verkliga jag, men som för mig har så stor realitet att jag ofta har svårt att säga i vilken tidsålder jag lever.

Jag har funderat mycket över denna härstamning. Mitt nutida jag är ju obestridligt en människa, men Långtand, mitt primitiva jag, är icke människa. En gång — och i rakt nedstigande led — måste dessa bägge former av inin dualistiska personlighet ha smält tillsammans. Voro Långtands stamförvanter stadda på övergång till människa, innan de drabbades av undergång? Och genomfördes denna process av mig och de mina? Å andra sidan skulle det ju kunna hända att någon av mina ättlingar längre fram sällade sig till Eldfolket och blev en av dem. Jag vet det

157icke. Det finns ingen utväg att få veta det. En sak är emellertid fullkomligt säker, och det är att alla de intryck som Långtand hade erfarit under sitt liv inpräglades i hjärncellerna hos någon av hans ättlingar och det så eftertryckligt att de icke kunnat utplånas under mellanliggande generationer.

En sak till måste jag tala om innan jag slutar. Det är en dröm som jag har mycket ofta, och själva tilldragelsen måste ha ägt rum under den tid då jag bodde i den otillgängliga hålan. Jag kommer ihåg att jag vandrade långt inåt skogen, mot öster. Där träffade jag på en flock Trädfolk. Jag kröp in i ett snår och såg på hur de lekte. De höllo ett slags hihihimöte, hoppade och skuttade och skreko i kör.

Plötsligt tystnade deras oväsen, och de upphörde med sina språng. De kröpo ihop i förskräckelse och sågo sig ängsligt om efter en tillflykt. Och nu kom Rödöga gående. De ryggade tillbaka för honom. Alla darrade av fruktan. Men han gjorde intet försök att skada dem. Han var själv en av dem. Tätt i hans spår följde en gammal hona av Trädfolket — med krokiga, seniga ben och stödjande sig mot marken med knogarna då hon gick —• det var hans senaste hustru. Han satte sig ned mitt i kretsen. Jag kan se honom framför mig nu i denna stund då jag nedskriver detta — med hans hotfulla uppsyn och hans inflammerade ögon som stirra än på den ene och än på den andre i kretsen. Och medan han så sitter där och stirrar, kröker han ett av sina oformliga ben och krafsar sig på magen med sina knotiga tår. Ja, det är Rödöga, atavismen.